

Església de Tarragona

Butlletí Oficial de l'Arquebisbat

Núm. 12

Desembre 2011

ESGLÉSIA DE TARRAGONA

BUTLLETÍ OFICIAL DE L'ARQUEBISBAT

12

Tarragona, desembre de 2011
3a època. Núm. 460

Secció oficial

Sr. Arquebisbe

Decret d'incardinació del prevere José Antonio López Salinas a l'arxidiòcesi de Tarragona	523
Carta als missioners en ocasió de la celebració del Nadal	523
Homilia en el Mil·lenari de Sant Ermengol	524
Homilia en ocasió del 325è aniversari de la presència de les dominiques a Tarragona.....	530
Escrit per a la revista <i>Teologia Actual</i> : Santa Tecla.....	533
Escrit per als dossiers de treball preparats per a l'itinerari que fa la Mare de Déu del Claustre pels col·legis	538
Escrit per a la revista <i>Pedres Vives</i> : El Centenari de la Coronació Canònica de la Mare de Déu del Claustre	539

Als Quatre Vents

371. Els sants no són rars.....	541
372. L'amistat, valor cristià	542
373. Davant les eleccions	543
374. Gaudí torna la visita	544
Activitats del mes de novembre de 2011	545

Secretaria General i Cancelleria

Nomenaments del mes de novembre de 2011	550
Convocatòria a la reunió n. 22 del Consell del Presbiteri.....	551
Convocatòria a la reunió n. 22 d'arxiprestos.....	552
Temes tractats en la reunió n. 228 del Consell Episcopal.....	553
Temes tractats en la reunió n. 229 del Consell Episcopal.....	553

Secció documental

Santa Seu

Sant Pare

Exhortació apostòlica postsinodal <i>Africae Munus</i> , sobre l'Església a l'Àfrica al servei de la reconciliació, la justícia i la pau	554
--	-----

Secció de notes i comunicacions

Vetlla de pregària de la Immaculada per les vocacions	608
Celebració de les noces d'argent i d'or matrimonials	608

(88 + 16 p.)

Redacció i Administració: Pla de Palau, 2. Telèfon: 977 23 34 12. 43003 Tarragona

Portada: Església arxiprestal de Sant Joan Baptista de Valls i imatge de la Mare de Déu de la Candela que s'hi venera

Fotografia: Santi Grimau

Dip. Legal: T. 2 - 1958

Indústries Gràfiques Gabriel Gibert. C/ Cartagena, 12. Tel. 977 22 45 58. 43004 Tarragona

Composició i muntatge del text: Secretaria General i Cancelleria

Publicitat: Arquebisbat de Tarragona - Secretaria General - Tel. 977 23 34 12 ext. 212 (Montserrat)

Sr. Arquebisbe

DECRET

de 17 de novembre de 2011

Havent obtingut, el prevere José Antonio López Salinas, l'indult de secularització de la Congregació de Carmelites Descalços emès el dia 7 de novembre de 2011 per la Congregació per als Instituts de Vida Consagrada i les Societats de Vida Apostòlica (Prot. n. 39127/2005), pel qual queda separat definitivament del susdit Institut,

Pel present decret, en compliment dels c. 265, 266, 269 i 693 del Codi de Dret Canònic, el prevere José Antonio López Salinas queda incardinat a l'arxidiòcesi de Tarragona.

† Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

Ho decreta i signa l'Excm. i Rvdm. Sr. Arquebisbe de Tarragona.

Davant meu,

Rosalía Gras Minguella

Secretària general i cancellera

CARTA

als missioners en ocasió de la celebració del Nadal

*A tots els sacerdots, religiosos i religioses,
laics i laiques de l'arxidiòcesi de Tarragona
que sou a les missions*

«Senyor, feu-nos veure el vostre amor, i doneu-nos la vostra salvació.» (Salm 84,8)

Molt estimats en el Senyor. Pau i bé!

Un any més, us escric aquesta carta en el primer diumenge d'Advent, que aquest any cau molt aviat, perquè el Nadal s'escau en diumenge.

Les paraules del salm després de l'al·leluia ens situen davant d'aquest gran misteri d'amor que és el Nadal: Déu vol estar entre nosaltres. La Trinitat Santíssima va decidir d'enviar el Fill a la terra per donar-nos la salvació. No podem imaginar un amor més gran, quan ja sabem que aquest Nadó,

nascut en un estable, que va haver d'emigrar lluny de casa seva perseguit pels poderosos, aquest Nen que va jugar pels carrers de Natzaret, va con- viure entre nosaltres i va predicar la bona nova. Aquest Déu i home que va morir i va ressuscitar per la nostra salvació, s'ha quedat en el misteri d'amor de l'eucaristia, i és enmig nostre, especialment entre els més necessitats, que són tants, no sols en els vostres «mons», sinó també a casa nostra, on els tenim en gran nombre. La crisi ens porta a atendre cada vegada més gent necessitada.

Estic segur que a través d'Internet i del web, de la revista i d'altres mit- jans rebeu les notícies de l'arxidiòcesi de Tarragona. De manera telegràfica us puc dir que hem tornat a posar en marxa el Seminari Menor; estem remodelant l'edifici del Seminari perquè hi pugui haver un centre cultural i pastoral de primera categoria. També estem treballant el pla pastoral que vam engegar l'any passat. Hem tingut el Congrés Internacional de Santa Tecla, i no hi ha dubte que han estat moments molt especials el pas a casa nostra de més de 6.000 joves de catorze diòcesis d'Europa i d'Amèrica camí de les Jornades Mundials de la Joventut de Madrid. De l'11 a 15 d'agost els vam rebre a l'arxidiòcesi, i el dia 14 al vespre vam fer la clausura amb una eucaristia a la Tàrraco Arena Plaça. Esperem que sigui una bona empena per als nostres joves.

Com us dic també cada any, m'agradaria estar aquests dies molt a prop de cadascun de vosaltres. Davant del pessebre us tindrè molt presents. Us desitjo de cor un *bon i sant* Nadal i un *feliç* any nou: que el Senyor us be- neeixi i us guardi. Amb molt d'afecte us envio la meva benedicció.

† Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

Tarragona, Nadal 2011

HOMILIA

en l'eucaristia commemorativa del Mil·lenari de Sant Ermengol. Catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell, 5 de novembre de 2011

Benvolgut Mons. Joan Enric, arquebisbe, bisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra. Molt estimats germans en l'episcopat. Digníssimes autoritats.

Els pobles i les persones han trobat en totes les èpoques i tots els llocs dificultats que no han permès de viure sempre de manera tranquil·la. I no hi ha dubte que el temps i el medi en què va viure qui va arribar a ser el bisbe Ermengol i els seus contemporanis, certament servia per a posar a prova tothom i ajudava la gent a tenir una fermesa especial.

Ell es troba amb l'any mil, amb les reaccions que provoca arreu i que en aquestes contrades ve marcat per una esperança inconscient: la normalització de la vida col·lectiva i la configuració d'unes noves nacionalitats, després de les invasions dels qui s'anomenaven llavors els alarbs i de les no minses reaccions dels autòctons, encaminades a recuperar territoris i llibertat.

Nascut en un racó de la Cerdanya, fill dels vescomtes de Conflent, Bernat i Guilla, nebot del bisbe Sal·la de la Seu, va ser també contemporani de l'abat Oliba, bisbe i ordenador de la vida col·lectiva. I no gaire més tard, ocuparà aquella seu un altre home sant, també de família noble: Ot, fill dels comtes del Pallars.

Però també és veritat que les gràcies de Déu, destinades a afrontar els obstacles, hi són també sempre en proporció, i que els homes cridats a alguna missió han hagut de suplir les facilitats menors que han trobat en l'ambient en què realitzaven la seva funció, amb més fortalesa, física i espiritual, i amb una més obligada correspondència a la gràcia de Déu.

Pensant en els sants que no van faltar —com altres antecessors a la seu episcopal, com ara el bisbe Just—, se'ns acut que la santedat és la mateixa, la de tots els temps, la que ha de valer per a tots: la disposició per a respondre a la crida a estimar Déu i el proïsme, en la circumstància de cadascú, fer totes les coses per la glòria de Déu i correspondre al seu amor. I per això no havia de mancar a l'Ermengol, petit i gran, l'ajut en l'essencial d'aquells mitjans que el Crist va confiar a l'Església i que hi han estat sempre: la doctrina de l'evangeli i els sagraments.

Déu, en cada moment, infon les virtuts morals a les persones, en els ambients en què es mouen —i pensem ara en els eclesiàstics, com era el bisbe Ermengol—, i els ajuda a practicar-les, adaptant-les en concret a la situació dels homes i dones, grans i petits, que formen part de la societat a la qual han d'informar amb l'esperit de l'evangeli.

Així li va passar a sant Ermengol, bisbe d'Urgell, que va ser veritablement un home del seu temps i de les terres on estava arrelat. Era l'època en què als Pirineus, i als territoris que es trobaven a redós d'aquestes muntanyes —que llavors, certament, protegien i que, encara amb més motiu que no pas ara, més que separar, unien—, s'estaven configurant les nacions que les poblaven. I això succeïa en la solidaritat amb els més pròxims, i havent de defensar-se —sols o unint les forces amb d'altres— dels qui els volien envair per incorporar-los a algun altre horitzó religiós, social i cultural com ara l'islam. I també calia una actuació decidida quan hi havia la necessitat d'unir els esforços amb d'altres si calia defensar les peculiaritats i els drets propis davant els comtats més pròxims, o de la força de les influències carolíngies o de reis de l'altre extrem dels Pirineus, de l'Oest.

I passava que havien d'entrar en camps que sovint era urgent de conrear, necessaris per al bé comú, per tal de donar una resposta a les necessitats primeres que més endavant resoldria la societat, i que llavors els homes d'Església i tota l'estructura eclesiàstica havien d'atendre per suplència. Pensem en l'atenció als malalts i necessitats, o recordem que, pel que sembla, el moment del seu traspàs a Déu es va esdevenir quan participava en la construcció d'una obra pública veritablement necessària —el Pont de Bar— per passar a l'altra riba, i va caure per accident a les aigües del nostre riu gran. I així no deu pas ser sense sentit que s'ha relacionat aquella ajuda seva amb la petició a Déu quan cal la benedicció del cel, que són les aigües de la pluja.

Per altra banda, ell i els altres bisbes havien de beneir —cosa que ara no farien en tots els casos, ni tampoc ho faria ell ara des del cel— totes les accions, com aquella ràtzia, semblant a les que feien els seus adversaris: una expedició audaç en cerca de botí al nucli mateix de l'imperi dels seus contraris: Còrdova, la que seria dels califes, que també va produir baixes en la seva família.

Calia la prudència per adequar els mitjans als fins; fortalesa per adaptar-se a condicions adverses, i fidelitat a l'Església, per tenir en compte en cada moment l'Església en el seu conjunt o aquella part que fos materialment més pròxima per a buscar amb ella una comunió pràctica i que es tingués en compte la conveniència o el deure de fe i de disciplina eclesiàstica, especialment sentits de mirar cap al bisbe de Roma. I diguem que aquella mirada cap a Roma no era només un sentiment vague que venia de motivacions bíbliques i de records històrics que es remunten als orígens, sinó que calia per a posar a prova la fe, la fe pròpia, que havia de ser la comuna, la universal, la de tots, amb la pedra de toc, d'eficàcia segura, amb la comunió amb el Papa de Roma, que era el qui havia de confirmar tots els pastors i les ovelles.

I plau trobar expressions escrites d'aquesta fe en molts documents, com són en el nostre cas la introducció als fulls dels testaments que es feien. Pensem en el del nostre sant, en el qual brilla la fe en Déu redemptor i misericordiós, i la convicció de la seva condició de pecador, però també la seguretat del perdó que rebia mitjançant el sagrament de la penitència, el mateix mitjà que tots els fidels coneixien. Se senten com a molt vives i originals algunes referències a aquesta matèria: «No desesperu de la misericòrdia del nostre Creador, perquè no hi ha cap pecat, per greu que sigui, que no pugui ser perdonat, car la seva misericòrdia supera en més del cent per u els pecats de tot el món.»

Es té consciència que tot es fa —i sobretot en les coses importants— en comunió amb l'Església de Roma, en la qual el successor confirma els seus germans. També ell devia compartir amb tots la convicció, i la devia enfor-

tir i fer més gran, de l'ajut que per al nostre caminar terrenal constitueix el recurs a la vida dels sants, com a exemples de maneres de viure la vida cristiana que es troben a l'abast, tant pel coneixement del que té d'exemplar la seva existència a la terra, per les còpies que es van fent dels seus fets i paraules, i que fan pensar que també tots els altres cristians, homes i dones, estan cridats a imitar el Crist, i igualment el fet de la presència d'una imatge suposa un record constant d'una invitació a demanar la seva intercessió, i també algunes formes de devoció, com la dels goigs.

Homes com Ermengol, que vivien en les estructures socials pròpies de l'època, podien tenir l'ocasió de contribuir a millorar-les per la seva vàlua personal i per l'acció pedagògica i pastoral en aquells que podien influir més en la societat, com en aquells moments podien ser els comtes, els senyors, els bisbes i els clergues, les abadies i les comunitats. Sí que ens agrada que no rarament els vegem pobres de veritat, despresos de tot, però per altra banda també podem imaginar que normalment eren conscients del fet que els mateixos fonaments econòmics que els donaven les propietats heretades —els alous de què parla Ermengol en el seu testament— podien servir per esmerçar-los liberalment i generosament, per a respondre a les necessitats del pobres, no solament pel que fa a la subsistència sinó també a una progressiva educació, en uns moments en què aquests valors que han de ser propis de la societat, sense privilegis ni discriminacions, es trobaven en uns mínims.

És cert que havien de contribuir a una base econòmica de les entitats eclesiàstiques i havien de comptar amb propietats, alous, rendes, censals, herències i adquisicions, també per a l'atenció de les necessitats de l'Església. I succeïa també que serien ocasió de lluites amb les persones que hi estaven més directament afectades, a causa de les cobejances o de les tensions amb les més altes instàncies, com ara els reis, els comtes, els bisbats, el senyors feudals.

No era fàcil, però, quan es tractava d'aconseguir-ho, que s'empressin de manera realista tots els mitjans —homes, béns, diners, armes— per a atènyer certs objectius legítims, com ara la recuperació de territori en mans de sarraïns, com va ser el cas de la reconquesta de Guissona. I com a guissonenc ho recordo amb grata reconeixença, pensant en els seus protagonistes històrics, bé que compartint la mentalitat dels nostres contemporanis, que sentim el rebuig de la guerra, que sempre duu a destruir vides humanes i a fer mal. I m'alegro que la meua vila s'hagués incorporat al bisbat d'Urgell, i que així, quan les circumstàncies ho van permetre, aquesta diòcesi, amb totes les seves porcions, tornés a ser un altre cop sufragània d'aquella Església metropolitana quan va tornar a tenir la fisonomia de sempre.

Vivien en una proximitat geogràfica i humana d'alguns dels objectius, amb vista a la defensa i a la reivindicació de les terres encara ocupades per

sarraïns, i tots compartien la conveniència de la seva recuperació: comtes, senyors, eclesiàstics i poble. Feia ben raonable que s'enfortissin els llaços polítics entre els diversos comtats —posem per cas d'Urgell, del Pallars i la Ribagorça, també de Barcelona— i que la jurisdicció eclesiàstica arribés a ser la que ha estat després durant segles. Així, Ermengol va obtenir del papa Benet VIII (1012) una butlla en què es confirmaven alguns límits geogràfics engrandits, entre els quals hi havia territoris de la Ribagorça, i d'aquí que ell sentís com un assumpte propi la restauració de la diòcesi de Roda d'Isàvena, i veiem la intervenció destacada d'Ermengol en l'elecció del bisbe Borrell de Roda el 1017.

També agrada de veure que allò que és encara un motiu de gran joia en el present del bisbat solsoní, tingués les seves arrels en temps d'Ermengol: l'anada a Roma per a exposar, davant del papa Sergi, aquell esdeveniment que va ser el miracle que va seguir al dubte d'Ivorra, i que tornés del viatge amb la confirmació de la legitimitat d'un culte que, amb aquesta autoritat moral, a través dels segles, també ara hauria d'enfortir en molts la fe, profunda i afectiva, en l'eucaristia.

El bisbe Ermengol, juntament amb la crida del Crist, que ell va escoltar, i a la qual va respondre tota la vida, va ser sempre constant a un afecte tendre a santa Maria, especialment en el seu títol de la Seu, que es manifesta en el desig constant —i ple de generositats— per a acabar de bastir aquesta magnífica església a santa Maria, i que tingués un aspecte esplendorós a honor d'aquella que va rebre en les seves entranyes puríssimes el Fill de Déu encarnat, el qual va morir a la creu i va donar a l'acte la forma amable del sant sopar quan va instituir l'eucaristia; i va voler que per sempre més se celebrés aquest misteri a través dels segles, i per tant també aquí, i que s'hi fes present de manera sacramental el sacrifici de la creu, i el seu cos i la seva sang, tot ell, sencer, Déu i home vertader, com ho estem fent ara. I aquest lloc, artístic i impregnat de fe i d'amor, seria el marc adient per a celebrar aquest misteri.

I també va fer de manera que ho realitzessin, en la persona de Crist, aquells sacerdots que viurien a la canònica, que ell va organitzar com una comunitat de sants barons, a l'estil d'un model carolingi que venia d'Aquisgrà: els canonges i els que els ajudessin. I que amb el mateix amor, i el desig d'una gran dignitat ho poguessin fer els capellans, espargits per aquest extens bisbat a totes les ciutats, viles, pobles i llogarets, en esglésies que s'havien de bastir o reconstruir. I el mateix gran desig tenia de donar glòria a Déu, a l'hora de maldar perquè tots els cenobis benedictins —com el de Sant Cerní de Tavèrnoles— incorporessin els ensenyaments i les experiències de les reformes que s'estaven operant arreu, adaptant les regles existents. I en tot això l'ànima piadosa d'aquest bisbe tenia en compte dos aspectes principals: el bé espiritual d'uns clergues que poguessin portar una

vida santa en unes circumstàncies no fàcils i un servei adequat al culte de la Catedral de Santa Maria i al seu afany d'una expansió de la fe.

No està pas fora de lloc preguntar-nos què ens diria el bisbe Ermengol si el poguéssim sentir, o també què desitja des del cel ara per a nosaltres. Ens insistiria segurament perquè coneguéssim bé els ensenyaments de l'últim Concili celebrat, el del segle XX, i que agraiéssim molt el ressò que se'n fan els nostres bisbes, i concretament el d'aquesta seu, i recordéssim aquella crida universal a la santedat, a sacerdots i laics i laiques, a religiosos i religioses, a sans i a malalts, i a la condició d'instruments de santificació que són també les activitats humanes: el treball i tot tipus de serveis als altres.

També ens mouria a fer-ho saber dels uns als altres, començant pels qui —i ara ho hem de fer de manera pacífica— no solament comparteixen la vida de cadascú: a la família, al carrer, a la feina, a la vida pública. Si ens sentim cridats a ser cada vegada més semblants a Jesucrist, en l'estima als valors humans i a les virtuts que hem de viure com a fills de Déu, sabrem comunicar als altres la joia i la responsabilitat de pertànyer a l'Església, que volem que sigui la de tots, i a estendre els valors que predica per encàrrec de Jesucrist, i a impregnar-ne la nostra civilització, i a fer-la atraient fent-la arribar a tot arreu.

I ara ho hem de fer de manera pacífica, i no solament anant lluny —que sempre hi haurà qui s'hi senti cridat— sinó fent amable en les nostres persones la fe que professem, també per als qui vénen a casa nostra. Ho farem també en so de pau amb els qui han vingut de lluny, a benefici de tots —d'ells i de nosaltres—, vivint una caritat que no vol tenir límits, essent nosaltres —i també ells després ho seran— defensors de la dignitat de la persona, reivindicadors de tots els drets humans, de la igualtat i de la llibertat, no solament per a nosaltres sinó per a tots.

Sant Ermengol ha deixat de moltes maneres la seva empremta en aquesta seu del bisbat d'Urgell i en cada una de les famílies i de les persones i en tants lligalls i fulls de l'arxiu històric. La bonhomia que li imaginem i la formació literària i artística bé mereixen que s'hagi fet d'ell el protagonista d'una obra escènica i musical en un marc veritablement artístic: els claustres de la Catedral.

Serà una prova més del seu afany evangelitzador, que ens deixa la impressió no d'una figura llunyana, sinó propera, fins per la qualitat d'uns versos de gent del país, ben cisellats, recitats amb ritme i bona veu, que ens fan passejar per aquestes terres i ens porten al Pont de Bar, que ell maldava per refer. I des d'allí, un cant a aquella bona fusta ben entallada, d'un home molt ferm i amb bon humor, bell i amb bona veu, del qual, per dir-li adéu, utilitzem paraules que en la seva boca li ha posat el poeta: «La meva vida, Senyor, la lliuro a les vostres mans. / Deixeu-me encara, però, servir una

mica els germans. / Hi ha tantes coses per fer... tants camins i ponts per terra... / Guieu, Senyor, aquell qui erra... Deu a tots salut i fe.»

Sant Ermengol, sigueu de veritat *pontífex*, ‘faedor de ponts’ que ens duguin d’aquesta banda a la del Cel.

HOMILIA

en ocasió dels actes festius organitzats amb motiu del 325è aniversari de la presència de les Dominiques a Tarragona. Col·legi Sant Domènec, 26 de novembre de 2011

Benvolguts preveres concelebrants, benvolguda comunitat de Germanes Dominiques. Us saludo també a vosaltres, directius, professors, personal no docent, pares i mares i altres familiars dels alumnes d’aquest centre educatiu. I benvolguts tots, germans i germanes en el Senyor,

Amb gran goig presideixo aquesta eucaristia que, com ens han dit al començament, celebrem per commemorar els 325 anys que les Germanes Dominiques fa que són a Tarragona educant.

Moltes felicitats! Tres-cents vint-i-cinc anys ensenyant no és un aniversari que tothom pugui celebrar, ni que se celebri cada dia. L’eucaristia és acció de gràcies i petició. Aprofito l’ocasió, en primer lloc, per donar-vos les gràcies per tot el que feu a la nostra arxidiòcesi; pel treball de tants anys i el que esteu fent en aquests moments: que Déu us ho pagui.

Permeteu-me que en aquesta solemne acció de gràcies fem una mica d’història.

El Col·legi Sant Domènec de Guzman és un centre educatiu amb una història llarga i fecunda dins la societat tarragonina pel fet de ser, actualment, un dels col·legis més antics i històrics de la ciutat, que continua amb les tasques educatives i formatives. Essent escola cristiana, l’ideari del centre beu a les fonts de l’evangeli de Jesucrist des de la visió de sant Domènec, sant fundador de l’orde dels predicadors (orde dominicà) a l’edat mitjana.

La Congregació de les Germanes Dominiques de Tarragona es va fundar a la nostra ciutat a les darreries del segle XVII, concretament l’any 1684, quan dues beates procedents del convent de Sant Domènec de Barcelona van arribar a la nostra ciutat. El 8 d’abril de 1686 van inaugurar la primera casa-convent al carrer de l’Arc o Voltes de Sant Bernat, una via avui desapareguda que es trobava al costat de l’actual plaça del Fòrum, a la Part Alta tarragonina.

Hom creu que va ser el dia 15 de juliol de l’any 1696 —havien passat deu anys— quan les beates dominiques van comprar la casa-convent que

els Pares Dominics tenien a la plaça del Pallol, pel fet que ells s'havien traslladat a un nou edifici a la plaça de la Font, el mateix que avui ocupa l'Ajuntament de la ciutat. Els Dominics ocupaven la gran volta que encara es conserva a l'esmentada plaça com a capella per a les celebracions religioses, i l'edifici annex. Les Germanes Dominiques van portar a terme tota una sèrie de reformes importants a l'edifici, essent la més important la construcció d'una nova església amb façana a la plaça, avui en procés de restauració.

Després de passar per moltes vicissituds marcades pel transcurs de la història dels segles XVIII i XIX, i sobretot de principis del XX, temps durant el qual les Dominiques mai no es van allunyar de la tasca educativa, els primers anys de la dècada dels quaranta del segle passat van portar la comunitat religiosa a fer el pas valent i decidit de traslladar-se a un nou edifici, perquè el que ocupaven al Pallol quedava ja molt petit per a continuar endavant amb el seu projecte pedagògic engrescador. Calia adaptar-se a les noves normes d'ensenyament, i es necessitaven espais nous i més amplis.

El dia 29 de maig de l'any 1948 el cardenal Arce Ochotorena va donar l'autorització definitiva a la comunitat religiosa per a construir un nou col·legi al carrer Colom (actual Rovira i Virgili), la primera pedra del qual es va col·locar el 4 de maig de 1949. Finalment, el 22 d'agost de 1951 es va fer el trasllat definitiu de la comunitat i de tot el servei escolar, complint-se el passat mes d'agost de 2011 el 60è aniversari del nou edifici escolar i els 325 anys de la fundació de les germanes Dominiques a Tarragona.

És, doncs, un moment molt especial, el que estem celebrant, tant si ens el mirem amb els ulls humans com amb els de la nostra fe cristiana. I m'agrada que, tal com ja feu, vosaltres i tots els altres que, com jo, participem d'aquesta joia, visquem aquest moment especial molt intensament. 325 anys d'una obra de servei humà i cristià com són les Dominiques de l'Ensenyament i tot l'equip de persones que les han ajudat i ajuden actualment palesen la bondat de Déu. Déu ha volgut durant aquests anys ser més a prop nostre, de cadascun dels homes i dones del món, perquè Déu és amor, com tan brillantment ens ho ha recordat moltes vegades el papa Benet XVI, i especialment en la seva primera encíclica *Deus caritas est*. I una de les maneres que Déu ha tingut —i té— de viure a prop nostre, d'exercir amb nosaltres l'amor que ens té, és precisament mitjançant les Dominiques de l'Ensenyament: La manifestació, l'efectivitat de l'amor de Déu sou vosaltres, cadascuna de vosaltres en particular i en comunitat vivint la vocació religiosa amb què el mateix Déu, en un amor de predilecció, us crida.

Us animo a viure el carisma que van encarnar els vostres fundadors i tantes persones al llarg d'aquests 325 anys: educar, que per a mi és una de les tasques més importants: ho ha estat sempre, però especialment en aquests moments. Una educació integral, que abracci totes les dimensions

de la persona, no sols la intel·lectual, afectiva i psicomotriu, sinó també la dimensió espiritual de la persona, i les nostres arrels cristianes.

I on s'educa la dimensió religiosa, transcendent, de la persona? On reben, els cristians, l'educació de la fe? Perquè els cristians no neixen, sinó que es fan. En definitiva, on es transmet la fe? En primer lloc a la família: els pares i mares, el avis i àvies, teniu una gran responsabilitat en la transmissió de la fe: ensenyar a pregar els vostres fills i néts; explicar la doctrina cristiana, la Sagrada Escripura, celebrar les festes cristianes, participar sobretot en l'eucaristia dominical, buscar la veritat, ensenyar a estimar a tothom i especialment els més desfavorits i desvalguts: les obres de misericòrdia; estimar Jesús i la Mare de Déu; viure les tradicions amb força: Nadal, Reis, Quaresma i Setmana Santa, les festes dels nostres sants... No deixeu que s'apagui el foc de l'evangeli a les vostres llars.

Però a més de transmetre's dins la família, la fe es transmet també a la parròquia: la catequesi en les diferents etapes, la participació en la missa dominical, la confessió sacramental quan sigui necessari, demanar consell...

És veritat que els pares sou els primers educadors dels vostres fills, també en l'educació en la fe, però la parròquia i l'escola són per a vosaltres insubstituïbles. I vosaltres, pares, heu escollit una escola on la formació religiosa vol impregnar tot els ensenyaments, i on la classe de religió, que és diferent de la catequesi, vol donar una síntesi entre la fe i la cultura. A la classe de religió s'expliquen als vostres fills moltes coses perquè no siguin uns ignorants religiosos, perquè puguin donar resposta a les grans preguntes que ens fem tots. Perquè el cristianisme no és un conjunt de mites, de coses passades. L'escola —i especialment les escoles catòliques— són una prolongació de la família. Valoreu la formació religiosa que es dona als vostres fills. No oblideu que la religió és la rebel·lió més gran de l'home, que no vol viure com una bèstia.

Dues paraules sobre les lectures que avui hem proclamat.

La primera, de sant Pau als cristians de Corint ens dona unes pautes per a vosaltres, pares i educadors, i per a tots els evangelitzadors: diu que està obligat a anunciar l'evangeli perquè és un encàrrec que ha rebut de Déu. D'alguna manera també tots nosaltres, cadascun segons la pròpia vocació, tenim l'obligació de predicar l'evangeli, de fer conèixer a aquest món la meravella de la doctrina cristiana, els missatge de salvació que Crist va predicar i va portar a terme amb la seva passió, mort i resurrecció. La bona nova de Jesús, que hem d'escampar com diu sant Pau fent-nos febles amb els febles, disposats a fer-se tot amb tots per guanyar-ne alguns, sigui com sigui. Gràcies a Pau, la fe cristiana va arribar a les nostres terres en èpoques apostòliques i s'ha mantingut gràcies a la generositat de tantes famílies i tantes institucions benemèrites com les Dominiques de l'Ensenyament que avui celebrem.

A l'evangeli Jesús ens ha dit que ens estima tal com el Pare l'estima a ell. Penso sempre que Jesús ens ha volgut dir de mil maneres possibles l'amor que Déu té per cadascun de nosaltres. Si nosaltres, com a persones humanes, també sabem molt bé què és estimar, especialment els més propers, imagineu-vos l'amor que Déu ens té a cadascun de nosaltres. Penso que el resum que va fer Jesús de tot l'evangeli —estimar Déu i estimar els germans— hauria de quedar gravat, fet vida, en els cors dels vostres alumnes quan deixin l'escola.

Us dono de nou la meva felicitació i l'enhonorabona per aquesta celebració. Que el Senyor us continuï ajudant i no deixeu de fer nous projectes: sou molt necessaris per a l'educació dels nostres nens i joves. Que el Senyor us pagui amb escreix els vostres esforços.

Us encomano a la Mare de Déu, avui especialment sota l'advocació de la Mare de Déu del Claustre, de la qual teniu una rèplica a l'escola i ens presideix: que ens doni també a nosaltres, com al seu Fill, l'aliment del cos i de l'ànima. Així sia.

ESCRIT

per a la revista 'Teologia Actual'

SANTA TECLA

Un Congrés internacional sobre santa Tecla

Del 27 al 29 d'octubre de 2011, una trentena d'experts s'han donat cita a Tarragona per a participar en un Congrés internacional titulat «Tecla, deixeblla de Pau, santa d'Orient i d'Occident», amb l'objectiu d'aportar dades científiques sobre aquesta Santa. El Congrés ha estat organitzat per l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós de Tarragona, amb el patrocini de la Facultat de Teologia de Catalunya. Hem d'agrair als professors Mn. Josep Maria Gavaldà i Mn. Armand Puig el plantejament i l'esforç que han fet per organitzar i portar a terme aquest encontre. Que jo sàpiga, és l'únic Congrés dedicat a aquesta gran figura del primer segle del cristianisme que està considerada deixeblla de sant Pau.

La figura de Tecla d'Iconi s'ha estudiat durant el Congrés des de diferents vessants. La primera part es va centrar en la principal font documental sobre la vida de la Santa, les anomenades *Actes de Pau i Tecla*. La segona part es va dedicar a la tradició patristica relacionada amb santa Tecla. Un tercer bloc ha repassat el culte a la Santa en les esglésies d'Orient i d'Occident. El darrer bloc s'ha ocupat dels aspectes arqueològics, iconogràfics i epigràfics que la figura de santa Tecla ha generat en diferents èpoques i indrets, especialment en els primers segles del cristianisme i també a casa nostra.

La conferència inaugural va anar a càrrec del professor italià Angelo Di Berardino, president de l'Institut Patrístic Agustinianum de Roma, sobre la geografia històrica de l'Àsia Menor en temps de Pau i Tecla, destacant especialment les províncies romanes i les seves vies de comunicació. El professor Di Berardino va oferir, a través de la projecció d'un atlas del cristianisme dels primers temps, una visió general de la geografia a l'Àsia Menor destacant la via Sebaste, construïda per August, com a via principal que devia seguir Pau en els seus viatges. Segons el professor, «Tecla no viatjava tant com Pau, es desplaçava entre Iconi i Antioquia, a causa de les característiques del terreny». Iconi (Konya) està situada en un altiplà a 1.500 metres d'altitud.

La figura de Tecla en les 'Acta Pauli et Theclæ'

Com he dit, la primera part del Congrés va tractar sobre les *Actes de Pau i Tecla*. Aquestes actes se situen sota el concepte d'*apòcrif*, el qual va ser llargament analitzat pel professor Enrico Norelli, de la Universitat de Ginebra, ja que hi ha molts tipus d'escrits anomenats apòcrifs i no tenen res a veure els uns amb els altres. N'hi ha molts que no són falsos o mentiders, i moltes de les coses que s'hi narren les podem trobar en la litúrgia i en la pietat popular.

Llegim en els Fets dels Apòstols que sant Pau, fugint d'Antioquia de Pisídia amb els seus companys, va arribar a Iconi, on «s'hi van quedar molt de temps i parlaven amb valentia, confiats en el Senyor», i que el Senyor «confirmava la paraula de la seva gràcia, que ells comunicaven, i els concedia d'obrar senyals i prodigis» (Ac 14,3). Precisament les *Actes de Pau i Tecla* ens diuen que un d'aquests prodigis va ser la conversió de Tecla. Segons aquest escrit, mentre Pau predicava, Tecla, una noia verge, escoltava des de casa la seva predicació. I Tecla, abrusada d'amor a Crist, es va convertir al Senyor. La iconografia que es va presentar durant el Congrés representa moltes vegades aquest moment de la conversió: Tecla que mira des d'una finestra mentre Pau predica a la casa del costat.

Les Actes ens diuen que els pares de Tecla s'havien compromès a donar-la en matrimoni a un jove que es deia Tamiris, el qual, sentint-se rebutjat, es va encendre d'odi contra els cristians i va denunciar Pau i després la noia davant els tribunals pagans. Van sentenciar-la a morir a la foguera, però un xàfec imprevist va apagar el foc. Després, en un altre judici, els botxins la van llançar a les feres, lleons i ossos, la van fer esquarquarterar per bous, i fins i tot ella, fugint, es va tirar dins un pou ple de serps. Tecla confiava en Déu i Déu la va lliurar de tot mal. Les autoritats, sorpreses i avorrides, van deixar que se n'anés a fer oració i penitència, i ella va anar a prop de Selèucida a viure en una gruta, en un lloc anomenat Silifke. L'Església la va venerar des dels primers segles com a protomàrtir i com a gairebé apòstol.

Els diversos episodis de tota aquesta història estan molt ben representats en la iconografia que es va presentar durant el Congrés, de manera particular a la predel·la que hi ha a sota del retaule de la Catedral de Tarragona, la mateixa que es reproduïx en el frontal de l'altar romànic de la mateixa Catedral.

Aquestes Actes se situen al voltant del segle II, i durant el Congrés van ser àmpliament tractades, ja que se'n va analitzar el text i la difusió, el context historiogràfic i els aspectes teològics i doctrinals. El fet més important i més polèmic d'aquest escrit és que el seu autor sembla que va ser un sacerdot que defensava el dret de les dones a predicar, ensenyar i batejar, posant l'exemple de santa Tecla; sembla per tant un indici del prestigi que tenia ja santa Tecla. Per tal que la defensa d'aquest dret tingués dins l'Església més autoritat va signar les Actes amb el nom de l'apòstol Pau com a autor del text.

Per a nosaltres és difícil veure fins a quin punt la fantasia oriental pot emmascarar la història vertadera. El que sí que podem dir és que santa Tecla va ser sempre considerada com una d'aquelles verges prudentes de l'evangeli, que va ser fidel al seu compromís d'amor, malgrat tots els perills i amenaces.

Santa Tecla en la patristica

Per situar la segona part del Congrés que tractava d'estudiar els Pares de l'Església i la llegenda de Pau i Tecla, el professor Sebastià Janeras va dissertar sobre el pelegrinatge d'Egèria al sepulcre de santa Tecla. Egèria va fer el seu viatge a Terra Santa de l'any 381 al 384, passant per Egipte, Palestina, Síria, Mesopotàmia, Àsia Menor i Constantinoble. Segons aquesta «monja viatgera», era realment impressionant aquell lloc, perquè al voltant de la gruta a Silifke, a prop de Selèucida, on la Santa s'havia retirat a pregar, hi havia una gran basílica i diversos convents de monjos i monges, i era lloc de molts pelegrinatges.

Precisament perquè en les Actes es diu que santa Tecla predicava i batejava, Tertulià va dir que les Actes eren apòcrifes i que la figura de Tecla no havia existit. Aquest testimoni és el que segurament ha tingut més influència per dubtar de l'existència d'aquesta Santa, i que de fet no s'hagi inclòs en el martirologi romà. En contra, en canvi, tenim el testimoni de multitud d'insignes Pares de l'Església que parlen d'aquesta Santa com el d'una dona ferma en la fe, verge i màrtir del primer segle. En aquest sentit, es van fer en aquest Congrés aportacions d'especialistes de prestigi reconegut en aquestes qüestions. En concret, la ponència del professor Claudio Moreschini sobre la presència continuada de Tecla en els Pares capadocis. També la brillant anàlisi de l'Himne de santa Tecla en el Symposium de sant Metodi d'Olimp, del professor Rafael Serra Abellà. O bé Tecla en els

somnis: el cas de Zenó, del professor Carlo dell'Osso. També la professora Chiara Tommasi Moreschini va tractar magistralment la tradició de Tecla en els Pares llatins.

El culte a santa Tecla

La tercera part del Congrés es va dedicar al culte de santa Tecla. El testimoni i el culte de Tecla en les Esglésies d'Orient va córrer a càrrec del professor Sever J. Voicu, i el seu culte en les Esglésies d'Occident va ser tractat per la professora Alba Maria Orselli. El professor Josep Amengual va exposar el culte de santa Tecla a Hispània.

Com una de les moltes novetats d'aquest Congrés que ha fet aportacions valuoses sobre santa Tecla, el professor alemany Achim Arbeiter va exposar en la seva ponència sobre «El santuari de santa Tecla a Selèucia», la possibilitat d'una representació de Tecla a la cúpula de la construcció romana de Centelles (a Constantí, a prop de Tarragona) segons una interpretació que es desprèn d'estudis recents que ell mateix ha dut a terme. Si es pogués provar aquest fet es demostraria que el culte a santa Tecla a casa nostra ja vindria des de l'època antiga.

Una ponència interessant va ser la del professor Stephen Davis, en la qual tractava dels estudis de gènere que s'han fet de les Actes de Pau i Tecla als Estats Units cap als anys 70 i l'evolució que ha donat aquest tema en mostrar Tecla cada vegada més com una verge i màrtir del segle primer.

Segons la tradició, doncs, el culte a santa Tecla d'Iconi, que té el seu sepulcre a Selèucida, es va estendre per tot l'Orient i d'allí va arribar a l'Occident cristià. Els pares orientals veuen santa Tecla vinculada sempre a sant Pau apòstol, com la seva deixeble, i l'honoren amb els títols de *protomàrtir* i *igual als Apòstols*. A Roma era cèlebre el seu culte. L'any 1322 va arribar a Tarragona la insigne i estimada relíquia del seu braç, que tots els 23 de setembre —només una vegada l'any— es venera a la Catedral de la seu metropolitana i primada i després es passeja en processó pels carrers de la ciutat de Tarragona precedida per un nombrós i singular seguici popular.

Les fonts de l'arqueologia, iconografia i epigrafia

Ja he parlat en altres moments d'aquest article de les diverses qüestions tractades en aquesta quarta part del Congrés sobre l'arqueologia, la iconografia i l'epigrafia relacionada amb santa Tecla. Puc dir que les diferents intervencions han estat d'allò més interessants. Vam escoltar la professora Claudia Nauwerth parlar de santa Tecla a Egipte, el ja citat eminent professor Achim Arbeiter va il·lustrar el famós santuari de santa Tecla a Selèucia (Ayatekla/Meriamlik), i la professora Renate Pillinger va parlar sobre la

representació de Tecla a la gruta de sant Pau a Efes. També va ser molt interessant la iconografia i epigrafia de Pau i Tecla aportada pel professor Umberto Utro, i la professora Sofia Mata de la Cruz ens va il·lustrar sobre la iconografia de Pau i Tecla a la Catedral de Tarragona, on ha trobat cinquanta-nou reproduccions de la Santa. La qüestió arqueològica de l'església de Santa Tecla la Vella va anar a càrrec del professor Andreu Muñoz Melgar, i la pervivència històrica del culte a santa Tecla a Tarragona la va exposar el professor Manuel M. Fuentes i Gasó. Com a última ponència, el professor Armand Puig va parlar del testimoniatge dels màrtirs cristians.

«Santa Tecla, memòria del present»

Les conclusions del Congrés, així com la lliçó inaugural, van anar a càrrec del prestigiós professor Angelo di Berardino, el qual va destacar la gran qualitat de les ponències, amb una gran diversitat de plantejaments històrics, teològics i filosòfics on s'han fet presents noves metodologies i sensibilitats diferents a les nostres. Com a fet remarcable va incidir en la importància i influència dels textos apòcrifs en l'espiritualitat cristiana, «un element destacable per a nosaltres», va dir.

«Santa Tecla no és memòria del passat sinó del present, té una gran importància en la cultura, la història o en l'art entre molts altres àmbits», va ressaltar. Di Berardino va destacar el clima creat durant els dies del Congrés com a fruit del compromís d'una vintena de voluntaris que van mostrar especial atenció en tot moment als detalls més diversos. El professor va explicar que ha participat en molts congressos i mai no havia vist aquest ambient de voluntariat. «Desitjo que aquesta activitat continuï. Tarragona té molta vida, molta riquesa cultural i espiritual.» La publicació de les Actes del Congrés permetran extreure conclusions més precises.

Em va tocar clausurar el Congrés agraint a totes aquelles persones que l'han fet possible que hagin donat a santa Tecla un relleu internacional. Vaig compartir amb els assistents que aquesta ha estat la millor manera d'inaugurar el nou Centre Cultural i Pastoral El Seminari, a l'edifici restaurat del Seminari Conciliar Pontifici de Tarragona.

Tot seguit, els assistents al Congrés van compartir junts una pregària a la capella de Sant Pau i van poder venerar la relíquia de la Santa, que de manera excepcional es va portar des de la Catedral.

Alguna conclusió

Penso que queda clar que la figura de santa Tecla, patrona de Tarragona, a la qual està dedicada també la Catedral de la ciutat, com ho estan tantes esglésies de tot el món, tant d'orient com d'occident, entre d'altres la Catedral de Milà a Itàlia, és apassionant i mereixia un Congrés Internacional

d'altura com el que ha tingut lloc a Tarragona. Santa Tecla no és memòria del passat sinó del present, té una gran importància en la cultura, la història o l'art cristià dels primers segles i després en tota la història de l'Església.

Aconsello llegir les *Actes de Pau i Tecla*, que ajudaran a conèixer aquesta figura, tan estimada a l'Orient i a l'Occident cristià, i desconeguda per molts cristians.

Podrem dir —com ho ha fet el professor Rafael Serra— que per Tarragona ha estat «un salt qualitatiu del nivell folklòric al que és la tradició antiga i venerable d'aquest personatge. La celebració del Congrés suposa una alegria perquè mostra l'amor que els creients tenim a la tradició cristiana de Tarragona, que sens dubte està vinculada a la predicació de l'apòstol Pau, al martiri de Fructuós i els seus diaques i a la deixebra de Pau, santa Tecla». El Congrés pren especial importància perquè mai abans no s'havia creat un fòrum de discussió i estudi per un apòcrif, com ho són les *Actes de Pau i Tecla*.

Recuperar la «memòria històrica» dels nostres màrtirs, també d'aquells dels cristianisme primitiu, és una tasca que s'ha proposat l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós de Tarragona, que té aquesta temàtica com una de les línies de treball.

Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

Tarragona, 11 de novembre de 2011

ESCRIT

per als dossiers de treball preparats per a l'itinerari que fa la Mare de Déu del Claustre pels col·legis

LA MARE DE DÉU DEL CLAUSTRE DE LA CATEDRAL DE TARRAGONA

Benvolguts professors i alumnes,

Tots els qui va ser a la Tàrraco Arena Plaça el passat 14 d'agost, o els qui heu vist la retransmissió que es va fer per televisió d'aquell esdeveniment tan emocionant, va ser protagonistes de la benedicció que vam fer-hi de la imatge de la Mare de Déu del Claustre, còpia de la que amb tanta estimació i zel es venera a la capella del claustre de la nostra Catedral.

Aquesta còpia de la imatge de l'estimada Mare de Déu i també mare nostra vol anar a visitar les parròquies, els col·legis i tots els llocs de Tarragona que la vulguin acollir. I, per què ve a visitar-vos? Quin n'és, el motiu? Perquè celebrem el Centenari de la seva coronació canònica.

Què vol amb la seva visita? Mostrar-nos Jesús, el seu Fill, que és el camí, la veritat i la vida. Maria el porta als braços i l'alimenta amb el seu pit com un nadó qualsevol. Què vol expressar aquesta imatge? Doncs que Jesús és molt a prop nostre, que es va fer home com un de nosaltres, que pateix com nosaltres, que s'entristeix i s'alegra com nosaltres i, sobretot, que ens coneix i ens estima i vol que siguem feliços. Jesús és Déu i Salvador nostre i està viu, encara que els nostres ulls no el puguin veure.

Acolliu de bon grat aquests materials que us oferim. Són senzills, però us poden ser útils i atractius. En ells podreu trobar explicació a la devoció que, des de fa segles, la nostra ciutat professa a la Mare de Déu del Claustre; podreu saber què significa coronar canònicament una imatge; podreu conèixer una mica la seva història i com se l'ha venerada. Podreu trobar eines per pregar a la Mare de Déu. Però sobretot, si us apropau a Maria, trobareu Jesús. Escolteu què us diu Maria: «Feu tot el que ell us digui.» I Jesús, què ens diu?: «Jo sóc el camí, la veritat i la vida.» «Veniu a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats, jo us faré reposar.» «Estimeu-vos els uns als altres com jo us he estimat.»

Durant molts segles el cristianisme ha estat l'eix vertebrador de la nostra cultura catalana i europea. D'ella ha nascut la defensa dels drets humans. De la fe cristiana han nascut moltíssimes iniciatives socioassistencials i educatives. I també ha donat lloc a un ingent patrimoni artístic. Demano als professors que siguin valents en la transmissió dels veritables valors que han fet de la nostra cultura i de la nostra civilització un exemple de respecte, de convivència i de solidaritat. I als alumnes, us demano que apliqueu el sentit crític necessari per a discernir on es troben les coses veritablement importants i els valors que les sustenten. Acolliu amb goig Maria en els vostres cors.

Us desitjo una molt bona festa. Rebeu, amb tot el meu afecte, la meua benedicció.

† Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

Tarragona, novembre de 2011

ESCRIT

per a la revista 'Pedres Vives'

EL CENTENARI DE LA CORONACIÓ CANÒNICA DE LA MARE DE DÉU DEL CLAUSTRE

L'any passat ja us deia que la festa de la Mare de Déu del Claustre estava condicionada per les obres que s'estan duent a terme a la Catedral. Aquest

any, gràcies a Déu, les obres continuen a bon ritme i esperem que acabin aviat per a poder recuperar la normalitat de la nostra seu metropolitana. Dic gràcies a Déu perquè, enmig d'aquesta crisi generalitzada, hem de donar gràcies que aquestes obres no hagin quedat aturades ni retallades. Novament us encoratjo a viure de tal manera aquesta festa que les obres no siguin un obstacle per a expressar la nostra estimació a la Mare de Déu del Claustre ni per a celebrar la seva festa com cal, encara més aquest any que celebrem el Centenari de la seva coronació canònica.

És una ocasió preciosa que s'esdevé en un caliu irrepetible que hem d'aprofitar. Em refereixo a la benedicció de la imatge de la Mare de Déu del Claustre abans de la missa a la Tàrraco Arena Plaça del dia 14 d'agost, dins dels dies d'acollida previs a la Jornada Mundial de la Joventut, a casa nostra. Aquesta imatge, que pelegrinarà pels col·legis i parròquies, estic segur que portarà un riu de gràcia, que ens ajudarà a sembrar la llavor de l'evangeli.

Que la celebració del Centenari no sigui un acte de pietat més, ni una cosa més que fem perquè toca o per omplir un programa. No. S'ha acabat el temps d'esperar que les persones vinguin a missa o a les esglésies: el Papa va dir molt clarament als joves durant la passada Jornada Mundial que ells havien de ser els evangelitzadors dels altres joves. Això serveix per als joves... i per als qui ja no ho sou tant. Precisament per això, perquè hem de sortir a buscar l'ovella perduda, hem fet que la Mare de Déu pugui visitar les parròquies i els col·legis de la nostra ciutat. No es tracta només de passejar una imatge ni d'escampar només una devoció: es tracta purament i simplement d'anunciar l'evangeli, de portar Maria a les persones perquè, a través d'ella, molts puguin arribar fins Jesús, l'únic camí, l'única veritat i l'única vida.

L'itinerari que farà la Mare de Déu per la nostra ciutat ens ha de servir fonamentalment per a escoltar amatents les mancances i necessitats dels nostres germans i per donar, amb les nostres vides i amb el nostre capteniment, la raó de la nostra esperança. I això requereix dues coses: conversió i formació. És fonamental que tots prenguem consciència que sense conversió personal no hi ha testimoni de fe, i que sense una adequada formació no hi ha creixement en la fe.

L'any vinent, si a Déu plau, clausurarem l'any del Centenari, espero que ja sense bastides a la Catedral, però amb els fruits que esperem recollir durant aquest any que ara comença. Sigueu bons sembradors i bons treballadors en els camps del Senyor. Si som generosos estic segur que ell ens donarà una collita abundant. No deixeu de pregar per mi, per les meves intencions, que també són les vostres, pels mossens i per les vocacions que tant necessitem.

Us desitjo un molt bon centenari. Rebeu, amb tot el meu afecte, la meva benedicció.

† Jaume Pujol Balcells
Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

Tarragona, novembre de 2011

ALS QUATRE VENTS

371. ELS SANTS NO SÓN RARS

6 de novembre de 2011

Una de les acusacions que es van fer a Joan Pau II va ser la d'haver convertit el Vaticà en una «fàbrica de sants». Va respondre amb bon humor: «La culpa és de l'Esperit Sant.» En realitat era també desig del Papa que es visualitzés el missatge central del concili Vaticà II: la vocació universal a la santedat. Aquesta «santedat per a tots» és l'altra cara de la moneda de la festa que acabem de celebrar: Tots Sants.

Durant el seu llarg pontificat, el papa Wojtyła va aprovar 483 canonitzacions i 1.345 beatificacions. Entre els elevats als altars hi havia persones de totes les races i dels països més diversos, com correspon a un món cada vegada més global. Volia que cada poble pogués pregar als seus sants i prendre'n model. Alguns oferien un exemple molt actual, eren sants del segle XX, com Maximilià Kolbe, el pare Pius, Josepmaria Escrivà, Edith Stein, sor Àngela de la Creu, Pere Tarrés... Amb alguns d'ells hi havia tingut tractes: amb el pare Pius s'hi havia confessat, i amb la mare Teresa de Calcuta —el procés de la qual va iniciar tan aviat com li va ser possible— tenia una sintonia especial, sobretot des de la visita a la seva Llar del Moribund a la ciutat índia.

Quan ella va morir, només cinc dies després de la princesa Diana de Gal·les, el Papa va comentar als assistents, en un dinar privat, que li semblava providencial aquesta coincidència de dates. Sentia simpatia per la jove princesa, encimbellada per la fama i els honors que dóna el món, pels *paparazzi*, que van exaltar la seva vida i la van perseguir fins al final, com si els pertanyés. Teresa de Calcuta, en canvi, a qui la princesa admirava, també havia rebut honors, fins i tot era Premi Nobel de la Pau, però vivia completament aliena als condicionaments de la fama, fins al punt que, en saber la concessió del Nobel, va desaparèixer durant una setmana, per desesperació de periodistes i d'autoritats.

L'Església, quan proclama sants, no en reconeix la fama, sinó la identificació amb la voluntat de Déu. És molt conscient que amb això només ofereix mostres del que és una vida lliurada a Crist i als altres. Sap que hi

ha innombrables persones que viuen en santedat, encara que mai no tindran el reconeixement —d'altra banda innecessari— de l'opinió pública. Són sants anònims, excepte per a Déu, silenciosos, que passen per la vida amb un heroisme que sembla natural: pares i mares de família, religiosos, sacerdots i fundadors, que porten una vida exemplar, la qual cosa no els evita tenir defectes, caure i tornar a aixecar-se.

El fet que Jesús emprés els seus trenta primers anys de vida a treballar al taller de fusteria de Natzaret, és un missatge clar del valor que donava a la vida ordinària, que pot ser perfectament camí de santedat. Benet XVI ha dit que els sants no són atletes de la vida espiritual, que fan coses a les quals no tenen accés la majoria de les persones. I encara menys són rars. Són vides orientades cap al Senyor, i, com les brúixoles, indiquen el nord, amb el seu exemple assenyalen Crist en la societat en què viuen.

† Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

372. L'AMISTAT, VALOR CRISTIÀ

13 de novembre de 2011

«Vosaltres sou els meus amics si feu el que jo us mano. Ja no us dic servents, perquè el servent no sap què fa el seu amo. A vosaltres us he dit amics perquè us he fet conèixer tot allò que he sentit del meu Pare.» Aquest paràgraf de l'Evangeli de sant Joan ens mostra el valor que Jesús concedeix a l'amistat. Els amics saben el que fan els uns i els altres, i donen a conèixer allò que consideren un bé per compartir. L'amistat és un valor cristià. «Mireu com s'estimen», deien dels primers cristians.

Però estimar de veritat no és tan fàcil com sembla, requereix a vegades superar els defectes de l'altre, o allò que ens sembla un defecte. En el llibre *Els germans Karamàzov*, Dostojevskij ens explica que hi havia un home molt culte que estimava més el proïsme llunyà, el teòric, que el real i proper. No podia suportar ningú al seu costat: als uns perquè menjaven massa ràpid, a d'altres perquè es mocaven fort quan estaven refredats...

No els estimava de veritat. No veia en ells el Crist, com sí que els veia, en canvi, un altre personatge, en aquest cas d'un conte de Tolstoj titulat *On hi ha amor, allí hi ha Déu*. En el conte, un sabater llegia els evangelis i va tenir el desig que Crist visités la seva barraca. Una nit va sentir, adormit, una veu que li deia: «Mira per la finestra.» Ho va fer i va veure un pobre que escombrava la neu, i li va fer llàstima i li va oferir una tassa de te calent. I així va tenir també altres gestos amb una dona amb un nen que tremolaven de fred i amb una venedora de pomes... Quan va tornar a llegir els evangelis es va adonar que Crist l'havia visitat tres vegades aquella nit.

La lliçó és clara: no hem de veure individus quan mirem per la finestra de la nostra ànima, sinó germans en Crist. Només així vencerem el repte que ens presenta una societat cada vegada més individualitzada, en la qual els valors que s'exalten són la productivitat, l'eficàcia, la competitivitat, l'èxit, el poder, els diners.

Per damunt de tots els béns humans hi ha l'amistat desinteressada, una amistat que no és utilitarista, no és un «com fer amics», ni un «com fer negocis» a través dels contactes personals o de les xarxes socials. Hi ha persones que diuen: tinc mil amics al facebook. Però, són veritablement amics?

L'amistat veritable és aquella en què un comparteix alegries i tristeses, en la qual un es posa al lloc dels altres i sap avançar-se a les seves necessitats. Els cristians tenim la fórmula: una amistat com la del cor de Crist. L'«estimeu-vos els uns als altres tal com jo us he estimat» és la mesura de la nostra amistat. Una mesura exigent, però molt satisfactòria.

† Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

373. DAVANT LES ELECCIONS

20 de novembre de 2011

Aquest diumenge els ciutadans estem cridats a les urnes. L'actual crisi econòmica ha posat en relleu, més que mai, que la política no és quelcom que només afecta els polítics i els periodistes, sinó a tots. També ens afecta als cristians, ja que, per la fe, sentim amb més intensitat com n'és, de gran, la dignitat de tota persona, que ha estat estimada per Déu fins al punt de la «bogeria de la Creu». Per això, en totes les èpoques, els cristians hem pregat pels governants, perquè d'ells depenen les lleis i disposicions que condicionaran seriosament la vida de les persones i del poble.

En la carta pastoral «Al servei del nostre poble», els bisbes de Catalunya hem manifestat la nostra preocupació per «una certa fatiga i desencís que notem, tant envers l'estament polític i els governants, com respecte de les institucions». Això succeeix potser perquè, «amb motiu del descobriment de casos de corrupció o en les anàlisis profundes de la mateixa crisi econòmica», es detecta «un greu oblit i una desvinculació dels fonaments ètics que fan possible una democràcia viva i estable».

Tots, i particularment els cristians, hem de combatre aquesta tendència. Els governants, i, en general, els representants polítics del poble, duen a terme una funció de gran transcendència social. És natural que busquem per a aquests càrrecs les persones que en consciència veiem més adients, més idònies, per a assegurar el bé de tots. Després d'anar a votar, però,

no ens quedarem tranquils: haurem de col·laborar i participar de totes les maneres possibles en el bon govern del país.

Avui més que mai és urgent «crear un consens ètic de fons de la societat», com ho ha assenyalat Benet XVI. La política, tancada en ella mateixa, acaba sempre asfixiant l'home i la seva llibertat. Ho hem vist àmpliament en el segle XX. En la creació d'aquest consens té un paper important «el fet religiós com a humanitzador i com a motor de progrés, la valoració de la tradició cultural que li és pròpia i l'acceptació del relleu públic de la fe, tant pel que fa a la seva manifestació exterior (litúrgia, evangelització), com pel que fa a la seva projecció ètica en la configuració de la societat». Els governants han de comprendre aquesta «funció positiva de la religió i de les institucions religioses en la vida pública». Així ho hem dit els bisbes de Catalunya. També ha de tornar a formar part d'aquest consens el reconeixement de «la família com el nucli primer i fonamental de la societat: una comunitat de vida i d'amor, que està al servei de la vida humana», i la protecció de la vida humana mateixa.

És important acudir a les urnes per a contribuir al bé comú amb la nostra petita aportació, i també perquè les persones no pateixin mai les conseqüències de lleis injustes. Lluny de qualsevol fanatisme, sempre condemnable, l'acció de dipositar una papereta té el valor incalculable d'expressar el sentiment de la nostra consciència a la plaça pública.

Per als cristians, a més d'exercir el dret a votar en consciència, aquests són dies per a pregar pels nostres governants, que tinguin saviesa per a dur la nostra societat amb justícia i pau.

† Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

374. GAUDÍ TORNA LA VISITA

27 de novembre de 2011

El 7 de novembre de 1982 Joan Pau II va visitar la basílica de la Sagrada Família de Barcelona, i un altre 7 de novembre, el de 2010, el seu successor Benet XVI va fer el mateix. Tots dos van quedar meravellats de l'art i de l'espiritualitat que transparenta l'obra magna d'Antoni Gaudí.

En l'actual mes de novembre de 2011 bé podríem dir que Gaudí els torna la visita, perquè la Fundació Joan Maragall, la Junta Constructora, i Família i Acció Cultural Espanyola han promogut una exposició a Roma amb el títol «Gaudí i la Sagrada Família: art, ciència i espiritualitat».

Quan Benet XVI va ser a Barcelona, va afirmar que, en construir el temple de la Sagrada Família, Gaudí havia realitzat «una de les tasques més

importants avui: superar l'escissió entre consciència humana i consciència cristiana, entre existència en aquest món temporal i obertura a una vida eterna, entre bellesa de les coses i Déu com a Bellesa».

En aquest recinte —va dir el Papa— Gaudí «va voler unir la inspiració que li arribava del llibre de la Sagrada Escripura i del llibre de la litúrgia. Va introduir pedres, arbres i vida humana dins del temple, perquè tota la creació convergís en la lloança divina, però al mateix temps va treure els retaules a fora, per a posar davant dels homes el misteri de Déu revelat en el naixement, passió, mort i resurrecció de Jesucrist».

Ara, gràcies a aquesta exposició, l'art, la ciència i l'espiritualitat de la Sagrada Família es presenten a Roma, el cor de la cristiandat. Els promotors de la mostra han volgut portar a la ciutat de Pere el missatge gaudinià de la bellesa lligada a l'esperit. El geni va dir alguna vegada: «Per fer les coses bé és necessari primer l'amor, segon la tècnica.» ¿No és aquest un missatge apropiat per al nostre temps, que a vegades deslliga la tècnica de l'amor com si fossin coses alienes l'una de l'altra en l'esperit humà?

Penso que Gaudí, des del cel, contemplarà amb goig aquesta exposició de la seva obra a Roma. I, posats a imaginar, penso també que es recordarà de sant Felip Neri, l'Apòstol de Roma, fundador de la Congregació de l'Oratori, de la qual l'arquitecte era tan amic. Va ser dirigint-se a l'oratori de Barcelona, al Barri Gòtic, que Gaudí va trobar la mort.

Sant Felip Neri va viure en els temps creatius, però regirats, dels Medici, protectors d'artistes. En aquest sentit hi ha un paral·lelisme: Gaudí és avui qui envia un missatge espiritual potent a la societat, i ho fa a través de l'art. Catalunya ha portat a Roma un símbol de la seva grandesa.

És cert que avui el cristianisme a Europa sembla estar en decadència, però els cristians no basen la fe en les tendències estadístiques, sinó en Déu. En temps de Gaudí un destacat polític el va felicitar per haver construït «l'última de les catedrals», i l'arquitecte, amb la seva grandesa d'ànim, va contestar: «El que és potser és la primera catedral d'una segona etapa.»

† Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

ACTIVITATS DEL SR. ARQUEBISBE

del mes de novembre de 2011

Dimarts 1

A la capella del Santíssim Sagrament de la Catedral, presideix l'eucaristia conventual en la solemnitat de Tots Sants.

A la tarda, dins dels actes de la visita pastoral a les parròquies de Valls,

presideix un acte de pregària pels difunts al Cementiri Municipal de Valls.

Dimecres 2

Rep visites.

A l'església de Sant Antoni de Pàdua de Tarragona, presideix l'eucaristia en la commemoració dels Fidels Difunts.

Dijous 3

Rep visites.

Dins la visita pastoral a l'Alt Camp, visita les parròquies de Sant Joan Baptista de Rodonyà i de Sant Bartomeu de Montferri, i l'església de Santa Maria de Vilardida.

Divendres 4

Rep visites.

A la Seu d'Urgell, dins els actes organitzats amb motiu del Mil·lenari de Sant Ermengol, assisteix a dues conferències.

Dissabte 5

A la Catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell, presideix la solemne eucaristia commemorativa del Mil·lenari del Bisbe Sant Ermengol. A continuació assisteix a una conferència i participa en el dinar amb les autoritats.

Diumenge 6

Dins la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, a la Parròquia de la Mare de Déu del Lledó de Valls, celebra l'eucaristia amb les famílies i els infants de primera comunió.

A Barcelona, és convidat a dinar pel Sr. Cardenal Dr. Lluís Martínez Sistach, i, a la basílica de la Sagrada Família, concelebra la solemne eucaristia en l'escaiença del I aniversari de la dedicació del temple i de les noces d'or sacerdotals del Sr. Cardenal.

Dilluns 7

Rep visites.

A l'església parroquial de Sant Joan Baptista de Tarragona, presideix l'eucaristia en la festa del beat Francesc Palau i Quer, fundador de les Carmelites Missioneres Teresianes. Al final de la celebració beneeix el quadre del beat que s'ha col·locat a la capella del Baptisteri.

Dimarts 8

A la casa de l'Arquebisbat, presideix la reunió n. 228 del Consell Episcopal.

Presideix la reunió de la comissió coordinadora del Consell del Presbiteri.

A l'església de Sant Antoni de Pàdua, fa l'exposició del Santíssim i administra el sagrament de la reconciliació.

Dimecres 9

Rep visites.

Dijous 10

Rep visites.

Dins els actes de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, a la Parròquia de la Mare de Déu del Lledó de Valls, visita els malalts i els porta la comunió.

Divendres 11

A la casa de l'Arquebisbat, presideix l'acte de signatura del conveni entre l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona i l'Ajuntament de la Selva del Camp per a la digitalització del fons documental de l'arxiu de la Parròquia de Sant Andreu de la Selva del Camp.

Al Col·legi de la Mare de Déu del Carme de Tarragona, assisteix a l'acte de comiat de la imatge «peregrina» de la Mare de Déu del Claustre, amb motiu del seu itinerari pels centres escolars i parròquies de la ciutat en ocasió del centenari de la seva coronació canònica.

Al Col·legi del Sagrat Cor de Tarragona, participa en el Berenar de la Fam organitzat per la delegació a Tarragona de Mans Unides.

Dissabte 12

A l'església parroquial de Crist Rei de Reus, administra el sagrament de la confirmació.

Al vespre, a la Catedral, participa en la processó de trasllat de la imatge de la Mare de Déu del Claustre des de la seva capella a la capella major del Seminari Pontifici de Tarragona.

Diumenge 13

Continua amb la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp: celebra l'eucaristia estacional a les parròquies de Sant Bartomeu de Montferri i de Santa Maria de Vila-rodona. Després comparteix el dinar amb els mossens.

A la capella major del Seminari Pontifici de Tarragona, presideix el rosari i la novena de la Mare de Déu del Claustre i, a continuació, celebra l'eucaristia. En acabar, presideix la processó de retorn de la imatge de la Mare de Déu a la seva capella del claustre de la Catedral.

Dilluns 14

A la casa diocesana d'exercicis de la Selva del Camp, presideix la jornada mensual de formació permanent de preveres i diaques.

Dins la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, a la Parròquia de l'Assumpció d'Alcover, presideix una pregària amb els nens de catequesi i visita els grups; després es reuneix amb els catequistes, amb el Consell Parroquial i amb la Junta d'Economia.

Dimarts 15

A la casa de l'Arquebisbat, presideix la reunió n. 229 del Consell Episcopal.

Rep visites.

A l'església del Sant Antoni de Pàdua de Tarragona, fa l'exposició del Santíssim Sagrament i administra el sagrament de la reconciliació.

Dimecres 16

A Barcelona, presideix la reunió de delegats d'ensenyament de les diòcesis amb seu a Catalunya (SIERC).

Dijous 17

Dins la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, a la Parròquia de l'Assumpció d'Alcover, visita els malalts i celebra l'eucaristia a la residència per a gent gran La Mimosa.

Rep visites.

A la casa dels Concilis, presideix l'acte de presentació de l'Auca de la Mare de Déu del Claustre, organitzat per la Confraria de la Mare de Déu dins els actes commemoratius del Centenari de la seva coronació canònica.

Divendres 18

Rep visites.

Al santuari de la Mare de Déu de Loreto dels Pares Rogacionistes, celebra l'eucaristia amb els membres de la Fundació Egueiro en el XXVII aniversari de la seva creació.

A la Parròquia de Santa Maria de Vila-rodona, amb motiu de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, visita els ancians del Centre de Dia i malalts als seus domicilis; es troba amb els pares, els infants i els catequistes de primera comunió; visita el Club de Pensionistes i el Col·lectiu de Dones; visita la Cooperativa, el local dels joves i l'Ajuntament, on s'entrevista amb l'Alcalde; es reuneix amb el Consell Parroquial i la junta d'obres; presideix una pregària amb exposició i benedicció amb el Santíssim i, per últim, participa en el sopar popular al Casal.

Dissabte 19

A l'església parroquial de Santa Coloma Verge i Màrtir de Santa Coloma de Queralt, administra el sagrament de la confirmació.

Diumenge 20

Amb motiu de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, celebra l'eucaristia estacional a l'església parroquial de Sant Joan Baptista de Rodonyà i a l'església parroquial de Sant Ramon de Penyafort de Masllorenç, on, després de l'eucaristia, a la sala parroquial, inaugura una exposició amb motiu de l'aniversari de la visita de la Mare de Déu de Fàtima a la població.

A l'església parroquial de Sant Joan Baptista de Reus, administra el sagrament de la confirmació.

De dilluns 21 a dimecres 23

A Madrid, participa en la XCVIII assemblea plenària de la Conferència Episcopal Espanyola.

Dijous 24

Viatja a Roma amb motiu de la inauguració de l'exposició «Gaudí i la Sagrada Família de Barcelona» i participa en el sopar organitzat per l'ambaixada espanyola davant la Santa Seu.

Divendres 25

Al Vaticà, fa diverses gestions als dicasteris de la cúria romana i retorna al vespre cap a Tarragona.

Dissabte 26

Rep la visita de la Sra. M. Luisa Téllez, presidenta del Consell Superior d'Espanya de la Societat de Sant Vicenç de Paül; del Sr. José Ramón Díaz, expresident internacional, i d'altres membres locals de la institució.

Al Col·legi de Sant Domènec de Guzman de Tarragona, celebra l'eucaristia i participa en els actes festius organitzats amb motiu del 325è aniversari de la presència de les Dominiques a la ciutat.

A la Parròquia de Sant Pere Apòstol de Vilabella, amb motiu de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, visita l'Ajuntament; s'entrevista amb els membres de Càritas, amb els catequistes i amb la Coral parroquial, saluda els infants de la catequesi i celebra l'eucaristia estacional.

Diumenge 27

Al Santuari de la Mare de Déu de Misericòrdia de Reus, celebra l'eucaristia en l'escaiença del 25è aniversari de la represa de les processons de la Confraria de Sant Pere Apòstol de Reus.

Amb motiu de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, celebra l'eucaristia estacional a l'església parroquial de Sant Simó de Fontscaldes.

A la Selva del Camp, participa en el dinar de la Jornada diocesana de voluntaris de Càritas, i després celebra l'eucaristia a l'església parroquial de Sant Andreu.

A la Parròquia de l'Assumpció d'Alcover, amb motiu de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, participa en una trobada amb els pares dels infants de la catequesi de primera comunió i els fa una xerrada.

Dilluns 28

Rep visites.

Amb motiu de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, celebra l'eucaristia a la Residència d'Avis l'Alba; visita les Germanes de la Sagrada Família d'Urgell i comparteix el dinar amb elles; a la tarda visita el Col·legi Lledó, el Col·legi Claret, rep visites en particular i celebra l'eucaristia. En acabar, participa en una trobada amb el Consell Parroquial, els catequistes i l'assemblea parroquial.

Dimarts 29

A la casa de l'Arquebisbat, presideix la reunió n. 230 del Consell Episcopal.

A l'església de Sant Antoni de Pàdua de Tarragona, fa l'exposició del Santíssim i administra el sagrament de la reconciliació.

Dimecres 30

Rep visites.

Amb motiu de la visita pastoral a l'arxiprestat de l'Alt Camp, a la Parròquia de Sant Joan Baptista de Nulles, visita els malalts, celebra l'eucaristia, visita l'Ajuntament, visita la Cooperativa i es reuneix amb el Consell Parroquial.

Al vespre, al Teatre Fortuny de Reus, participa en els actes commemoratius del 125è aniversari de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Reus.

Secretaria General i Cancelleria

NOMENAMENTS

del mes de novembre de 2011

El Sr. Arquebisbe, Dr. Jaume Pujol Balcells, ha signat durant el mes de novembre els següents nomenaments:

15/11/2011 Mn. Jordi Vila Borràs, consiliari del Consell Diocesà d'Acció Catòlica, per a un termini de quatre anys.

29/11/2011 P. Jaume Avellí Bastons, sj, vicari de la Parròquia de Sant Josep Obrer de Torreforta.

CONVOCATÒRIA

a la reunió n. 22 del Consell del Presbiteri

Benvolgut,

El Sr. Arquebisbe, Excm. i Rvdm. Dr. Jaume Pujol Balcells, convoca el *Consell de Presbiteri* per al proper dijous, 1 de desembre de 2011, a les 10 del matí, a la sala gran del palau arquebisbal.

ORDRE DEL DIA

10.00 h Pregària i salutació del Sr. Arquebisbe.

10.20 h El Seminari Menor de Tarragona.

- Presentació del projecte per part del Sr. Rector del Seminari Menor i pels altres membres de l'equip.
- Consulta: Propostes, preguntes, orientacions per part del consellers.

12.00 h Descans.

12.30 h Consulta relativa a la possibilitat que una persona de béns immobles de l'Arquebisbat de Tarragona faci visites periòdiques a les parròquies per a l'atenció del manteniment, seguiment, etc. dels seus edificis: esglésies, rectories, sales parroquials...

- Orientacions, propostes, suggeriments.

13.30 h Precs i Preguntes. Informacions.

13.45 h Visita a les dependències del Seminari Menor i dinar en el seu menjador.

Moderador: Mn. Joan Àguila Chavero.

Joan Miquel Bravo Alarcón, pvre.
Secretari

Tarragona, 15 de novembre de 2011

CONVOCATÒRIA

a la reunió n. 22 d'arxiprestos

El Sr. Arquebisbe, Dr. Jaume Pujol Balcells, convoca els arxiprestos a una reunió per al proper dia 15 de desembre de 2011, dijous, a la sala gran del palau arquebisbal.

ORDRE DE LA REUNIÓ

- 10.00-10.15 Rés de l'Hora menor i aprovació, si s'escau, de l'acta de la reunió anterior.
- 10.15-12.00 Tenint en compte el que van manifestar els membres del Consell Pastoral Diocesà en el treball en grups de la darrera reunió, en relació amb la possibilitat de CREAR GRUPS DE VIDA CRISTIANA A LES NOSTRES PARRÒQUIES O ARXIPRESTATS en compliment de l'objectiu 2n del Pla pastoral diocesà, relatiu al compromís dels laics cristians en la societat:
- Estudi de la viabilitat d'aplicació dels suggeriments que fan.
 - Redacció d'un díptic informatiu.
- 12.00-12.30 Descans.
- 12.30-13.15 Revisió del càlcul de les quotes, presentat per Mn. Joaquim Fortuny.
- Recull de suggeriments per a la comissió que ha d'estudiar l'aportació de les parròquies al fons comú diocesà.
- 13.30-13.45 Situació actual de la pastoral de joventut a nivell diocesà.
- 13.15-13.45 Precs, preguntes i informacions. A continuació visita al Seminari Menor i dinar en el seu menjador.

Moderador: Mn. Joan Antoni Cedó Perelló.

Rosalia Gras Minguella
Secretària general i cancellera

Tarragona, 15 de novembre de 2011

TEMES TRACTATS

en la reunió n. 228 del Consell Episcopal

8 de novembre de 2011

- Més informació sobre Mas d'en Lluc i el centre de rehabilitació de drogoaddictes que hi ha ubicat.
- Coordinació del treball dins el Departament diocesà de mitjans de comunicació social.
- Propera inauguració, en una part de l'edifici del convent de les Oblates del Santíssim Redemptor de Tarragona, al c/ del Portal del Carro, d'un centre d'acollida de dones que han decidit tirar endavant el seu embaràs. Aquest centre estarà gestionat pel Centre d'Orientació Familiar de l'Arquebisbat.
- Presentació del treball que es va fer en grups a la darrera reunió del Consell Pastoral Diocesà, relatiu al tema de la posada en marxa de grups de vida cristiana a les nostres parròquies.
- Altres temes del govern ordinari de l'arxidiòcesi.

TEMES TRACTATS

en la reunió n. 229 del Consell Episcopal

15 de novembre de 2011

- Nomenament de Mn. Jordi Vila Borràs com a consiliari del Consell Diocesà d'Acció Catòlica.
- Preparació de la convocatòria per a la propera reunió d'arxiprestos (15 de desembre), en què es tractarà de la possibilitat de creació de grups de vida cristiana a nivell parroquial o arxiprestal, segons els casos, i del tema de la creació d'una comissió per a la revisió de les quotes que les parròquies han de pagar al fons comú diocesà.
- La celebració de les exèquies i l'excepcionalitat de fer-les als tanatoris. Ratificació del que es determina en el document normatiu «Parròquies i tanatoris. Pastoral de la salut i de la mort», aprovat pel Consell Episcopal en data de 17 de juliol de 2007 i revalidat pel Consell del Presbiteri en la seva reunió n. 19, de 28 d'octubre de 2010.
- Altres temes del govern ordinari de l'arxidiòcesi.

secció documental

Sant Pare

EXHORTACIÓ APOSTÒLICA POSTSINODAL

sobre l'Església a l'Àfrica al servei de la reconciliació, la justícia i la pau

'AFRICÆ MUNUS'

Als bisbes, al clergat, a les persones consagrades i als fidels laics

«Vosaltres sou la sal de la terra [...]. Vosaltres sou la llum del món» (Mt 5,13.14)

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ.....	2
PRIMERA PART. «JO FAIG QUE TOT SIGUI NOU» (Ap 21,5).....	5
CAPÍTOL I. Al servei de la reconciliació, la justícia i la pau.....	5
I. Servidors autèntics de la paraula de Déu.....	5
II. Crist en el cor de la realitat africana: font de reconciliació, de justícia i de pau.....	5
A. «Reconcilieu-vos amb Déu» (2Co 5,20b).....	6
B. Ser justos i construir un ordre social just.....	7
1. <i>Viure de la justícia de Crist</i>	7
2. <i>Un ordre just en la lògica de les benaurances</i>	8
C. L'amor en la veritat: font de pau.....	8
1. <i>Servei fraternal concret</i>	8
2. <i>L'Església com a sentinella</i>	9
CAPÍTOL II. Els camps per a la reconciliació, la justícia i la pau.....	9
I. Atenció a la persona humana.....	9
A. La metànoia: una autèntica conversió.....	9
B. Viure la veritat del sagrament de la penitència i de la reconciliació....	10
C. Espiritualitat de comunió.....	10
D. Inculturació de l'evangeli i evangelització de la cultura.....	10
E. El do de Crist: l'eucaristia i la paraula de Déu.....	11
II. La convivència.....	11
A. La família.....	12
B. Els ancians.....	12
C. Els homes.....	13
D. Les dones.....	14
E. Els joves.....	15
F. Els nens.....	15

III. La visió africana de la vida.....	16
A. La protecció de la vida.....	16
B. Respecte per la creació i l'ecosistema	18
C. La bona governança dels Estats	18
D. Immigrats, desplaçats i refugiats.....	19
E. Globalització i ajuda internacional	19
IV. Diàleg i comunió entre els creients.....	20
A. Diàleg ecumènic i desafiament dels nous moviments religiosos	20
B. Diàleg interreligiós	20
1. <i>Les religions tradicionals africanes</i>	20
2. <i>L'Islam</i>	21
C. Convertir-se en «sal de la terra» i «llum del món»	21
SEGONA PART. ACTUAR SOTA L'ACCIÓ TRANSFORMADORA DE L'ESPERIT SANT....	22
CAPÍTOL I. Els membres de l'Església.....	22
I. Els bisbes.....	22
II. Els sacerdots.....	23
III. Els missioners	24
IV. Els diaques permanents	25
V. Les persones consagrades.....	25
VI. Els seminaristes.....	26
VII. Els catequistes.....	26
VIII. Els laics	27
CAPÍTOL II. Principals camps d'apostolat.....	27
I. L'Església com a presència de Crist.....	27
II. El món de l'educació.....	28
III. El món de la salut.....	29
IV. El món de la informació i de la comunicació	29
CAPÍTOL III. «Aixeca't, pren la llitera i camina» (Jn 5,8).....	30
I. Jesús a la piscina de Betesda.....	30
II. Paraula de Déu i sagraments.....	30
A. La sagrada Escriptura.....	30
B. L'eucaristia	31
C. La reconciliació	31
III. La nova evangelització.....	32
A. Portadors de Crist «Llum del món»	32
B. Testimonis de Crist ressuscitat.....	33
C. Missioners seguidors de Crist.....	33
CONCLUSIÓ. «Coratge! Aixeca't, que et crida» (Mc 10,49).....	34

INTRODUCCIÓ

1. El compromís de l'Àfrica amb el Senyor Jesús és un tresor preciós que confio en aquest començament del tercer mil·lenni als bisbes, als preveres, als diaques permanents, a les persones consagrades, als catequistes i als laics d'aquest estimat continent i de les illes veïnes. Aquesta missió comporta que l'Àfrica aprofundeixi en la vocació cristiana. Invita a viure, en nom de Jesús, la reconciliació entre les persones i les comunitats, i a promoure per a tots la pau i la justícia en la veritat.

2. He desitjat que la segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes, celebrada del 4 al 25 d'octubre de 2009, estigués en continuïtat amb l'Assemblea de 1994 que va voler ser un «esdeveniment d'esperança i de resurrecció, en el moment mateix en què les vicissituds humanes semblaven més aviat empènyer l'Àfrica cap al desànim i la desesperació».¹ L'exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* del meu predecessor, el beat Joan Pau II, recollia les orientacions i les opcions pastorals dels pares sinodals per a una nova evangelització del continent africà. Convenia, al final del primer decenni d'aquest tercer mil·lenni, que es revifessin la nostra fe i la nostra esperança per contribuir a construir una Àfrica reconciliada pels camins de la veritat i de la justícia, de l'amor i de la pau (cf. Sl 85,11). Amb els pares sinodals, recordo que «si el Senyor no construeix la casa, és inútil l'afany dels constructors» (Sl 127,1).

3. Els resultats més visibles del Sínode de 1994 van ser una vitalitat eclesial excepcional i el desenvolupament teològic de l'Església com a família de Déu.² Per donar a l'Església de Déu que hi ha al continent africà i a les illes veïnes un impuls nou carregat d'esperança i de caritat evangèlica, em va semblar necessari convocar una segona assemblea sinodal. Sostingudes per la invocació quotidiana a l'Esperit Sant i per la pregària d'innombrables fidels, les sessions sinodals han produït fruits que voldria transmetre amb aquest document a l'Església universal, i particularment a l'Església a l'Àfrica,³ perquè sigui veritablement «sal de la terra» i «llum del món» (cf. Mt 5,13.14).⁴ Animada per una «fe que actua per l'amor» (Ga 5,6), l'Església vol aportar fruits de caritat: la reconciliació, la pau i la justícia (cf. 1Co 13,4-7). Aquesta és la seva missió específica.

4. M'ha impressionat la qualitat de les intervencions dels pares sinodals i d'altres persones que han participat en l'Assemblea. El realisme i la clarividència de la seva contribució han demostrat la maduresa cristiana del continent. No han tingut por d'enfrontar-se a la veritat i han intentat reflexionar sincerament sobre les possibles solucions als problemes que afronten les seves Esglésies particulars i també l'Església universal. Han constatat també que les benediccions de Déu, Pare de tots,

¹ Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 1: AAS 88 (1996), 5.

² Cf. Primera Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes, Missatge final (6 maig 1994), 24-25; Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 63: AAS 88(1996), 39-40.

³ Cf. Segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes, *Propositio* 1.

⁴ Cf. *Propositio* 2.

són innumbrables. Déu mai no abandona el seu poble. No em sembla necessari insistir en les diferents situacions sociopolítiques, ètniques, econòmiques o ecològiques que els africans viuen diàriament i que no es poden ignorar. Els africans coneixen millor que ningú com, massa sovint desgraciadament, aquestes situacions són difícils, confuses i fins i tot tràgiques. Rendeixo homenatge als africans i a tots els cristians d'aquest continent que les afronten amb decisió i dignitat. Desitgen, amb raó, que aquesta dignitat sigui reconeguda i respectada. Puc assegurar-los que l'Església respecta i estima l'Àfrica.

5. Davant els nombrosos desafiaments que l'Àfrica vol escometre per arribar a ser cada cop més una terra prometedora, l'Església podria patir la temptació del desànim, com Israel, però els nostres avantpassats en la fe ens han ensenyat l'actitud adequada que s'ha d'adoptar. En aquest sentit, Moisès, el servent del Senyor, «gràcies a la fe, [...], com que veia el qui és invisible, es mantingué ferm i constant» (He 11,27). L'autor de la Carta als hebreus ens ho recorda: «La fe és seguretat del que s'espera i prova del que no es veu» (11,1). Exhorto, doncs, a tota l'Església a mirar l'Àfrica amb fe i esperança. Jesucrist, que ens ha invitat a ser «la sal de la terra» i «la llum del món» (Mt 5,13.14), ens ofereix la força de l'Esperit per dur a terme aquest ideal cada cop millor.

6. Penso que les paraules de Crist: «Vosaltres sou la sal de la terra [...]. Vosaltres sou la llum del món», haurien de ser el fil conductor del Sínode, i també el del període postsinodal. Dirigint-me al conjunt dels fidels africans a Yaoundé, els vaig dir: «Per Jesús, fa dos mil anys, Déu ha portat en persona la llum i la sal a l'Àfrica. Des de llavors, la llavor de la seva presència és en els fons dels cors d'aquest estimat continent i germina a poc a poc més enllà i a través dels avatars de la història humana de la vostra terra.»⁵

7. L'exhortació apostòlica *Ecclesia in Africa* ha fet seva «la idea-guia de l'Església com a família de Déu», i en ella els pares sinodals «han reconegut una expressió de la naturalesa de l'Església particularment apropiada per a l'Àfrica. En efecte, la imatge posa l'èmfasi en la sol·licitud per l'altre, la solidaritat, el caliu de les relacions, l'acollença, el diàleg i la confiança».⁶ L'exhortació invita les famílies cristianes africanes a ser «Esglésies domèstiques»⁷ per ajudar les seves comunitats respectives a reconèixer que pertanyen a un mateix i únic cos. Aquesta imatge és important no sols per a l'Església a l'Àfrica, sinó també per a l'Església universal, en una època en què la família està amenaçada pels qui volen una vida sense Déu. Privar de Déu el continent africà seria fer-lo morir a poc a poc arrencant-li l'ànima.

8. En la tradició viva de l'Església, com a resposta a les expectatives de l'exhortació apostòlica *Ecclesia in Africa*,⁸ considerar l'Església com una família i una fraternitat,

⁵ Discurs als membres del Consell especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (Yaoundé, 19 març 2009): AAS 101 (2009), 310.

⁶ Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 63: AAS 88 (1996), 39-40.

⁷ Cf. n. 92: AAS 88 (1996), 57-58; Concili ecumènic Vaticà II, Constitució dogmàtica *Lumen gentium*, sobre l'Església, 11; *Id.*, Decret *Apostolicam actuositatem*, sobre l'apostolat dels laics, 11; Joan Pau II, Exhortació apostòlica *Familiaris consortio* (22 novembre 1981), 21: AAS 74 (1982), 104-106.

⁸ Cf. n. 63: AAS 88 (1996), 57-58.

és restaurar un aspecte del seu patrimoni. En aquesta realitat en què Jesucrist, «primer d'una multitud de germans» (Rm 8,29), ha reconciliat tots els homes amb Déu Pare (cf. Ef 2,14-18) i li ha donat l'Esperit Sant (cf. Jn 20,22), l'Església es converteix en portadora de la Bona Nova de la filiació divina de tota persona humana. Ella està cridada a transmetre-la a tota la humanitat, proclamant la salvació que Crist ha aconseguit per a nosaltres, celebrant la comunió amb Déu i vivint la fraternitat en la solidaritat.

9. La memòria de l'Àfrica conserva el dolor de les cicatrius deixades per les lluites fratricides entre ètnies, per l'esclavitud i per la colonització. Encara avui, el continent s'enfronta a rivalitats, a noves formes d'esclavitud i de colonització. La primera Assemblea especial l'havia comparat a la víctima dels bandolers, deixada mig morta al costat del camí (cf. Lc 10,25-37). Per això s'ha pogut parlar de la «marginació» de l'Àfrica. Una tradició nascuda en terra africana identifica el bon Samarità amb el Senyor Jesús mateix i invita a l'esperança. En efecte, Climent d'Alexandria escrivia: «¿Qui, més que ell, ha tingut pietat de nosaltres, que estàvem, per dir-ho així, morts pels poders del món de les tenebres, prostrats per tantes ferides, temors, desitjos, còleres, tristeses, mentides i plaers? L'únic metge d'aquestes ferides és Jesús.»⁹ Hi ha, doncs, motius nombrosos per a l'esperança i l'acció de gràcies. Així, per exemple, malgrat les grans pandèmies —com el paludisme, la sida, la tuberculosi i altres— que delmen la població, i que la medicina intenta sempre eradicar amb més eficàcia, l'Àfrica conserva l'alegria de viure, de celebrar la vida que prové del Creador, acollint naixements perquè creixi la família i la comunitat humana. Veig també un motiu d'esperança en el ric patrimoni intel·lectual, cultural i religiós que l'Àfrica té. Ella vol preservar-lo, explorar-lo més i fer-lo conèixer al món. Es tracta d'una aportació essencial i positiva.

10. La segona Assemblea sinodal per a l'Àfrica va abordar el tema de la reconciliació, de la justícia i de la pau. La rica documentació que m'ha estat enviada després de les Sessions —els *Lineamenta*, l'*Instrumentum laboris*, els informes redactats abans i després de les discussions i les aportacions dels grups de treball—, invita a «transformar la teologia en pastoral, és a dir, en un ministeri pastoral molt concret, en el qual les grans visions de la sagrada Escripura i de la Tradició s'apliquen a l'activitat dels bisbes i dels sacerdots en un temps i en un lloc determinats».¹⁰

11. Per preocupació paternal i pastoral, dirigeixo, doncs, aquest document a l'Àfrica d'avui, que ha conegut els traumatismes i conflictes que coneixem. L'home està marcat pel seu passat, però viu i camina en l'avui. Mira el futur. Com la resta del món, l'Àfrica experimenta un remolí cultural que afecta els fonaments mil·lenaris de la vida social i fa difícil a vegades l'encontre amb la modernitat. En aquesta crisi antropològica amb què s'enfronta el continent africà, podrà trobar camins d'esperança instaurant un diàleg entre els membres dels àmbits religiosos, socials, polítics, econòmics, culturals i científics. Llavors haurà de trobar i promoure un concepte de la persona i de la seva relació amb la realitat basada en una renovació espiritual profunda.

⁹ *Quis dives salvetur* 29: PG 9, 633.

¹⁰ Discurs a la cúria romana (21 desembre 2009): AAS 102 (2010), 35.

12. A l'exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa*, Joan Pau II subratllava que «no obstant la civilització contemporània del “veïnatge universal”, a l'Àfrica com a d'altres parts del món, l'esperit de diàleg, de pau i de reconciliació és lluny d'habitar en el cor de tots els homes. Les guerres, conflictes, actituds racistes i xenòfobes encara dominen massa el món de les relacions humanes».¹¹ L'esperança, que caracteritza la vida autènticament cristiana, recorda que l'Esperit Sant actua arreu, també al continent africà, i que les forces de la vida, que neixen de l'amor, vencen sempre les forces de la mort (cf. Ct 8,6-7). Per això, els pares sinodals han vist com les dificultats que troben en els seus països respectius i a les Esglésies particulars de l'Àfrica no són obstacles que impedeixin avançar, sinó que més aviat desafien el millor que hi ha en nosaltres: la imaginació, la intel·ligència, la vocació a seguir sense espantar-se les empremtes de Jesucrist, la recerca de Déu, «Amor etern i Veritat absoluta».¹² Junt amb tots els qui intervenen en la societat africana, l'Església se sent cridada a fer front a aquests desafiaments. És, en certa manera, com un imperatiu de l'evangeli.

13. Amb aquest document, vull oferir els fruits i esperances del Sínode, invitant tots els homes de bona voluntat a mirar l'Àfrica amb fe i amor, per ajudar-la que sigui, per Crist i per l'Esperit Sant, llum del món i sal de la terra (cf. Mt 5,13-14). Un valuós tresor és present en l'ànima de l'Àfrica, on veig un «“pulmó” espiritual immens per a una humanitat que es troba en crisi de fe i d'esperança»,¹³ gràcies a la inaudita riquesa humana i espiritual dels seus fills, de les seves cultures multicolors, del seu sòl i subsòl amb riqueses immenses. Això no obstant, per a mantenir-se en peu, amb dignitat, l'Àfrica necessita sentir la veu de Crist que proclama avui l'amor a l'altre, fins i tot a l'enemic, fins el lliurament de la pròpia sang, i que prega avui per la unitat i la comunió de tots els homes en Déu (cf. Jn 17,20-21).

PRIMERA PART

«JO FAIG QUE TOT SIGUI NOU» (Ap 21,5)

14. El Sínode ha permès discernir les línies mestres de la missió per a una Àfrica que vol la reconciliació, la justícia i la pau. Depèn de les Esglésies particulars traduir aquestes línies en «propòsits fervents i en línies d'acció concretes».¹⁴ En efecte, «en les Esglésies particulars és on es poden establir aquelles indicacions programàtiques concretes —objectius i mètodes de treball, de formació i valoració dels agents, i la recerca dels mitjans necessaris— que permeten que l'anunci de Crist arribi a les persones, modeli les comunitats i incideixi profundament mitjançant el testimoni dels valors evangèlics en la societat i en la cultura»¹⁵ africanes.

¹¹ N. 79: AAS 88 (1996), 51.

¹² Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 1: AAS 101 (2009) 641.

¹³ Homilia en l'obertura de la Segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (4 octubre 2009): AAS 101 (2009), 907.

¹⁴ Joan Pau II, Carta apostòlica *Novo millennio ineunte* (6 gener 2001), 3: AAS 93 (2001), 267.

¹⁵ *Ibid.*, 29: AAS 93 (2001), 286.

CAPÍTOL I

AL SERVEI DE LA RECONCILIACIÓ, LA JUSTÍCIA I LA PAU

I. SERVIDORS AUTÈNTICS DE LA PARAULA DE DÉU

15. Una Àfrica que avança, alegre i viva, manifesta la lloança de Déu. Com ho feia notar sant Ireneu: «La glòria de Déu és l'home vivent»; però afegeix immediatament: «La vida de l'home és la visió de Déu.»¹⁶ Per això, és tasca de l'Església encara avui portar el missatge de l'evangeli al cor de les societats africanes, conduir a la visió de Déu. Així com la sal dona gust als aliments, aquest missatge converteix les persones que el viuen en testimonis autèntics. Tots els qui creixen així es fan capaços de reconciliar-se en Jesucrist. Es converteixen en llum per als seus germans. Per això, amb els pares del Sínode, invito « l'Església [...] de l'Àfrica a donar testimoniatge en el seu servei de la reconciliació, la justícia i la pau, com “sal de la terra” i “llum del món”»,¹⁷ perquè la seva vida respongui a aquesta crida: «Aixeca't, Església a l'Àfrica, família de Déu, perquè et crida el Pare celestial.»¹⁸

16. És un goig que Déu hagi permès celebrar el Segon Sínode per a l'Àfrica immediatament després del dedicat a la paraula de Déu en la vida i la missió de l'Església. Aquest Sínode havia recordat el deure imperiós del deixeble d'escoltar Crist que crida a través de la seva Paraula. Per ella, els fidels aprenen a escoltar Crist i a deixar-se orientar per l'Esperit Sant que revela el sentit de totes les coses (cf. Jn 16,13). En efecte, la «lectura i la meditació de la paraula de Déu ens in-seixeixen més profundament en Crist i orienten el nostre ministeri de servidors de la reconciliació, la justícia i la pau».¹⁹ Com ho recorda el Sínode, «per convertir-se en els seus germans o germanes es necessita ser “els germans que escolten la paraula de Déu i la posen en pràctica” (cf. Lc 8,21). L'escolta autèntica és obeir i actuar, és fer florir en la vida la justícia i l'amor, és donar tant en l'existència com en la societat un testimoniatge en la línia de la crida dels profetes que constantment unia la paraula de Déu i la vida, la fe i la rectitud, el culte i el compromís social».²⁰ Escoltar i meditar la paraula de Déu és desitjar que penetri i formi la nostra vida per a reconciliar-nos amb Déu, per a permetre que Déu ens condueixi a una reconciliació amb el proïsme, camí necessari per a la construcció d'una comunitat de persones i de pobles. Que la paraula de Déu s'encarni realment en el nostre rostre i en la nostra vida.

II. CRIST EN EL COR DE LA REALITAT AFRICANA: FONT DE RECONCILIACIÓ, DE JUSTÍCIA I DE PAU

17. Els tres conceptes principals del tema sinodal, que són la reconciliació, la justícia i la pau, han posat el Sínode davant la seva «responsabilitat teològica i social»,²¹

¹⁶ *Adversus haereses*, IV, 20, 7: PG 7, 1037.

¹⁷ *Propositio* 34.

¹⁸ Homilia en la clausura de la Segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (25 octubre 2009): AAS 101 (2009), 918.

¹⁹ *Propositio* 46.

²⁰ XII Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes, Missatge final (24 octubre 2008), 10.

²¹ Discurs a la cúria romana (21 desembre 2009): AAS 102 (2010), 35.

i han permès preguntar-se també pel paper públic de l'Església i el seu lloc en l'espai africà actual.²² «Es podria dir que reconciliació i justícia són les dues condicions essencials de la pau que, consegüentment, també en defineixen en certa manera la naturalesa.»²³ La tasca que hem de precisar no és fàcil, perquè se situa entre el compromís immediat en política —que no correspon a la competència directa de l'Església— i el replegament o la possible evasió en teories teològiques i espirituals, corrent així el perill de resultar una fugida davant una responsabilitat concreta en la història humana.

18. «Us deixo la pau, us dono la meva pau», diu el Senyor, que afegeix: «Jo no us la dono pas com el món la dóna» (Jn 14,27). La pau dels homes aconseguida sense la justícia és il·lusòria i efímera. La justícia dels homes que no brota de la reconciliació per la «veritat de l'amor» (cf. Ef 4,15) queda inacabada; no és justícia autèntica. L'amor de la veritat —«la veritat plena» a la qual només l'Esperit pot portar-nos (cf. Jn 16,13)— és la que traça el camí que tota justícia humana ha de seguir per aconseguir restaurar els llaços fraternals en la «família humana, comunitat de pau»,²⁴ reconciliada amb Déu per Crist. La justícia no és quelcom desencarnat. Enfonsa necessàriament les seves arrels en la coherència humana. Una caritat que no respecti la justícia i el dret de tots, és errònia. Animo els cristians, doncs, a ser exemplars en tot allò que es refereix a la justícia i a la caritat (cf. Mt 5,19-20).

Per tant, som ambaixadors de Crist, i Déu mateix us exhorta a través nostre. Us ho demanem en nom de Crist: reconcilieu-vos amb Déu!

A. «Reconcilieu-vos amb Déu» (2Co 5,20b)

19. «Reconciliació és un concepte prepolític i una realitat prepolítica, que precisament per això és de summa importància per a la tasca de la política mateixa. Si no es crea en els cors la força de la reconciliació, el compromís polític per la pau es queda sense el seu pressupòsit interior. En el Sínode, els pastors de l'Església es van comprometre en favor de la purificació interior de l'home, que és la condició preliminar essencial per a l'edificació de la justícia i de la pau. Però aquesta justificació i maduració interior cap a una vertadera humanitat no poden existir sense Déu.»²⁵

20. En efecte, la gràcia de Déu ens dóna un cor nou i ens reconcilia amb ell i amb els altres.²⁶ És Crist qui ha restaurat la humanitat en l'amor del Pare. La reconciliació té, doncs, la font en aquest amor; neix de la iniciativa del Pare de reprendre la relació amb la humanitat, relació trencada pel pecat de l'home. En Jesucrist, «en la seva vida i el seu ministeri, però sobretot en la seva mort i resurrecció, sant Pau veu Déu Pare reconciliant el món (totes les coses que hi ha al cel i a la terra) amb ell mateix, sense tenir més en compte els pecats de la humanitat (cf. 2Co 5,19; cf. Rm 5,10; cf. Col 1,21-22). L'Apòstol veu com Déu Pare reconcilia jueus i gentils

²² Cf. Carta encíclica *Caritas in veritate*, 5-9: AAS 101 (2009), 643-647.

²³ Discurs a la cúria romana (21 desembre 2009): AAS 102 (2010), 35.

²⁴ Missatge per a la celebració de la Jornada mundial de la pau 2008: AAS 100 (2008), 38-45.

²⁵ Discurs a la cúria romana (21 desembre 2009): AAS 102 (2010), 37.

²⁶ Cf. *Propositio* 5.

amb ell mateix en un sol cos per la seva mort en creu (cf. Ef 2,16). Sant Pau veu també Déu reconciliar jueus i gentils, creant un home nou en comptes de dos pobles (cf. Ef 2,15.3,6). Així, l'experiència de la reconciliació estableix una comunió en dos nivells: la comunió entre Déu i la humanitat; i a partir de l'experiència de reconciliació, ens converteix (a la humanitat reconciliada) "en ambaixadors de la reconciliació". Es restableix també la comunió entre els homes».²⁷ «La reconciliació, per tant, no es limita a Déu que en Crist atreu cap a ell una humanitat alienada i pecadora, a través del perdó dels pecats i de l'amor. També és la restauració de les relacions entre les persones conciliant les diferències i eliminant els obstacles en les seves relacions, gràcies a la seva experiència de l'amor de Déu.»²⁸ La paràbola del fill pròdig ho explica quan l'evangelista ens presenta, en el retorn del fill petit, és a dir, en la seva conversió, la necessitat de reconciliar-se, per una part, amb el seu pare, i, per l'altra, amb el seu germà gran per la mediació del pare (cf. Lc 15,11-32). Hi ha testimonis commovedors dels fidels de l'Àfrica, «testimonis concrets de sofriments i de reconciliació en les tragèdies de la història recent del continent»²⁹ que mostren el poder de l'Esperit Sant que transforma els cors de les víctimes i dels seus botxins per a restablir la fraternitat.³⁰

21. En efecte, només una autèntica reconciliació engendra una pau duradora en la societat. Certament, els seus protagonistes són les autoritats governamentals i els caps tradicionals, però també els simples ciutadans. Després d'un conflicte, la reconciliació, gestionada i duta a terme sovint en el silenci i la discreció, restaura la unió dels cors i la convivència serena. Gràcies a ella, després de llargs períodes de guerra, les nacions troben la pau, i societats profundament ferides per la guerra civil o pel genocidi reconstrueixen la seva unitat. Donant i acollint el perdó³¹ s'ha pogut guarir la memòria ferida de persones o de comunitats, i famílies abans dividides han trobat l'harmonia. «La reconciliació supera les crisis, restaura la dignitat de les persones i obre el camí al desenvolupament i a la pau estable entre els pobles a tots els nivells»,³² han pogut subratllar els pares del Sínode.

Per arribar a ser efectiva, aquesta reconciliació haurà d'anar acompanyada d'un gest valent i honorat: cercar els responsables d'aquests conflictes, dels qui han ordenat els crims i s'han lliurat a qualsevol tipus d'avinences, determinant la seva responsabilitat. Les víctimes tenen dret a la veritat i a la justícia. És important actualment i per al futur purificar la memòria per a construir una societat millor on aquestes tragèdies no es tornin a repetir.

B. Ser justos i construir un ordre social just

22. Certament, la construcció d'un ordre social just és en primera instància una

²⁷ *Relatio ante disceptationem*, II, a.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ Discurs a la cúria romana (21 desembre 2009): AAS 102 (2010), 35.

³⁰ Cf. Homilia en la clausura de la Segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (25 octubre 2009): AAS 101 (2009), 916.

³¹ Cf. Joan Pau II, Missatge per a la celebració de la Jornada mundial de la pau 1997, 1: AAS 89 (1997), 1.

³² *Propositio* 5.

tasca de la política.³³ Això no obstant, una de les tasques de l'Església a l'Àfrica consisteix a formar consciències rectes i receptives a les exigències de la justícia, perquè els homes i dones estiguin cada cop més compromesos i siguin capaços de realitzar aquest ordre social just per mitjà de la seva conducta responsable. El model per excel·lència, a partir del qual l'Església pensa i raona, i que proposa a tothom, és Crist.³⁴ Segons la seva doctrina social, «l'Església no té solucions tècniques per oferir i no pretén “de cap manera barrejar-se en la política dels Estats”. Això no obstant, té una missió de veritat per complir [...]. Aquesta missió de veritat és irrenunciable. La seva doctrina social és una dimensió singular d'aquest anunci: està al servei de la veritat que allibera».³⁵

23. Gràcies a les comissions de Justícia i Pau, l'Església s'ha compromès en la formació cívica dels ciutadans i en l'acompanyament del procés electoral a diferents nacions. Contribueix així a l'educació de la població i a despertar la seva consciència i les seves responsabilitats ciutadanes. Aquest paper educatiu concret és apreciat per un gran nombre de països, que reconeixen l'Església com a artífex de pau, agent de reconciliació i herald de la justícia. Convé repetir que, distingint el paper dels pastors i el dels fidels laics, la missió de l'Església no és d'ordre polític.³⁶ La seva funció és educar el món en el sentit religiós proclamant Crist. L'Església vol ser signe i salvaguarda de la transcendència de la persona humana. Per això ha d'educar els homes a cercar la veritat suprema davant el que ells són i els seus interrogants, per a trobar solucions justes als seus problemes.³⁷

1. *Viure de la justícia de Crist*

24. A nivell social, la consciència humana es veu interpel·lada per les greus injustícies que hi ha en el nostre món en general, i a l'Àfrica en particular. Que una minoria confisqui els béns de la terra en detriment de pobles sencers és inacceptable perquè és immoral. La justícia obliga a «donar a cadascú el seu» —*ius suum unicuique tribuere*.³⁸ Es tracta, doncs, de fer justícia als pobles. L'Àfrica és capaç d'assegurar a tots —persones i nacions del continent— les condicions bàsiques que els permetin participar en el desenvolupament.³⁹ Els africans podran així posar els talents i les riqueses que Déu els ha donat al servei de la seva terra i dels seus germans. La justícia, viscuda en totes les dimensions de la vida, privada i pública, econòmica i social, necessita ser sostinguda per la subsidiarietat i la solidaritat, i, encara més, estar animada per la caritat. «Segons el principi de subsidiarietat, ni l'Estat ni cap societat superior no tenen el dret d'absorbir la iniciativa i la responsabilitat de les persones i els cossos socials intermedis.»⁴⁰ La solidaritat és garantia de la justícia i

³³ Cf. Carta encíclica *Deus caritas est* (25 desembre 2005), 28: AAS 98 (2006), 238-240.

³⁴ Cf. Carta encíclica *Propositio* 14.

³⁵ Cf. Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 9: AAS 101 (2009), 646-647.

³⁶ Cf. Carta encíclica *Deus caritas est* (25 desembre 2005), 28-29: AAS 98 (2006), 238-240; Comissió teològica internacional, *Algunes qüestions sobre la teologia de la Redempció* (29 novembre 1994), 14-20.

³⁷ Cf. Concili ecumènic Vaticà II, Constitució pastoral *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 40; Consell pontifici Justícia i Pau, *Compendi de la doctrina social de l'Església*, 49-51.

³⁸ Cf. Sant Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, II-II, q. 58, a. 1.

³⁹ Cf. Joan Pau II, Carta encíclica *Centesimus annus* (1 maig 1991), 35: AAS 83 (1991), 837.

⁴⁰ *Catecisme de l'Església catòlica*, 1894.

la pau, de la unitat, perquè tendeix a fer que «l'abundància d'uns supleixi la falta d'uns altres».⁴¹ I la caritat, que assegura el vincle amb Déu, va més lluny que la justícia distributiva. Perquè si «la justícia és virtut que distribueix a cadascú el seu bé [...], no és la justícia de l'home la que sostreu l'home al Déu veritable».⁴²

25. Déu mateix ens mostra la vertadera justícia quan, per exemple, veiem entrar Jesús en la vida de Zaqueu i oferir així al pecador la gràcia de la seva presència (cf. Lc 19,1-10). Com és la justícia de Crist? Els testimonis de la trobada amb Zaqueu observen Jesús (cf. Lc 19,7); el seu murmuri de reprovació manifesta un amor de la justícia. Ignoren, però, la justícia de l'amor que s'obre fins a l'extrem, fins a fer recaure sobre seu la «maledicció» dels humans, i rebre en canvi la «benedicció», que és el do de Déu (cf. Ga 3,13-14). La justícia divina ofereix a la justícia humana, sempre limitada i imperfecta, l'horitzó cap al qual ha de tendir per a realitzar-se plenament. Ens fa prendre consciència, a més, de la nostra indigència, de la necessitat de perdó i de l'amistat de Déu. És el que vivim en els sacraments de la penitència i de l'eucaristia que flueixen de l'acció de Crist. Aquesta acció ens introdueix en una justícia en què rebem molt més que no pas teníem dret a esperar perquè, en Crist, la caritat és la plenitud de la Llei (cf. Rm 13,8-10).⁴³ Per Crist, únic model, el just és invitat a entrar en l'ordre de l'amor-àgape.

2. Un ordre just en la lògica de les benaurances

26. El deixeble de Crist, unit al seu Mestre, ha de contribuir a formar una societat justa en què tots puguin participar activament amb els seus talents en la vida social i econòmica. Podran guanyar el que els cal per viure segons la seva dignitat humana en una societat en què la justícia serà vivificada per l'amor.⁴⁴ Crist no proposa una revolució de tipus social o polític, sinó la de l'amor, realitzada en el do total de la seva persona en la seva mort en creu i la seva resurrecció. Sobre aquesta revolució de l'amor es fonamenten les benaurances (cf. Mt 5,3-10), les quals ofereixen el nou horitzó de justícia inaugurat en el misteri pasqual, gràcies al qual podem arribar a ser justos i construir un món millor. La justícia de Déu que ens revelen les benaurances aixeca els humils i abaixa els qui s'exalcen. Es compleix veritablement el regne de Déu, que arribarà al seu compliment al final dels temps. Però es manifesta ja des d'ara, allí on els pobres són consolats i admesos al festí de la vida.

27. Segons la lògica de les benaurances, s'ha de tenir una atenció preferencial amb el pobre, el famolenc, el malalt —per exemple de sida, de tuberculosi o de paludisme—, amb l'estranger, l'humiliat, el presoner, l'immigrat menyspreat, el refugiat o el desplaçat (cf. Mt 25,31-46). La resposta a les seves necessitats en la justícia i la caritat depèn de tots. L'Àfrica espera aquesta atenció de tota la família humana així com d'ella mateixa.⁴⁵ Però haurà de començar per introduir en el

⁴¹ *Lineamenta*, 44.

⁴² Sant Agustí, *De civitate Dei*, XIX, 21, 1: PL 41, 649.

⁴³ Cf. Missatge per a la Quaresma 2010 (30 octubre 2009).

⁴⁴ Cf. *ibid.*

⁴⁵ Cf. *Propositio* 17.

propi si, i resoludament, la justícia política, social i administrativa, elements de la cultura política necessària per al desplegament i la pau. Per la seva part, l'Església aportarà la seva contribució específica sostenint-se en l'ensenyament de les benaurances.

C. L'amor en la veritat: font de pau

28. La perspectiva social que mostra l'actuació de Crist, fonamentada en l'amor, transcendeix el *minimum* que exigeix la justícia humana: és a dir, que es doni a l'altre el que li correspongui. La lògica interna de l'amor va més enllà d'aquesta justícia i arriba fins a donar el que es té:⁴⁶ «No estimem amb frases i paraules, sinó amb obres i de veritat» (1Jn 3,18). Com el seu Mestre, el deixeble de Crist anirà encara més lluny, fins al do d'ell mateix pels seus germans (cf. 1Jn 3,16). És el preu de la pau autèntica en Déu (cf. Ef 2,14).

1. Servei fraternal concret

29. Ni tan sols una societat desenvolupada no pot prescindir del servei fraternal animat per l'amor. «Qui intenta desentendre's de l'amor es disposa a desentendre's de l'home com a home. Sempre hi haurà sofriment que necessiti consol i ajuda. Sempre hi haurà soledat. Sempre es donaran també situacions de necessitat material en què és indispensable una ajuda que mostri un amor concret al proïsme.»⁴⁷ És l'amor allò que alleuja els cors ferits, solitaris, abandonats. És l'amor allò que crea la pau o la restableix en el cor humà i la instaura entre els homes.

2. L'Església com a sentinella

30. En la situació actual de l'Àfrica, l'Església està cridada a fer sentir la veu de Crist. Vol seguir la recomanació de Jesús a Nicodem, que es preguntava per la possibilitat de renèixer: «Cal que nasqueu de dalt» (Jn 3,7). Els missioners han proposat als africans aquest nou naixement «de l'aigua i de l'esperit» (Jn 3,5), una Bona Notícia que tota persona té dret a sentir per realitzar plenament la seva vocació.⁴⁸ L'Església a l'Àfrica viu d'aquesta herència. A causa de Crist, i per fidelitat al seu ensenyament de vida, se sent impulsada a estar present allí on la humanitat coneix el sofriment i a fer-se ressò del crit silencios dels innocents perseguits, o dels pobles els governants dels quals hipotequen el present i el futur en nom d'interessos personals.⁴⁹ Per la seva capacitat per reconèixer el rostre de Crist en el nen, el malalt, el que pateix o el necessitat, l'Església contribueix a forjar lentament però amb seguretat l'Àfrica nova. En la seva funció profètica, cada cop que els pobles eleven la seva veu dient-li: «Sentinella, quan acabarà la nit?» (Is 21,11), l'Església vol estar preparada per donar raó de l'esperança que porta en ella (cf. 1Pe 3,15), perquè una aurora nova guaita a l'horitzó (cf. Ap 22,5). Només el rebuig de la

⁴⁶ Cf. Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 6: AAS 101 (2009), 644.

⁴⁷ Carta encíclica *Deus caritas est* (25 desembre 2005), 28: AAS 98 (2006), 240.

⁴⁸ Cf. Pau VI, Exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi* (8 desembre 1975), 53. 80: AAS 68 (1976), 41-42. 73-74; Joan Pau II, Carta encíclica *Redemptoris missio* (7 desembre 1990), 46: AAS 83 (1991), 293.

⁴⁹ Cf. Missatge final, 36.

deshumanització de l'home, i del conformisme —per por a la prova o al martiri—, servirà de veritat a la causa de l'evangeli. «En el món passareu tribulacions, però tingueu confiança: jo he vençut el món» (Jn 16,33). La pau autèntica ve de Crist (cf. Jn 14,27). No s'assembla a la del món. No és fruit de negociacions i acords diplomàtics basats en interessos. És la pau de la humanitat reconciliada amb ella mateixa en Déu, i de la qual l'Església és sagrament.⁵⁰

CAPÍTOL II

ELS CAMPS PER A LA RECONCILIACIÓ, LA JUSTÍCIA I LA PAU

31. Vull ara indicar alguns camps que els pares del Sínode han identificat per a la missió actual de l'Església en la seva preocupació per ajudar l'Àfrica a emancipar-se de les forces que la paralitzen. ¿No va dir Crist al paralític: «Els teus pecats et són perdonats», i després «aixeca't» (Lc 5,20.24)?

I. ATENCIÓ A LA PERSONA HUMANA

A. La metànoia: una autèntica conversió

32. Davant la situació del continent, la preocupació més gran dels membres del Sínode ha estat com gravar en el cor dels africans deixebles de Crist la voluntat de comprometre's efectivament a viure l'evangeli en la seva existència i en la societat. Crist crida constantment a la metànoia, a la conversió.⁵¹ Els cristians estan marcats per l'esperit i els costums de la seva època i del seu ambient. Per la gràcia del baptisme, estan invitats a renunciar a les tendències nocives dominants i a anar a contracorrent. Això exigeix un compromís decidit per a «una conversió continuada cap al Pare, font de tota vida veritable, l'únic capaç d'alliberar-nos del mal, de qualsevol temptació, i de mantenir-nos en el seu Esperit, en un mateix combat contra les forces del mal».⁵² La conversió només és possible sostenint-se en conviccions de fe consolidades per una catequesi autèntica. Convé doncs «mantenir una relació viva entre el catecisme après de memòria i el catecisme viscut, per arribar a una conversió de vida profunda i permanent».⁵³ La conversió es viu de manera especial en el sagrament de la reconciliació, a la qual es prestarà una atenció particular perquè sigui una vertadera «escola del cor». En aquesta escola, el deixeble de Crist es forja a poc a poc en una vida cristiana adulta, atenta a les dimensions teològiques i morals dels seus actes, fent-se així capaç de «fer front a les dificultats de la vida social, política, econòmica i cultural»⁵⁴ i portant una vida marcada per l'esperit evangèlic. La contribució dels cristians a l'Àfrica només serà decisiva si la intel·ligència de la fe arriba a la intel·ligència de la realitat.⁵⁵ Per a

⁵⁰ Cf. Concili ecumènic Vaticà II, Constitució pastoral *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 1.

⁵¹ Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, *Nota doctrinal sobre alguns aspectes de l'evangelització* (3 de setembre 2007), 9: AAS 100 (2008), 497-498.

⁵² *Lineamenta*, 48.

⁵³ *Propositio* 43.

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ Cf. Discurs al Consell pontifici per als laics (21 maig 2010), 3.

això, és indispensable l'educació en la fe, en cas contrari Crist no serà més que un nom suplementari adherit a les nostres teories. La paraula i el testimoniatge van plegats.⁵⁶ Però el testimoniatge sol no és suficient, perquè «el testimoni millor es revelarà a la llarga impotent si no és aclarit, justificat —allò que Pere anomenava donar “raó de la vostra esperança” (1Pe 3,15)—, explicitat per un anunci clar i inequívoc del Senyor Jesús».⁵⁷

B. Viure la veritat del sagrament de la penitència i de la reconciliació

33. Els membres del Sínode van indicar també que molts cristians a l'Àfrica adopten una actitud ambigua davant la celebració del sagrament de la reconciliació, mentre que aquests mateixos cristians acostumen a ser molt escrupolosos en l'aplicació dels ritus tradicionals de la reconciliació. Per tal d'ajudar els fidels catòlics a viure un camí autèntic cap a la metànoia en la celebració d'aquest sagrament, en el qual la mentalitat s'orienti per complet a l'encontre amb Crist,⁵⁸ seria bo que els bisbes fessin un estudi seriós de les cerimònies tradicionals africanes de reconciliació per a avaluar-ne els aspectes positius i les limitacions. En efecte, aquestes mediacions pedagògiques tradicionals⁵⁹ no poden substituir el Sagrament en cap circumstància. L'exhortació apostòlica postsinodal *Reconciliatio et pœnitentia*, del beat Joan Pau II, va assenyalar clarament el ministre i les formes del sagrament de la penitència i la reconciliació.⁶⁰ Aquestes mediacions pedagògiques tradicionals només poden ajudar a reduir l'esquinç sentit i viscut per alguns fidels, ajudant-los a obrir-se amb més profunditat i veritat a Crist, l'únic gran Mitjancer, per a rebre la gràcia del sagrament de la penitència. Celebrat amb fe aquest sagrament és suficient per a reconciliar-nos amb Déu i amb el proïsme.⁶¹ En definitiva, és Déu qui, en el seu Fill, ens reconcilia amb ell i amb els altres.

C. Espiritualitat de comunió

34. La reconciliació no és un acte aïllat, sinó un llarg procés gràcies al qual cadascú es veu restablert en l'amor, un amor que guareix per l'acció de la paraula de Déu, la qual es converteix llavors en una manera de viure, i alhora en una missió. Per tal d'aconseguir una vertadera reconciliació i portar a la pràctica l'espiritualitat de comunió per a la reconciliació, l'Església necessita testimonis que estiguin profundament arrelats en Crist i que s'alimentin de la seva Paraula i dels sagraments. Així, aspirant a la santedat, aquests testimonis són capaços d'implicar-se en l'obra de comunió de la família de Déu, comunicant al món, fins i tot amb el martiri, l'esperit de reconciliació, de justícia i de pau, a exemple de Crist.

35. Voldria recordar el que el papa Joan Pau II proposava a tota l'Església com a

⁵⁶ Cf. Concili ecumènic Vaticà II, Decret *Ad gentes divinitus*, sobre l'activitat missionera en l'Església, 15.

⁵⁷ Pau VI, Exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi* (8 desembre 1975), 22: AAS 68 (1976), 20.

⁵⁸ Cf. *Propositio* 9.

⁵⁹ Cf. *Propositio* 8.

⁶⁰ Cf. n. 28-34: AAS 77 (1985), 250-273. Aquest ensenyament ha estat confirmat per la Carta apostòlica en forma de *Motu proprio Misericordia Dei* (2 maig 2002): AAS 94 (2002), 452-459.

⁶¹ Cf. *Propositio* 7.

condicions d'una espiritualitat de comunió: ser capaços de reconèixer la llum del misteri de la Trinitat també en el rostre dels germans que tenim al nostre costat;⁶² estar atents «al germà de fe en la unitat profunda del cos místic, considerant-lo com “un que em pertany”, per a saber compartir les seves alegries i els seus sofriments, per intuir els seus desitjos i atendre les seves necessitats, per oferir-li una amistat vertadera i profunda»;⁶³ la capacitat de reconèixer el que hi ha de positiu en l'altre, per acollir-ho i valorar-ho com un do que Déu em fa a través d'aquell que ho ha rebut, més enllà de la seva persona, que es transforma llavors en un administrador de les gràcies divines; en fi, «saber “donar espai” al germà, portant mútuament la càrrega dels altres (cf. Ga 6,2) i rebutjant les temptacions egoistes que contínuament ens sotgen i engendren competitivitat, ganes de fer carrera, desconfiança i enveges».⁶⁴

D'aquesta manera, maduren homes i dones de fe i de comunió que donen prova de valentia amb la veritat i l'abnegació i estan il·luminats per l'alegria. Donen també un testimoniage profètic d'una vida coherent amb la seva fe. Maria, mare de l'Església, que va saber acollir la paraula de Déu, n'és el model: per la seva escolta de la Paraula, ella va aconseguir comprendre les necessitats dels homes i intercedir per ells amb compassió.⁶⁵

D. Inculturació de l'evangeli i evangelització de la cultura

36. Per aconseguir aquesta comunió, seria bo tornar a examinar una necessitat esmentada durant la Primera Assemblea del Sínode per a l'Àfrica: un estudi exhaustiu de les tradicions culturals africanes. Els membres del Sínode han constatat l'existència d'una dicotomia entre certes pràctiques tradicionals de les cultures africanes i les exigències específiques del missatge de Crist. La preocupació per la rellevància i la credibilitat exigeix de l'Església un discerniment profund amb vista a identificar els aspectes culturals que obstaculitzen l'encarnació dels valors de l'evangeli, així com els que els promouen.⁶⁶

37. Això no obstant, no hem d'oblidar que l'Esperit Sant és el vertader protagonista de la inculturació, «és el que precedeix, de manera fecunda, el diàleg entre la paraula de Déu, revelada en Jesucrist, i les inquietuds més profundes que brollen de la multiplicitat dels homes i de les cultures. Així continua en la història, en la unitat d'una mateixa i única fe, l'esdeveniment de Pentecosta, que s'enriqueix a través de la diversitat de llengües i cultures».⁶⁷ L'Esperit Sant actua perquè l'evangeli sigui capaç d'impregnar totes les cultures, sense deixar-se torturar per cap d'elles.⁶⁸ Els bisbes es preocuparan de vetllar perquè aquesta exigència d'inculturació es

⁶² Cf. Joan Pau II, Carta apostòlica *Novo millennio ineunte* (6 gener 2001), 43: AAS 93 (2001), 297.

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ Cf. *Propositio* 9.

⁶⁶ Cf. *Propositio* 33.

⁶⁷ Congregació per a la doctrina de la fe, *Nota doctrinal sobre alguns aspectes de l'evangelització* (3 desembre 2007), 6: AAS (2008), 494.

⁶⁸ Cf. Pau VI, Exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi* (8 desembre 1975), 19-20: AAS 68 (1976), 18-19.

compleixi d'acord amb les normes establertes per l'Església. Discernir els elements culturals i tradicions contraris a l'evangeli ajudarà a separar el blat del jull (cf. Mt 13,26). D'aquesta manera, el cristianisme, encara que restant fidel a ell mateix, amb fidelitat absoluta a l'anunci evangèlic i a la tradició de l'Església, assumirà el rostre de les cultures i pobles innombrables on ha estat acollit i ha arrelat. Així, l'Església arribarà a ser una icona del futur que l'Esperit de Déu ens prepara,⁶⁹ icona a la qual l'Àfrica oferirà la seva contribució. En aquesta obra d'inculturació, tampoc cal oblidar la tasca, també essencial, de l'evangelització del món de la cultura contemporània africana.

38. Són conegudes les iniciatives de l'Església en l'apreciació positiva i en la preservació de les cultures africanes. És molt important continuar amb aquesta tasca, atès que l'entremescla dels pobles, fins i tot sent un enriquiment, sovint debilita les cultures i la societats. El que està en joc en aquests encontres entre cultures és la identitat de les comunitats africanes. Cal esforçar-se, doncs, a transmetre els valors que el Creador ha infós en els cors dels africans des de la nit dels temps, els quals han servit de matriu per a modelar societats que viuen en una certa harmonia, perquè porten en el seu interior formes tradicionals de regular una convivència pacífica. Per tant, cal donar relleu a aquests elements positius, il·luminant-los des de dins (cf. Jn 8,12), perquè el cristià sigui realment atrapat pel missatge de Crist, i d'aquesta manera la llum de Déu brilli als ulls dels homes. Llavors, en veure les bones obres dels cristians, els homes i les dones donaran glòria al «Pare del cel» (Mt 5,16).

E. El do de Crist: l'eucaristia i la paraula de Déu

39. Més enllà de les diferències d'origen o de cultura, el gran desafiament que ens espera a tots és discernir en la persona humana, estimada de Déu, el fonament d'una comunió que respecti i integri les aportacions particulars de les diferents cultures.⁷⁰ «Hem d'obrir realment aquestes fronteres entre tribus, ètnies i religions a la universalitat de l'amor de Déu.»⁷¹ Homes i dones diferents pel seu origen, cultura, llengua o religió poden conviure harmònicament.

40. En efecte, el Fill de Déu ha plantat la seva tenda entre nosaltres; ha vessat la seva sang per nosaltres. Complint la seva promesa de ser amb nosaltres fins a la fi del món (cf. Mt 28,20), se'ns lliura cada dia com a aliment en l'eucaristia i en les Escriptures. En l'exhortació apostòlica postsinodal *Verbum Domini* vaig escriure que «Paraula i eucaristia es pertanyen tan íntimament que no es pot comprendre l'una sense l'altra: la paraula de Déu es fa sacramentalment carn en l'esdeveniment eucarístic. L'eucaristia ens ajuda a entendre la sagrada Escriptura, així com la sagrada Escriptura, per la seva part, il·lumina i explica el misteri eucarístic».⁷²

⁶⁹ Cf. Joan Pau II, Carta apostòlica *Novo millennio ineunte* (6 gener 2001), 40: AAS 93 (2001), 295.

⁷⁰ Cf. *Propositio* 32.

⁷¹ Meditació a l'inici de la Segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (5 octubre 2009): AAS 101 (2009), 924.

⁷² N. 55: AAS 102 (2010), 734-735.

41. En efecte, l'Esclatpura santa testifica que la sang vessada de Crist es transforma pel baptisme en el principi i el vincle d'una nova fraternitat, que s'oposa a la divisió, com el tribalisme, el racisme o l'etnocentrisme (cf. Ga 3,26-28). L'eucaristia és la força que congrega els fills de Déu dispersos i els manté en comunió,⁷³ «ja que per les nostres venes circula la mateixa sang de Crist, que ens converteix en fills de Déu, membres de la família de Déu».⁷⁴ En acollir Jesús en l'eucaristia i en l'Esclatpura, som enviats al món per oferir-li Crist, posant-nos al servei dels altres (cf. Jn 13,15; IJn 3,16).⁷⁵

II. LA CONVIVÈNCIA

A. La família

42. La família és el «santuari de la vida» i una cèl·lula vital de la societat i de l'Església. En ella és «on es plasma el rostre d'un poble i els seus membres adquireixen els ensenyaments fonamentals. Ells aprenen a estimar quan són estimats gratuïtament, aprenen el respecte a les altres persones quan són respectats, aprenen a conèixer el rostre de Déu quan reben la primera revelació d'un pare i una mare plens d'atencions. Quan falten aquestes experiències fonamentals, és el conjunt de la societat qui pateix violència i es converteix en generador de violències múltiples».⁷⁶

43. La família és certament el lloc propici per a aprendre i practicar la cultura del perdó, de la pau i de la reconciliació. «En una vida familiar "sana" s'experimenten alguns elements essencials de la pau: la justícia i l'amor entre germans i germanes, la funció de l'autoritat manifestada pels pares, el servei afectuós als membres més febles, perquè són petits, ancians o estan malalts, l'ajuda mútua en les necessitats de la vida, la disponibilitat per acollir l'altre i, si calgués, per perdonar-lo. Per això, la família és l'educadora primera i insubstituïble de la pau.»⁷⁷ A causa de la seva importància capital i de les amenaces que planen sobre aquesta institució —la distorsió de la noció mateixa de matrimoni i família, la infravaloració de la maternitat i la banalització de l'avortament, la facilitació del divorci i el relativisme d'una «nova ètica», la família té necessitat de ser protegida i defensada,⁷⁸ perquè ofereix aquest servei que la societat n'espera, és a dir, oferir homes i dones capaços de construir un entramat social de pau i harmonia.

44. Encoratjo vivament les famílies, doncs, a trobar inspiració i força en el sagrament de l'eucaristia, per viure la novetat radical que Crist ha portat al cor de la vida quotidiana, novetat que porta cadascú a ser testimoni capaç de difondre llum

⁷³ Cf. *Propositio* 45.

⁷⁴ Discurs als membres del Consell especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (Yaoundé, 19 març 2009): AAS 101 (2009), 313.

⁷⁵ Cf. Exhortació apostòlica postsinodal *Sacramentum caritatis* (22 febrer 2007), 51: AAS 99 (2007), 144.

⁷⁶ Congregació per a la doctrina de la fe, *Carta als bisbes de l'Església catòlica sobre la col·laboració de l'home i la dona en l'Església i en el món* (31 maig 2004), 13: AAS 96 (2004), 682.

⁷⁷ Missatge per a la celebració de la Jornada mundial de la pau 2008, 3: AAS 100 (2008), 38-39.

⁷⁸ Cf. *Propositio* 38.

en el seu ambient de treball i en tota la societat. «L'amor entre l'home i la dona, l'acolliment de la vida i la tasca educativa són àmbits privilegiats en els quals l'eucaristia pot mostrar la capacitat de transformar l'existència i omplir-la de sentit.»⁷⁹ No hi ha dubte que participar en l'eucaristia dominical és una exigència de la consciència cristiana i que al mateix temps la forma.⁸⁰

45. Per altra part, reservar en la família un lloc destacat per a la pregària, personal i comunitària, significa respectar un principi essencial de la visió cristiana de la vida: la primacia de la gràcia. La pregària ens recorda constantment la primacia de Crist i, unida a això, la primacia de la vida interior i de la santedat. El diàleg amb Déu obre el cor al flux de la gràcia i permet que la paraula de Crist passi per nosaltres amb tota la seva força. Per això cal que en el si de la família s'escolti assíduament i es llegeixi amb atenció la santa Escriptura.⁸¹

46. Encara més, «la missió educativa de la família cristiana [és] com un ministeri veritable, per mitjà del qual es transmet i irradia l'evangeli, fins al punt que la vida de família mateixa es fa itinerari de fe i, d'alguna manera, iniciació cristiana i escola dels seguidors de Crist. En la família conscient d'aquest do, com ho va escriure Pau VI, "tots els membres evangelitzen i són evangelitzats". En virtut del ministeri de l'educació, els pares, mitjançant el testimoniatge de la seva vida, són els primers missatgers de l'evangeli davant els fills [...]. Arriben a ser plenament pares, és a dir engendradors no sols de la vida corporal, sinó també d'aquella que, mitjançant la renovació de l'Esperit, brota de la creu i resurrecció de Crist».⁸²

B. Els ancians

47. A l'Àfrica, els ancians gaudeixen d'una veneració especial. No són apartats de les famílies o marginats, com en altres cultures. Al contrari, són estimats i estan perfectament integrats en la seva família, de la qual són la referència més alta. Aquesta bonica realitat africana hauria de servir d'inspiració a la societat occidental, perquè aculli l'ancianitat amb més dignitat. L'Escriptura santa esmenta sovint les persones grans. «La corona dels vells és la seva experiència, i la veneració del Senyor, el seu motiu de glòria» (Sir 25,6). L'ancianitat, malgrat la fragilitat que sembla caracteritzar-la, és un do que cal viure quotidianament en la disponibilitat serena cap a Déu i el proïsme. És també el temps de la saviesa, perquè en el temps viscut ha après la grandesa i la precarietat de l'existència. Així, l'ancià Simeó, com a home de fe, proclama amb entusiasme i saviesa no un adéu angoixat a la vida, sinó una acció de gràcies al Salvador del món (cf. Lc 2,25-32).

48. Les persones grans poden influir de maneres diferents sobre la família gràcies a aquesta saviesa, a vegades difícil d'adquirir. La seva experiència els porta

⁷⁹ Exhortació apostòlica postsinodal *Sacramentum caritatis* (22 febrer 2007), 79: AAS 99 (2007), 165-166.

⁸⁰ Cf. *ibid.*, 73.

⁸¹ Cf. Joan Pau II, Carta apostòlica *Novo millennio ineunte* (6 gener 2001), 38-39: AAS 93 (2001) 293-294.

⁸² *Id.*, Exhortació apostòlica *Familiaris consortio* (22 novembre 1981), 39: AAS 74 (1982), 130-131; cf. Pau VI, Exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi* (8 desembre 1975), 71: AAS 68 (1976), 60-61.

naturalment no sols a omplir la diferència, sinó també a afirmar la necessitat de la interdependència humana. Són un tresor per a tots els membres de la família, sobretot per a les parelles joves i els nens que troben en elles comprensió i amor. No sent només transmissors de la vida, contribueixen pel seu comportament a consolidar la seva llar (cf. Tt 2,2-5) i, per la seva pregària i la seva vida de fe, a enriquir espiritualment tots els membres de la família i de la comunitat.

49. Ben sovint, l'estabilitat i l'ordre social estan confiats a l'Àfrica encara a un consell d'ancians o a caps tradicionals. D'aquesta manera, els ancians contribueixen eficaçment a l'edificació d'una societat cada cop més justa que mira endavant, no a través d'experiments, a vegades arriscats, sinó gradualment i amb un equilibri prudent. Els ancians contribueixen així a la reconciliació de les persones i de les comunitats per la seva saviesa i experiència.

50. L'Església mira amb gran estima les persones grans. Vull tornar-vos a dir, amb el beat Joan Pau II: «L'Església us necessita. Però també la societat civil [...]. Sapigueu emprar generosament el temps que teniu a disposició i els talents que Déu us ha concedit [...]. Contribuiu a anunciar l'evangeli [...]. Dediqueu temps i energies a la pregària.»⁸³

C. Els homes

51. Els homes tenen una missió pròpia en la família. Com a esposos i pares, mitjançant la relació conjugal i l'educació dels fills, exerceixen la noble responsabilitat d'aportar valors necessaris per a la societat.

52. Amb els pares sinodals, animo els homes catòlics a col·laborar activament en les seves famílies per a l'educació humana i cristiana dels fills, el respecte i la protecció de la vida des del moment de la seva concepció.⁸⁴ Els invito a instaurar un estil cristià de vida, arrelat i fonamentat en l'amor (cf. Ef 3,17). Amb sant Pau els repeteixo: «Estimeu les vostres mullers, tal com el Crist ha estimat l'Església i s'ha entregat per ella. [...] Igualment, els marits han d'estimar la muller com el seu propi cos. Qui estima la muller s'estima a si mateix. No hi ha hagut mai ningú que no estimés el propi cos; al contrari, tothom l'alimenta i el vesteix. També el Crist ho fa així amb l'Església» (Ef 5,25.28-29). No temeu fer visible i palpable que no hi ha amor més gran que donar la vida per aquells als quals s'estima (cf. Jn 15,13), és a dir, i en primer lloc, per l'esposa i els fills. Conreeu una alegria serena a la vostra llar. El matrimoni és un «do del Senyor», deia sant Fulgenci de Ruspe.⁸⁵ El respecte a la dignitat inviolable de cada persona humana serà un antídoto eficaç contra les pràctiques tradicionals contràries a l'evangeli i vexatòries particularment per a la dona.

53. En manifestar i viure a la terra la paternitat mateixa de Déu (cf. Ef 3,15), esteu

⁸³ Joan Pau II, Homilia en el Jubileu per a la tercera edat (17 setembre 2000), 5: AAS 92 (2000), 876; cf. *Id.*, *Carta als ancians* (1 octubre 1999): AAS 92 (2000), 186-204.

⁸⁴ Cf. Missatge final, 26.

⁸⁵ *Epistula* 1, 11: PL 65, 306C.

cridats a garantir el desenvolupament personal de tots els membres de la família, bressol i mitjà més eficaç per a humanitzar la societat, lloc d'encontre de generacions diferents.⁸⁶ Que per la dinàmica creadora de la paraula de Déu mateixa, creixi el vostre sentit de responsabilitat fins comprometre-us concretament en l'Església.⁸⁷ L'Església necessita testimonis convençuts i eficaços de la fe, que promoguin la reconciliació, la justícia i la pau i col·laborin entusiastament i decididament a la transformació de l'entorn familiar i de la societat en el seu conjunt.⁸⁸ Amb el vostre treball, que permet assegurar regularment la vostra subsistència i la de les vostres famílies, doneu aquest testimoniatge. Encara més, per l'ofertament d'aquest treball a Déu, us associeu a l'obra redemptora de Jesucrist que ha donat al treball una dignitat eminent treballant amb les seves mans a Natzaret.⁸⁹

54. La qualitat i l'esplendor de la vostra vida cristiana depèn d'una vida profunda de pregària, alimentada amb la paraula de Déu i els sagraments. Estigueu, doncs, atents per a mantenir viva aquesta dimensió essencial del vostre compromís cristià; el vostre testimoniatge de fe en les tasques quotidianes, la vostra participació en els moviments eclesials, troben aquí la font del seu dinamisme. Així us convertireu en exemples que les joves generacions voldran imitar, i els ajudareu d'aquesta manera a emprendre una vida adulta responsable. No tingueu por de parlar-los de Déu i d'iniciar-los amb el vostre exemple en la vida de fe i en el compromís social i caritatiu, ajudant-los a descobrir que veritablement han estat creats a imatge i semblança de Déu: «Els signes d'aquesta imatge divina en l'home poden ser reconeguts, no en l'aspecte del cos que es corromp, sinó en la prudència i intel·ligència, en la justícia, la moderació, el temperament, la saviesa, la instrucció.»⁹⁰

D. Les dones

55. Les dones africanes, amb els múltiples talents i els dons preciosos que tenen, són una gran riquesa per a la família, per a la societat i per a l'Església. Com deia Joan Pau II: «La dona és aquella en qui l'ordre de l'amor en el món creat de les persones troba un terreny per a la seva primera arrel.»⁹¹ L'Església i la societat necessiten que les dones trobin el lloc de treball que els correspon en el món «perquè l'ésser humà pugui viure sense deshumanitzar-se completament».⁹²

56. Encara que és innegable que s'ha progressat en l'afavoriment de la promoció i l'educació de la dona en alguns països de l'Àfrica, en el seu conjunt, encara no s'ha arribat a valorar i a reconèixer plenament la seva dignitat, els seus drets, així

⁸⁶ Cf. Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Familiaris consortio* (22 novembre 1981), 25.43: AAS 74 (1982), 110-111. 134-135.

⁸⁷ Cf. *Propositio* 45.

⁸⁸ Cf. Missatge final, 26.

⁸⁹ Cf. Concili ecumènic Vaticà II, Constitució pastoral *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 67.

⁹⁰ Orígenes, *De principiis*, IV, 4, 10: SC 268 (1980), 427.

⁹¹ Joan Pau II, Carta apostòlica *Mulieris dignitatem* (15 agost 1988), 29: AAS 80 (1988), 1722; cf. Benet XVI, Encontre amb els moviments catòlics per a la promoció de la dona (Luanda, 22 març 2009), 16.

⁹² *Ibid.*, 16.

com la seva aportació essencial a la família i a la societat. La promoció de les joves i les dones està menys afavorida que la dels joves i els homes. Encara són massa les pràctiques humiliants per a les dones, les vexacions en nom de tradicions ancestrals. Amb els pares sinodals, invito encaridament els deixebles de Crist a combatre tots els actes de violència contra les dones, a denunciar-los i condemnar-los.⁹³ En aquest context, seria convenient que els comportaments dins l'Església fossin un model per al conjunt de la societat.

57. En el meu viatge a l'Àfrica, vaig insistir en el fet que «cal reconèixer, afirmar i defensar la mateixa dignitat de l'home i la dona: ambdós són persones, diferents de qualsevol altre ésser vivent del món que els envolta».⁹⁴ El canvi de mentalitat en aquest camp és desgraciadament massa lent. L'Església té l'obligació de contribuir a aquest reconeixement i alliberament de la dona, seguint l'exemple de Crist (cf. Mt 15,21-28; Lc 7,36-50; 8,1-3; 10,38-42; Jn 4,7-42). Crear per a ella un àmbit en què pugui prendre la paraula i desenvolupar els seus talents mitjançant iniciatives que reforcin la seva vàlua, la seva autoestima i la seva especificitat, els permetrà ocupar en la societat un lloc igual al de l'home —sense confondre ni uniformar l'especificitat de cadascú—, perquè ambdós són «imatge» del Creador (cf. Gn 1,27). Que els bisbes animin i promoguin la formació de les dones perquè assumeixin «la seva part de responsabilitat i de participació en la vida comunitària de la societat i [...] de l'Església».⁹⁵ I així contribuiran a la humanització de la societat.

58. Vosaltres, dones catòliques, us inscriviu en la tradició evangèlica de les dones que assistien Jesús i els apòstols (cf. Lc 8,3). Sou per a les Esglésies locals com la «columna vertebral»,⁹⁶ perquè el vostre nombre i la vostra presència activa en les vostres organitzacions són de gran ajuda per a l'apostolat de l'Església. Quan la pau es veu amenaçada i la justícia ultratjada, quan la pobresa continua creixent, vosaltres us manteniu fermes en defensa de la dignitat humana, de la família i dels valors de la religió. Que l'Esperit Sant susciti contínuament dones santes i valentes que no desisteixin en la seva valuosa col·laboració espiritual per al creixement de les nostres comunitats.

59. Estimades filles de l'Església, apreneu contínuament en l'escola de Crist, com Maria de Betània, a reconèixer la seva Paraula (cf. Lc 10,39). Formeu-vos en el catecisme i en la doctrina social de l'Església, on trobareu els principis que us ajudaran a comportar-vos com veritables deixebles. Així us comprometreu adequadament en els diferents projectes en favor de les dones. No deixeu de defensar la vida, perquè Déu us n'ha fet receptores. L'Església estarà sempre al vostre costat. Ajudeu amb els vostres consells i exemple les joves perquè afrontin amb pau la vida adulta. Ajudeu-vos mútuament. Respecteu les més ancianes d'entre vosaltres. L'Es-

⁹³ Cf. *Propositio* 47.

⁹⁴ Encontre amb els moviments catòlics per a la promoció de la dona (Luanda, 22 març 2009), 16.

⁹⁵ Segona Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes, Document *Justitia in mundo* (30 novembre 1971), 45: AAS 63 (1971), 933; cf. Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 121: AAS 88 (1996), 71-72.

⁹⁶ Missatge final, 25.

glésia compta amb vosaltres per crear una «ecologia humana»⁹⁷ mitjançant l'amor i la tendresa, l'acolliment i la delicadesa, i sobretot, mitjançant la misericòrdia, valors que vosaltres sabeu inculcar als fills, i dels quals el món té tanta necessitat. Així, mitjançant la riquesa dels vostres dons pròpiament femenins,⁹⁸ afavorireu la reconciliació dels homes i de les comunitats.

E. Els joves

60. Els joves són la major part de la població a l'Àfrica. Aquesta joventut és un do i un tresor de Déu, pel qual tota l'Església està agraïda al Senyor de la vida.⁹⁹ Cal estimar aquesta joventut, voler-la i respectar-la. Ella «expressa un desig profund, malgrat possibles ambigüitats, d'aquells valors autèntics que tenen la plenitud en Crist. ¿No és, potser, Crist el secret de la vertadera llibertat i de l'alegria profunda del cor? No és Crist l'amic suprem i alhora l'educador de qualsevol amistat autèntica? Si als joves se'ls presenta Crist amb el veritable rostre que té, ells l'experimenten com una resposta convincent i són capaços d'acollir-ne el missatge, fins i tot si és exigent i marcat per la creu».¹⁰⁰

61. En l'exhortació apostòlica postsinodal *Verbum Domini*, pensant en els joves, vaig escriure: «En l'edat de la joventut, sorgeixen de manera incontenible i sincera preguntes sobre el sentit de la vida i sobre quina direcció donar a la seva existència. A aquests interrogants, només Déu sap donar una resposta vertadera. Aquesta atenció al món juvenil implica la valentia d'un anunci clar; hem d'ajudar els joves a adquirir confiança i familiaritat amb la sagrada Escripura, perquè sigui com una brúixola que indica la via que s'ha de seguir. Per a això necessiten testimonis i mestres que caminin amb ells i els portin a estimar i a comunicar l'evangeli, especialment als seus coetanis, convertint-se ells mateixos en anunciadors autèntics i creïbles.»¹⁰¹

62. Sant Benet demana en la seva Regla que l'abat del monestir escolti els més joves, dient: «Déu inspira sovint el més jove millor encara.»¹⁰² No deixem, doncs, d'involucrar directament els joves en la societat i la vida de l'Església, a fi que no s'abandonin a sentiments de frustració i rebug davant la impossibilitat de fer-se càrrec del seu futur, especialment en situacions en què els joves són vulnerables per manca d'educació, per la desocupació, l'explotació política i qualsevol tipus de dependències.¹⁰³

63. Benvolguts joves, poden temptar-vos reclams de qualsevol mena: ideologies, sectes, diners, drogues, sexe fàcil o violència. Estigueu alerta: els qui us fan aques-

⁹⁷ Missatge per a la Jornada mundial de la pau 2010, 11: AAS 102 (2010), 49; cf. Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 51: AAS 101 (2009), 687.

⁹⁸ Cf. Joan Pau II, Carta apostòlica *Mulieris dignitatem* (15 agost 1988), 31: AAS 80 (1988), 1727-1729; *Id. Carta a les dones* (29 juny 1995), 12: AAS 87 (1995), 812.

⁹⁹ Cf. Missatge final, 27-28.

¹⁰⁰ Joan Pau II, Carta apostòlica *Novo millennio ineunte* (6 gener 2001), 9: AAS 93 (2001), 271-272.

¹⁰¹ N. 104: AAS (2010), 772.

¹⁰² Regla, III, 3; cf. Joan Pau II, Carta apostòlica *Novo millennio ineunte* (6 gener 2001), 45: AAS 93 (2001), 298-299.

¹⁰³ Cf. *Propositio* 48.

tes propostes volen destruir el vostre futur. Malgrat les dificultats, no us deixeu desanimar i no renunciieu als vostres ideals, a la vostra dedicació i assiduitat en la formació humana, intel·lectual i espiritual. Per aconseguir el discerniment, la força necessària i la llibertat per a resistir a aquestes pressions, us animo a posar Jesucrist al centre de tota la vostra vida mitjançant la pregària, i també mitjançant l'estudi de la sagrada Escriptura, la pràctica dels sagraments, la formació en la doctrina social de l'Església, així com a participar de manera activa i entusiasta en les agrupacions i moviments eclesials. Feu créixer en vosaltres l'anhel de fraternitat, de justícia i de pau. El futur és a les mans dels qui saben trobar raons sòlides per a viure i per a esperar. Si ho voleu, el futur és a les vostres mans, perquè els dons que el Senyor ha dispensat a cadascun de vosaltres, enfortits per l'encontre amb Crist, poden oferir al món una esperança autèntica.¹⁰⁴

64. Quan es tracta d'orientar-vos en la vostra opció de vida, quan us plantegeu la qüestió sobre una consagració total —al sacerdoti ministerial o a la vida consagrada— recolzeu-vos en Crist, preneu-lo com a model, escolteu la seva paraula meditant-la assíduament. Durant l'homilia en la missa inaugural del meu pontificat, us vaig exhortar amb aquestes paraules que em sembla oportú repetir-vos, perquè són sempre actuals: «Qui deixa entrar Crist no perd res, no res —absolutament no res— del que fa la vida lliure, bonica i gran. No! Sols amb aquesta amistat s'obren les portes de la vida. Sols amb aquesta amistat s'obren realment les grans potencialitats de la condició humana [...] Estimats joves: No tingueu por de Crist! Ell no treu res, i ho dóna tot. Qui es dóna a ell, rep el cent per u. Sí, obriu, obriu de bat a bat les portes a Crist, i trobareu la vida veritable.»¹⁰⁵

F. Els nens

65. Com els joves, els nens són un regal de Déu a la humanitat, i han de ser objecte d'una cura especial per part de la seva família, de l'Església, de la societat i dels governs, perquè són una font d'esperança i de renovació en la vida. Déu és a prop seu de manera especial i la seva vida és preciosa als seus ulls, encara que les circumstàncies semblin contràries o impossibles (cf. Gn 17,17-18; 18,12; Mt 18,10).

66. En efecte, «cada ésser humà innocent és absolutament igual a tots els altres en el dret a la vida. Aquesta igualtat és la base de tota relació social autèntica que, pel fet de ser vertadera, ha de fonamentar-se en la veritat i la justícia, reconeixent i tutelant cada home i cada dona com persones i no com una cosa de la qual es pot disposar.»¹⁰⁶

67. Així doncs, com no deplorar i condemnar enèrgicament el tracte intolerable que reben tants nens a l'Àfrica?¹⁰⁷ L'Església és mare i no sabia abandonar-los,

¹⁰⁴ Cf. Missatge per a la XXV Jornada mundial de la joventut (22 febrer 2010), 7: AAS 102 (2010), 253-254; Exhortació apostòlica postsinodal *Verbum Domini* (30 setembre 210), 104: AAS 102 (2010), 772-773.

¹⁰⁵ AAS 97 (2005), 712.

¹⁰⁶ Joan Pau II, Carta encíclica *Evangelium vitae* (25 març 1995), 57: AAS 87 (1995), 466.

¹⁰⁷ Els pares sinodals s'han referit a diverses situacions, com, per exemple, als nens sacrificats abans de

siguin els qui siguin. Hem de posar-los a la llum de l'amor de Crist donant-los el seu amor, perquè ells sentin dir: «Ets tan preciós per a mi, tan valuós i estimat» (Is 43,4). Déu vol la felicitat i el somriure de cada nen, i està a favor seu «perquè el regne de Déu és dels qui són com ells» (Mc 10,14).

68. Jesucrist ha mostrat sempre la predilecció pels més petits (cf. Mc 10,13-16). L'evangeli mateix està impregnat de la profunda veritat sobre el nen. En efecte, què vol dir: «Si no canvieu i us feu com els infants, no entrareu pas al Regne del cel» (Mt 18,3)? Potser no fa Jesús, dels nens, un model també per als adults? En els nens hi ha quelcom que mai no ha de faltar a qui vol entrar al Regne dels cels. Es promet el cel a tots els qui són senzills com els nens, a tots aquells que, com ells, estan plens d'un esperit d'abandó en la confiança, purs i rics de bondat. Només ells poden trobar en Déu un Pare i arribar a ser, gràcies a Jesús, fills de Déu. Fills i filles dels nostres pares, Déu vol que tots siguem els seus fills adoptius mitjançant la gràcia.¹⁰⁸

III. LA VISIÓ AFRICANA DE LA VIDA

69. En la cosmovisió africana, la vida és percebuda com una realitat que engloba i inclou els avantpassats, els vius i els qui encara han de néixer, tota la creació i tots els éssers: els que parlen i els que són muts, els que pensen i els que no tenen pensament. Es considera l'univers visible i l'invisible com un espai de vida dels homes, però també com un àmbit de comunió, en el qual les generacions passades són al costat de les actuals de manera invisible, mares, doncs, de les generacions futures. Aquesta gran obertura del cor i de l'esperit de la tradició africana us predisposa, estimats germans i germanes, a sentir i rebre el missatge de Crist i comprendre el misteri de l'Església, per donar tot el seu valor a la vida humana i a les condicions del seu ple desenvolupament.

A. La protecció de la vida

70. Entre les disposicions per a protegir la vida humana al continent africà, els membres del Sínode han pres en consideració els esforços desplegats per les institucions internacionals a favor de certs aspectes del desenvolupament.¹⁰⁹ Això no obstant, s'ha observat amb preocupació que hi ha una manca de claredat ètica en les trobades internacionals, i fins i tot, un llenguatge confús que transmet valors contraris a la moral catòlica. L'Església es preocupa constantment pel desenvolupament integral de «tot home i de tot l'home», com ho deia el papa Pau VI.¹¹⁰ Per això, els pares sinodals han volgut subratllar els aspectes qüestionables de certs documents d'ens internacionals, en especial els que es refereixen a la salut

néixer, als no desitjats, als orfes, als albins, als nens del carrer, als abandonats, als nens soldats, als nens presoners, als forçats a treballar, als maltractats a causa d'una discapacitat física o mental, als considerats bruijots, als anomenats nens serp, als venuts com a esclaus del sexe, als traumatitzats, als qui no tenen perspectives de futur...: cf. *Propositio* 49.

¹⁰⁸ Cf. Joan Pau II, *Carta als nens* (13 desembre 1994), 6.

¹⁰⁹ Cf. Missatge final, 30.

¹¹⁰ Carta encíclica *Populorum progressio* (26 març 1967), 14: AAS 59 (1967), 264; cf. Benet XVI, Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 18: AAS 101 (2009), 653-654.

reproductiva de la dona. La postura de l'Església no admet cap ambigüitat pel que fa a l'avortament. El nen en el si matern és una vida humana que s'ha de protegir. L'avortament, que consisteix a eliminar un innocent no nascut, és contrari a la voluntat de Déu, perquè el valor i la dignitat de la vida humana ha de ser protegida des de la concepció fins a la mort natural. L'Església a l'Àfrica i a les illes veïnes ha de comprometre's a ajudar i donar suport a les dones i als cònjuges temptats per l'avortament, i a ser a prop dels qui han tingut aquesta trista experiència, a fi d'educar en el respecte de la vida. I s'alegra per la valentia dels governs que han legislat en contra de la cultura de la mort, de la qual l'avortament és una expressió dramàtica, i en favor de la cultura de la vida.¹¹¹

71. L'Església sap que molts —persones, associacions, departaments especialitzats o Estats— s'oposen a una doctrina sana sobre això. «No hem de témer l'hostilitat i la impopularitat, rebutjant qualsevol compromís i ambigüitat que ens conformaria a la mentalitat d'aquest món (cf. Rm 12,2). Hem d'estar en el món, però no ser del món (cf. Jn 15,19; 17,16), amb la força que ens ve de Crist, que amb la seva mort i resurrecció ha vençut el món (cf. Jn 16,33).»¹¹²

72. Sobre la vida humana a l'Àfrica planen amenaces serioses. Cal deplorar, com en altres parts, els estralls de l'abús de drogues i d'alcohol, que destrueix el potencial humà del continent i afecta especialment els joves.¹¹³ El paludisme,¹¹⁴ la tuberculosi i la sida, delmen la població africana i en malmeten greument la vida socioeconòmica. El problema de la sida, en particular, exigeix sens dubte una resposta mèdica i farmacèutica. Però aquesta no és suficient, perquè el problema és més profund. És sobretot ètic. El canvi de conducta que requereix —com, per exemple, l'abstinència sexual, el rebuig de la promiscuïtat sexual, la fidelitat en el matrimoni— planteja en últim terme la qüestió fonamental del desenvolupament integral, que implica un enfocament i una resposta global de l'Església. En efecte, perquè sigui eficaç, la prevenció de la sida ha de basar-se en una educació sexual fonamentada en una antropologia arrelada en el dret natural i il·luminada per la paraula de Déu i els ensenyaments de l'Església.

73. En nom de la vida —que l'Església té el deure de protegir i defensar— i en unió amb els pares sinodals, renovo el meu suport i em dirigeixo a totes les institucions i a tots els moviments de l'Església que treballen en el camp de la salut, i en particular en el de la sida: Esteu fent un treball meravellós i important. Demano als organismes internacionals que us reconeixin i ajudin respectant-vos l'especificitat i en un esperit de col·laboració. I encoratjo vivament novament els instituts i programes d'investigació terapèutica i farmacèutica que lluiten per eradicar les pandèmies. Que no escatimin esforços per arribar com més aviat millor a resultats, per amor del do preciós de la vida.¹¹⁵ Que puguin trobar solucions i fer accessibles a tothom els tractaments i els medicaments, tenint en compte les

¹¹¹ Cf. *Propositio* 20.

¹¹² Joan Pau II, Carta encíclica *Evangelium vitae* (25 març 1995), 82; AAS 87 (1995), 495.

¹¹³ Cf. *Propositio* 53.

¹¹⁴ Cf. *Propositio* 52.

¹¹⁵ Cf. *Propositio* 51.

situacions de precarietat. L'Església sosté des de fa molt de temps la causa d'un tractament mèdic d'alta qualitat i de cost més baix per a tots els afectats.¹¹⁶

74. La defensa de la vida comporta també l'eradicació de la ignorància mitjançant l'alfabetització de la població i una educació de qualitat que compregui tota la persona. Al llarg de la seva història, l'Església catòlica ha prestat una atenció especial a l'educació. Ha sensibilitzat, animat i ajudat contínuament els pares a viure la seva responsabilitat de primers educadors de la vida i la fe dels seus fills. A l'Àfrica, les seves estructures —com les escoles, col·legis, instituts, centres de formació professional o universitats— posen a disposició de la població els mitjans per accedir al coneixement, sense distinció d'origen, mitjans econòmics o religiós. L'Església aporta la seva contribució perquè es pugui valorar i fer créixer els talents que Déu ha posat en tot cor humà. Molts instituts religiosos han nascut per a aquest fi. Innombrables sants i santes han comprès que santificar l'home significa per damunt de tot promoure'n la dignitat mitjançant l'educació.

75. Els membres del Sínode han constatat que l'Àfrica, com la resta del món, està passant per una crisi de l'educació.¹¹⁷ Han subratllat la necessitat d'un programa educatiu que conjugui la fe i la raó per a preparar els nens i els joves per a la vida adulta. Els fonaments i criteris sans, posats així, els permetran afrontar les opcions quotidianes, caracteritzant la vida adulta en els nivells afectiu, social, professional i polític.

76. L'analfabetisme representa un dels principals obstacles per al desenvolupament. És un flagell com les pandèmies. Encara que no mata directament, contribueix activament a la marginació de la persona —que és una forma de mort social— i la impossibilita a accedir al coneixement. Alfabetitzar la persona és fer-ne un membre de ple dret de la *res publica*, a la construcció de la qual podrà contribuir,¹¹⁸ i és també donar la possibilitat als cristians de tenir accés al tresor inestimable de les Escriptures que alimenten la seva vida de fe.

77. Invito les comunitats i institucions catòliques a respondre generosament a aquest gran desafiament, que és un laboratori d'humanització veritable, i a intensificar-ne els esforços, dins les seves possibilitats, a desenvolupar, sols o en col·laboració amb altres organitzacions, programes eficaços i adequats per a la població. Les comunitats i institucions catòliques només superaran aquest desafiament conservant la seva identitat eclesial i mantenint-se zelosament fidels al missatge evangèlic i al carisma del seu fundador. La identitat cristiana és un bé preciós que cal saber preservar i custodiar per temor que la sal no es desvirtui i acabi sent trepitjada per la gent (cf. Mt 5,13).

78. Convé certament sensibilitzar els governs perquè incrementin l'ajuda en favor de l'escolarització. L'Església reconeix i respecta el paper de l'Estat en l'educació. Però n'afirma també el dret legítim a participar-hi i a aportar-hi la seva contribució

¹¹⁶ Cf. Missatge final, 31.

¹¹⁷ Cf. *Propositio* 19.

¹¹⁸ Cf. Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 21: AAS 101 (2009), 655-656.

específica. I caldria recordar a l'Estat que l'Església té dret a educar segons les seves normes i a les seves instal·lacions. És un dret que s'emmarca en la llibertat d'acció, «com ho requereix l'atenció de la salvació dels homes».¹¹⁹ Molts Estats africans reconeixen l'important paper que l'Església exerceix desinteressadament en la construcció de la seva nació a través dels seus centres educatius. Per tant, encoratjo encaridament els governants en els seus esforços per donar suport a aquesta feina educativa.

B. Respecte per la creació i l'ecosistema

79. Amb els pares sinodals, invito tots els membres de l'Església a treballar i advocar per una economia atenta als pobres, oposant-se resoludament a un ordre injust que, sota el pretext de reduir la pobresa, ha contribuït tantes vegades a incrementar-la.¹²⁰ Déu ha donat a l'Àfrica importants recursos naturals. Davant la pobresa crònica de les seves poblacions, víctimes de l'explotació i de malversacions locals i estrangeres, l'opulència de certs grups fereix la consciència humana. Constituïts per crear riquesa en els seus països mateixos, i sovint amb la complicitat dels qui exerceixen el poder a l'Àfrica, aquests grups asseguren massa sovint les seves operacions en detriment del benestar de la població local.¹²¹ En col·laboració amb els altres components de la societat civil, l'Església ha de denunciar l'ordre injust que impedeix els pobles africans de consolidar les seves economies¹²² i de «desenvolupar-se d'acord amb les seves característiques culturals».¹²³ També és deure de l'Església lluitar perquè «cada nació sigui ella mateixa el principal artífex del seu progrés econòmic i social [...] i prengui part en la realització del bé comú universal, com a membre actiu i responsable de la societat humana, en condició d'igualtat amb altres pobles».¹²⁴

80. Hi ha homes i dones de negocis, governs, grups econòmics, que es comprometen en programes d'explotació que contaminen el medi ambient i provoquen una desertificació sense precedents. Es produeixen danys greus a la natura i els boscos, a la flora i la fauna, i innombrables espècies podrien desaparèixer per sempre. Tot això amenaça tot l'ecosistema i, en conseqüència, la supervivència de la humanitat.¹²⁵ Exhorto l'Església a l'Àfrica a encoratjar els governants a protegir els béns fonamentals com la terra i l'aigua per a la vida humana de les generacions actuals i per a les del futur,¹²⁶ així com per a la pau entre els pobles.

C. La bona governança dels Estats

81. Un instrument de primera importància al servei de la reconciliació, la justícia

¹¹⁹ Concili ecumènic Vaticà II, Declaració *Dignitatis humanae*, sobre la llibertat religiosa, 13.

¹²⁰ Cf. *Propositiones* 17. 29.

¹²¹ Cf. Missatge final, 32.

¹²² Cf. Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 42; AAS 101 (2009), 677-678; *Propositio* 15.

¹²³ Segona Assemblea General Ordinària del Sinode dels Bisbes, Document *Justitia in mundo* (30 novembre 1971), *Propositio* 8a: AAS 63 (1971), 941.

¹²⁴ *Ibid.* *Propositio* 8b. 8c: AAS 63 (1971), 941.

¹²⁵ Cf. *Propositio* 22.

¹²⁶ Cf. *Propositio* 30.

i la pau, pot ser la institució política, el deure essencial de la qual és l'establiment i la gestió de l'ordre just.¹²⁷ Aquest ordre està a la vegada al servei de la «vocació a la comunió de les persones».¹²⁸ Per aconseguir aquest ideal, l'Església a l'Àfrica ha d'ajudar a construir la societat en col·laboració amb les autoritats governamentals i institucions públiques i privades que participen en la construcció del bé comú.¹²⁹ Els líders tradicionals poden exercir un paper molt positiu per al bon govern. L'Església, per la seva part, es compromet a promoure en el seu si i en la societat una cultura molt atenta a la primacia del dret.¹³⁰ A títol d'exemple, les eleccions són una ocasió en què s'expressa l'opció política d'un poble i són un signe de la legitimitat per a exercir el poder. Són el moment privilegiat per a un debat públic sa i serè, caracteritzat pel respecte a les opinions diferents i als grups polítics diferents. Afavorir el bon desenvolupament de les eleccions suscitarà i encoratjarà una participació real i activa dels ciutadans en la vida política i social. La manca de respecte a la Constitució nacional, a la llei o al veredict de les urnes allí on les eleccions hagin estat lliures, equànimes i transparents, manifestaria una greu disfunció de la governabilitat i significaria una falta de competència en la gestió dels afers públics.¹³¹

82. En l'actualitat, molts dels qui prenen decisions, tant polítics com economistes, creuen que no deuen res a ningú, sinó només a ells mateixos. «Pensen que només són titulars de drets i ben sovint els costa madurar en la seva responsabilitat pel que fa al desenvolupament integral propi i aliè. Per això és important urgir una nova reflexió sobre els deures que els drets pressuposen, sense els quals aquests es converteixen en quelcom arbitrari.»¹³²

83. El creixement de la taxa de criminalitat en les societats cada vegada més urbanitzades és un motiu de gran preocupació per a tots els responsables i per als governants. Per tant, hi ha una necessitat urgent d'establir sistemes independents judicials i penitenciaris, a fi de restaurar la justícia i rehabilitar els culpables. S'han de desterrar també els casos d'errors judicials i els maltractaments als reclusos, així com les nombroses ocasions en què no s'aplica la llei, la qual cosa comporta una violació dels drets humans,¹³³ i també els empresonaments que només molt tard, o mai, acaben en un procés. «L'Església a l'Àfrica [...] reconeix la seva missió profètica respecte a tots els afectats per la delinqüència, així com la necessitat que tenen de reconciliació, de justícia i de pau.»¹³⁴ Els reclusos són éssers humans que mereixen, malgrat el crim que hagin comès, ser tractats amb respecte i dignitat. Els cal la nostra atenció. Per això l'Església ha d'organitzar la pastoral penitenci-

¹²⁷ Cf. Congregació per a la doctrina de la fe, *Nota doctrinal sobre algunes qüestions relatives al compromís i la conducta dels catòlics en la vida política* (24 novembre 2002): AAS 96 (2004), 359-370.

¹²⁸ *Catecisme de l'Església catòlica*, 2419.

¹²⁹ Cf. *Propositio* 24; Benet XVI, Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 58, 60, 67: AAS 101 (2009), 693-694, 695, 700-701; *Catecisme de l'Església catòlica*, 1883, 1885.

¹³⁰ Cf. *Propositio* 25.

¹³¹ Cf. *Propositio* 26.

¹³² Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 43: AAS 101 (2009), 679.

¹³³ Cf. *Propositio* 54.

¹³⁴ *Ibid.*

ària pel bé material i espiritual dels presos. Aquesta activitat pastoral és un servei real que l'Església ofereix a la societat i que l'Estat ha d'afavorir a fi del bé comú. Junt amb els membres del Sínode, crido l'atenció dels responsables de la societat sobre la necessitat de fer tot el que es pugui per arribar a l'eliminació de la pena capital,¹³⁵ així com per a la reforma del sistema penal, perquè la dignitat humana del reclus sigui respectada. Correspon als agents de pastoral la tasca d'estudiar i de proposar la justícia restitutiva com un mitjà i un procés per a afavorir la reconciliació, la justícia i la pau, així com la reinserció a les comunitats de les víctimes i dels transgressors.¹³⁶

D. Immigrats, desplaçats i refugiats

84. Milions d'immigrats, desplaçats o refugiats cerquen una pàtria i una terra de pau a l'Àfrica o en altres continents. La dimensió d'aquest èxode, que afecta tots els països, posa de manifest la magnitud de tantes pobreses, ben sovint provocades per errors en la gestió pública. Milers de persones han d'intentar i continuen intentant-ho encara travessar mars i deserts a la recerca d'un oasi de pau i prosperitat, d'una formació millor i de més llibertat. Lamentablement, molts refugiats i desplaçats tornen a trobar violències de tota mena, explotació, i fins i tot la presó o, en massa casos, la mort. Alguns Estats han respost a aquesta tragèdia amb una legislació repressiva.¹³⁷ La situació precària d'aquests pobres hauria de despertar la compassió i la solidaritat generosa de tots; però contràriament, sovint suscita temor i ansietat. Molts consideren els immigrants com una càrrega, els miren amb recel i veuen en ells perill, inseguretat i amenaça. Aquesta percepció porta a reaccions d'intolerància, de xenofòbia i de racisme. Mentrestant, aquests immigrants es veuen obligats per la seva situació precària a fer treballs mal pagats i sovint il·legals, humiliants o denigrants. Davant aquesta situació, la consciència humana no pot deixar de sentir-se indignada. La migració, tant a dins com a fora del continent, es converteix així en un drama multidimensional, que afecta seriosament el capital humà de l'Àfrica, provocant la desestabilització i la destrucció de les famílies.

85. L'Església recorda que l'Àfrica va ser una terra de refugi per a la Sagrada Família, quan va fugir del poder polític sanguinari d'Herodes¹³⁸ a la recerca d'una terra que prometia pau i seguretat. I l'Església continuarà fent sentir la seva veu i compromentent-se en la defensa de tots.¹³⁹

E. Globalització i ajuda internacional

86. Els pares sinodals han expressat la seva perplexitat i preocupació davant la globalització. Ja he cridat l'atenció sobre aquest fenomen, com un desafiament que s'ha d'afrontar. «La veritat de la globalització com a procés i el seu criteri ètic

¹³⁵ Cf. *Propositio* 55.

¹³⁶ Cf. *Propositio* 54.

¹³⁷ Cf. *Propositio* 28.

¹³⁸ Cf. Discurs als membres del Consell especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (Yaoundé, 19 març 2009): AAS 101 (2009), 310.

¹³⁹ Cf. Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 62: AAS 101 (2009), 696-697.

fonamental vénen donats per la unitat de la família humana i el seu creixement en el bé. Per tant, cal esforçar-se de manera incessant per afavorir una orientació cultural personalista i comunitària, oberta a la transcendència, del procés d'integració planetària.»¹⁴⁰ L'Església desitja que la globalització de la solidaritat arribi a gravar «en les relacions mercantils el principi de gratuïtat i la lògica del do, com a expressions de fraternitat»,¹⁴¹ evitant la temptació d'un pensament únic sobre la vida, la cultura, la política o l'economia, en benefici d'un respecte ètic constant de les diverses realitats humanes, per a aconseguir una solidaritat efectiva.

87. Aquesta globalització de la solidaritat es manifesta ja en certa manera en l'ajuda internacional. En l'actualitat, la notícia d'una catàstrofe dóna ràpidament la volta al món, i suscita sovint un moviment de compassió i gestos concrets de generositat. L'Església fa un gran servei de caritat protegint les necessitats reals del destinatari. En nom del dret dels necessitats i dels sense veu, i en nom del respecte i la solidaritat que els ha d'oferir, l'Església demana que «els organismes internacionals i les organitzacions no governamentals s'esforcin per una transparència total».¹⁴²

IV. DIÀLEG I COMUNIÓ ENTRE ELS CREIENTS

88. Com ens ho mostren molts moviments socials, les relacions interreligioses condicionen la pau a l'Àfrica, com en altres llocs. Per consegüent, és important que l'Església promogui el diàleg com una actitud espiritual, a fi que els creients aprenguin a treballar plegats, com per exemple en les associacions orientades cap a la pau i la justícia, amb un esperit de confiança i de suport mutu. S'ha d'educar les famílies a l'escolta, a la fraternitat i al respecte, sense por a l'altre.¹⁴³ Només una cosa és necessària (cf. Lc 10,42) i capaç de satisfer la set d'eternitat de qual-sevol ésser humà, així com el desig d'unitat de la humanitat sencera: l'amor i la contemplació d'aquell davant el qual sant Agustí va exclamar: «Oh eterna veritat, i vertadera caritat, i estimada eternitat.»¹⁴⁴

A. Diàleg ecumènic i desafiament dels nous moviments religiosos

89. En invitar a participar en l'Assemblea sinodal els nostres germans cristians ortodoxos, coptes ortodoxos, luterans, anglicans i metodistes —i, en particular, a Sa Santedat Abuna Paulos, patriarca de l'Església ortodoxa Tewahedo d'Etiòpia, una de les comunitats cristianes més antigues del continent africà—, he volgut posar de manifest que el camí comú cap a la reconciliació passa per damunt de tot per la comunió dels deixebles de Crist. Un cristianisme dividit continua sent un escàndol, ja que contradiu *de facto* la voluntat del Mestre diví (cf. Jn 17,21). El diàleg ecumènic apunta, doncs, a orientar el nostre camí comú cap a la unitat dels cristians, sent assidus en l'escolta de la paraula de Déu, fidels a la comunió fraternal, a la fracció del pa i a la pregària (cf. Ac 2,42). Exhorto a tota la família

¹⁴⁰ *Ibid.*, 42: AAS 101 (2009), 677.

¹⁴¹ *Ibid.*, 36: AAS 101 (2009), 672.

¹⁴² *Ibid.*, 47: AAS 101 (2009), 684; cf. *propositio* 31.

¹⁴³ Cf. *Propositiones* 10. 11. 12. 13.

¹⁴⁴ *Confessions*, VII, 10, 16: PL 32, 742.

eclesial —les Esglésies particulars, els instituts de vida consagrada, associacions i moviments laïcals— a prosseguir aquest camí amb més resolució, en l'esperit i sobre la base de les indicacions del Directori ecumènic, i a través de les diferents associacions ecumèniques existents. I invito també a formar-ne altres de noves allí on puguin ser una ajuda per a la missió. Que puguem emprendre plegats obres de caritat i protegir el patrimoni religiós, gràcies al qual els deixebles de Crist troben la força espiritual que els cal per a la construcció de la família humana.¹⁴⁵

90. Al llarg d'aquestes últimes dècades, l'Església a l'Àfrica s'ha preguntat amb insistència sobre el naixement i l'expansió de comunitats no catòliques, anomenades a vegades també *africanes autòctones* (*Independent African Churches*). Ben sovint deriven d'Esglésies i comunitats eclesials cristianes tradicionals que adopten aspectes de les cultures tradicionals africanes. Aquests grups han aparegut recentment en el panorama ecumènic. Els pastors de l'Església catòlica hauran de tenir en compte aquesta nova realitat per a promoure la unitat entre els cristians a l'Àfrica i, per tant, trobar una resposta adequada al context amb vista a una evangelització més profunda, per a fer arribar de manera eficaç la veritat de Crist als africans.

91. A l'Àfrica han sorgit també en els últims decennis molts moviments sincretistes i sectes. A vegades és difícil discernir si són d'inspiració autènticament cristiana o simplement fruit del caprici d'un líder que pretén posseir dons excepcionals. La seva denominació i el seu vocabulari es presten fàcilment a la confusió, i poden induir a error als fidels de bona fe. Aprofitant estructures estatals en elaboració, l'erosió de la solidaritat familiar tradicional i una catequesi insuficient, nombroses sectes exploten la credulitat i ofereixen un suport religiós a creences religioses multiformes i heterodoxes no cristianes. Destruïen la pau dels cònjuges i les seves famílies a causa de falses profecies i visions. Sedueixen fins i tot els polítics. La teologia i la pastoral de l'Església ha d'individualitzar les causes d'aquest fenomen, no sols per a frenar la «sagnia» de fidels de les parròquies que se'n van a altres grups, sinó també per a constituir la base per a una resposta pastoral apropiada, en vista de l'atracció que aquests moviments exerceixen sobre ells. Això significa, un cop més, evangelitzar en profunditat l'ànima africana.

B. Diàleg interreligiós

1. Les religions tradicionals africanes

92. L'Església conviu quotidianament amb els seguidors de les religions tradicionals africanes. Aquestes religions, que fan referència als avantpassats i a un tipus de mediació entre l'home i la Immanència, són el terreny cultural i espiritual d'on provenen la majoria dels cristians conversos, amb el qual mantenen un contacte diari. Convé escollir entre els convertits alguns que estiguin ben informats, a fi que puguin ser guies per a l'Església en el coneixement cada cop més profund i precís de les tradicions, la cultura i les religions tradicionals. Així serà més fàcil conèixer els punts de ruptura vertaders. A més, s'arribarà també a la distinció necessària

¹⁴⁵ Cf. *Propositio* 10.

entre el que és cultural i el que és cultual, descartant els elements màgics, causa de divisió i ruïna en la família i en la societat. En aquest sentit, el concili Vaticà II va precisar que l'Església «exhorta els seus fills a reconèixer, a sostenir i a fomentar, amb prudència i caritat, donant testimoni de fe i de vida cristiana, per mitjà de col·loquis i de col·laboració amb els seguidors d'altres religions, aquells béns espirituals i morals i aquells valors socioculturals que ells posseeixen.»¹⁴⁶ A fi que els tresors de la vida sacramental i de l'espiritualitat de l'Església es puguin descobrir en tota la seva profunditat i es transmetin millor en la catequesi, l'Església podria examinar, amb un estudi teològic, certs elements de les cultures tradicionals africanes que són conformes amb els ensenyaments de Crist.

93. Ja que se sosté en les religions tradicionals, es percep avui un cert recruament de la fetilleria. Reneixen els temors i es creen llaços de subjecció paralitzant. Les preocupacions sobre la salut, el benestar, els infants, el clima, la protecció contra els mals esperits, porten a vegades a recórrer a pràctiques tradicionals de les religions africanes que estan en desacord amb l'ensenyament cristià. El problema de la «doble pertinença» al cristianisme i a aquestes religions continua sent un desafiament. Per a l'Església a l'Àfrica, és necessari guiar les persones a descobrir la plenitud dels valors de l'evangeli, mitjançant la catequesi i una inculturació profunda. Convé determinar quin és el significat profund de les pràctiques de bruixeria, identificant les implicacions teològiques, socials i pastorals que comporta aquest flagell.

2. *L'Islam*

94. Els pares sinodals han subratllat la complexitat de la realitat musulmana al continent africà. En alguns països, hi ha una bona entesa entre cristians i musulmans; en altres, els cristians no són altra cosa que ciutadans de segona classe, i els catòlics estrangers, religiosos o laics, tenen dificultats per obtenir visats i permisos de residència; hi ha països on no es distingeix suficientment entre els elements religiosos i polítics; i altres, en fi, en els quals es produeix agressivitat. Exhorto l'Església a perseverar en qualsevol situació en l'estima dels «musulmans, que adoren l'únic Déu, vivent i subsistent, misericordiós i omnipotent, creador de cels i terra, que va parlar als homes».¹⁴⁷ Si tots nosaltres, creients en Déu, volem servir a la reconciliació, a la justícia i a la pau, hem de treballar plegats per impedir qualsevol tipus de discriminació, intolerància i fonamentalisme confessional. En la seva obra social, l'Església no fa cap distinció per la religió. Ajuda els necessitats, siguin cristians, musulmans o animistes. Dóna testimoni així de l'amor de Déu, el Creador de tots, i anima els seguidors d'altres religions a una actitud respectuosa i a una reciprocitat en l'estima. Animo a tota l'Església a cercar, mitjançant un diàleg pacient amb els musulmans, el reconeixement jurídic i pràctic de la llibertat religiosa, de manera que qualsevol ciutadà gaudeixi a l'Àfrica, no sols del dret a

¹⁴⁶ Concili ecumènic Vaticà II, Declaració *Nostra aetate*, sobre les relacions de l'Església amb les religions no cristianes, 2; cf. *Propositio* 13.

¹⁴⁷ Concili ecumènic Vaticà II, Declaració *Nostra aetate*, sobre les relacions de l'Església amb les religions no cristianes, 3.

escollir lliurement la seva religió¹⁴⁸ i a practicar-ne el culte, sinó també del dret a la llibertat de consciència.¹⁴⁹ La llibertat religiosa és el camí de la pau.¹⁵⁰

C. Convertir-se en «sal de la terra» i «llum del món»

95. La missió evangelitzadora de l'Església a l'Àfrica es nodreix de diverses fonts: l'Esclat, la Tradició i la vida sacramental. Com ho han subratllat molts pares sinodals, el ministeri de l'Església es recolza eficaçment en el Catecisme de l'Església catòlica. A més, el Compendi de la doctrina social de l'Església és una guia per a la missió de l'Església com a «mare i educadora» en el món i la societat, i, per això, un instrument pastoral de primer ordre.¹⁵¹ Un cristià que acudeix a la font genuïna, Crist, és transformat per ell en «llum del món» (Mt 5,14), i transmet aquell qui és «la llum del món» (Jn 8,12). El seu coneixement ha d'estar animat per la caritat. En efecte, el coneixement, «si vol ser saviesa capaç d'orientar l'home a la llum dels primers principis i del seu fi últim, ha de ser “assaonat” amb la “sal” de la caritat».¹⁵²

96. Per dur a terme la tasca que estem cridats a complir, fem nostra l'exhortació de sant Pau: «Estigueu a punt, doncs! Poseu-vos el cinturó de la veritat, revestiu-vos amb la cuirassa de la justícia, estigueu ben calçats, a punt per a anunciar l'evangeli de la pau. Poseu-vos sobretot l'escut de la fe, capaç d'apagar tots els dards encesos del Maligne. Preneu el casc de la salvació, i l'espasa de l'Esperit, que és la paraula de Déu. Pregueu en tota ocasió, moguts per l'Esperit, amb oracions i súpliques» (Ef 6,14-18).

SEGONA PART

ACTUAR SOTA L'ACCIÓ TRANSFORMADORA DE L'ESPERIT SANT

97. Les orientacions de la missió que he esmentat només es converteixen en realitat si l'Església actua, per una part, sota la guia de l'Esperit Sant i, per una altra, com un sol cos, per utilitzar la imatge de sant Pau, que presenta aquestes dues condicions de manera articulada. En efecte, en una Àfrica marcada pels contrastos, l'Església ha d'indicar clarament el camí cap a Crist. Ha de mostrar com es viu, en fidelitat a Jesucrist, la unitat en la diversitat, tal com ho ensenya l'Apòstol: «Els dons són diversos, però l'Esperit és un de sol. Són diversos els serveis, però el Senyor és un de sol. Els miracles són diversos, però Déu és un de sol, i és ell qui ho obra tot en tots. Les manifestacions de l'Esperit que rep cadascú són en bé de tots» (1Co 12,4-7). En exhortar tots els membres de la família eclesial a ser «la sal de la terra» i «la llum del món» (Mt 5,13.14), vull insistir en aquest *ser* que, per l'Esperit, hauria d'actuar amb vista al bé comú. Mai no es pot ser cristià aïlladament. Els dons que el Senyor concedeix a cadascú —bisbes, preveres, diaques, religiosos i religioses, catequistes, laics— han de contribuir a l'harmonia, la comunió i la pau en l'Església mateixa i en la societat.

¹⁴⁸ Cf. Missatge final, 41.

¹⁴⁹ Cf. *Propositio* 12.

¹⁵⁰ Cf. Missatge per a la celebració de la Jornada mundial de la pau 2011: AAS 103 (2011), 46-58.

¹⁵¹ Cf. *Propositio* 18.

¹⁵² Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 30: AAS 101 (2009), 665.

98. Coneixem bé l'episodi del paralític que van portar a Jesús perquè el guarís (cf. Mc 2,1-12). Aquest home simbolitza avui per a nosaltres tots els nostres germans i germanes de l'Àfrica i d'altres parts, paralyzats de diferents maneres i, per desgràcia, sumits sovint en una prostració profunda. Davant els desafiaments que he esmentat molt breument seguint les comunicacions dels pares sinodals, meditem sobre l'actitud dels qui portaven el paralític. Aquest no podia accedir a Jesús si no era amb l'ajuda de quatre persones de fe, que van desafiar la barrera física de la multitud fent gala de solidaritat i de confiança absoluta en Jesús. Crist, ens diu l'evangeli, «va veure la fe que tenien». A continuació, treu l'obstacle espiritual dient al paralític: «Et són perdonats els pecats.» L'allibera del que impedeix a aquest home aixecar-se. Aquest exemple ens obliga a créixer en la fe i a donar mostra també nosaltres de solidaritat i creativitat per ajudar els qui porten càrregues pesades, obrint-los així a la plenitud de la vida en Crist (cf. Mt 11,28). Davant els obstacles físics i espirituals que se'ns presenten, mobilitzem les energies espirituals i materials de tot el cos, de l'Església, segurs que Crist actuarà per l'Esperit Sant en cadascun dels seus membres.

CAPÍTOL I

ELS MEMBRES DE L'ESGLÉSIA

99. Estimats fills i filles de l'Església, especialment a vosaltres, benvolguts fidels de l'Àfrica, l'amor de Déu us ha omplert de tota mena de benediccions i us ha fet capaços d'actuar com la sal de la terra. Tots vosaltres, com a membres de l'Església, heu de ser conscients que la pau i la justícia són fruit, per damunt de tot, de la reconciliació de l'ésser humà amb ell mateix i amb Déu; que només Crist és el «Príncep de la Pau» únic i vertader. El seu naixement és penyora de la pau messiànica, com ho van anunciar els profetes (cf. Is 9,5-6; 57,19; Mi 5, 4; Ef 2,14-17). Aquesta pau no ve dels homes sinó de Déu. És el do messiànic per excel·lència. Aquesta pau porta a la justícia del Regne, que s'ha de cercar a temps i a deshora en tot el que es fa (cf. Mt 6,33), de manera que en totes les circumstàncies es doni glòria a Déu (cf. Mt 5,16). Ara bé, sabem que el just és fidel a la llei de Déu, perquè s'ha convertit (cf. Lc 15,7; 18,14). Crist ha portat aquesta nova fidelitat per fer-nos «irreprehensibles i irreprotxables» (Fl 2,15).

I. ELS BISBES

100. Benvolguts germans en l'episcopat, la santedat a què està cridat el bisbe exigeix l'exercici de les virtuts —les virtuts teologals en primer lloc— i dels consells evangèlics.¹⁵³ La vostra santedat personal ha de repercutir en benefici dels qui han estat confiats a la vostra atenció pastoral, als quals heu de servir. La vida de pregària fecundarà des de dins el vostre apostolat. Un bisbe ha de ser amant de Crist. La vostra distinció i autoritat moral que sustenten l'exercici de la vostra potestat jurídica, només poden venir de la vostra santedat de vida.

101. Com deia sant Cebrià a mitjan segle III a Cartago, «l'Església se sosté sobre els

¹⁵³ Cf. Congregació per als bisbes, *Directori per al ministeri pastoral dels bisbes* (22 febrer 2004), 33-48.

bisbes, i tots els seus actes són governats per ells mateixos, que la presideixen».¹⁵⁴ La comunió, la unitat i la cooperació amb el *presbiterium* serà l'antídot als gèrmens de divisió i us ajudarà a posar-vos tots junts a l'escolta de l'Esperit Sant. Ell us guiarà pel camí just (cf. Sl 22,3). Estimeu i respecteu els vostres sacerdots. Són els col·laboradors preciosos del vostre ministeri episcopal. Imiteu Crist. Ell va crear al seu voltant un ambient d'amistat, d'amor fraternal i de comunió, pres de les entranyes del misteri trinitari. «Us invito a continuar sol·lícits per ajudar els vostres sacerdots a viure en unió íntima amb Crist. La seva vida espiritual és el fonament de la seva vida apostòlica. Exhorteu-los amb dolçor a la pregària quotidiana i a la celebració digna dels sagraments, especialment de l'eucaristia i de la reconciliació, com ho feia sant Francesc de Sales amb els seus sacerdots [...]. Els sacerdots necessiten el vostre afecte, el vostre coratge i la vostra sol·licitud.»¹⁵⁵

102. Estigueu units al successor de Pere, amb els vostres sacerdots i tots els vostres fidels. No gasteu energies humanes i pastorals en la recerca vana de respondre a qüestions que no són de la vostra competència directa, o en camins d'un nacionalisme que pot ofuscar. Seguir aquest ídol, així com absolutitzar la cultura africana, és més fàcil que seguir les exigències de Crist. Aquests ídols són esquers. Encara més, són una temptació de creure que el regne de la felicitat eterna a la terra pot arribar només com a fruit de l'esforç humà.

103. El vostre primer deure és portar a tothom la Bona Nova de salvació i oferir als fidels una catequesi que contribueixi a un coneixement més profund de Jesucrist. Pareu atenció a donar als laics una consciència vertadera de la seva missió en l'Església, i animeu-los a portar-la a terme amb sentit de responsabilitat, tenint sempre en compte el bé comú. Els programes de formació permanent dels laics, especialment per als líders polítics i econòmics, hauran d'insistir en la conversió com a condició necessària per a transformar el món. Convé començar sempre amb la pregària, seguint després amb la catequesi, que portarà a actuacions concretes. La creació d'estructures vindrà posteriorment, si és que realment cal, perquè aquestes mai no podran reemplaçar el poder de la pregària.

104. Estimats germans en l'episcopat, seguint Crist, Bon Pastor, sigueu bons guies i servidors del ramat que se us ha confiat, exemplars en la vostra vida i conducta. La bona administració de les vostres diòcesis requereix la vostra presència. Perquè el vostre missatge sigui creïble, feu que les vostres diòcesis siguin modèliques, tant en el comportament de les persones com en la transparència i bona gestió financera. No tingueu por de recórrer a l'experiència dels auditors comptables per donar exemple també als fidels i a la societat en el seu conjunt. Promoveu el bon funcionament dels organismes de l'Església diocesana i parroquial, d'acord amb el que disposa el dret de l'Església. Com a responsables de l'Església particular, us correspon sobretot la recerca de la unitat, la justícia i la pau.

105. El Sínode ha recordat que «l'Església és una comunió que comporta una solidaritat pastoral orgànica. Els bisbes, en comunió amb el bisbe de Roma, són

¹⁵⁴ *Epistula* 33, 1: PL 4, 297.

¹⁵⁵ Discurs als bisbes de França (Lourdes, 14 setembre 2008), 7.

els primers promotors de comunió i col·laboració en l'apostolat de l'Església».¹⁵⁶ Les conferències episcopals nacionals i regionals tenen la comesa de consolidar aquesta comunió eclesial i de promoure aquesta solidaritat pastoral.

106. Perquè la pastoral social de l'Església sigui més visible, consistent i eficaç, el Sínode ha sentit la necessitat d'una acció més solidària en tots els àmbits. Conviniria que les conferències episcopals nacionals i regionals, així com l'Assemblea de la Jerarquia Catòlica d'Egipte (AHCE), renovin el compromís de solidaritat col·legial.¹⁵⁷ Això implica en concret una participació tangible en les activitats d'aquestes estructures, tant pel que fa al personal com als recursos financers. L'Església donarà així testimoni d'aquesta unitat, per la qual Crist ha suplicat (cf. Jn 17,20-21).

107. També sembla convenient que els bisbes es comprometin a promoure i sostenir efectivament i afectivament el Simposi de les Conferències Episcopals de l'Àfrica i Madagascar (SCEAM) com una estructura continental de solidaritat i comunió eclesial.¹⁵⁸ És oportú, a més, mantenir bones relacions amb la Confederació de les Conferències de Superiors Majors de l'Àfrica i Madagascar (COSMAM), amb les associacions d'universitats catòliques i amb altres estructures eclesials continentals.

II. ELS SACERDOTS

108. Com a col·laboradors estrets i indispensables del bisbe, els sacerdots¹⁵⁹ tenen la responsabilitat de continuar l'obra de l'evangelització. La Segona Assemblea del Sínode per a l'Àfrica es va celebrar durant l'Any sacerdotal, fent una crida especial a la santedat. Estimats sacerdots, recordeu que el vostre testimoniatge de vida pacífica, per damunt dels veïnatges tribals i racials, pot tocar els cors.¹⁶⁰ La crida a la santedat ens invita a ser pastors segons el cor de Déu,¹⁶¹ que pasturen el ramat amb justícia (cf. Ez 34,16). Cedir a la temptació de convertir-vos en guies polítics¹⁶² o treballadors socials trairia la vostra missió sacerdotal i frustraria la societat, que espera de vosaltres paraules i gestos profètics. Ja ho deia sant Cebrià: «Els qui honoren el sacerdoti diví [...] no han d'exercir el seu ministeri més que en el sacrifici i l'altar, i no assistir més que a la pregària.»¹⁶³

109. En consagrar-vos sobretot als qui el Senyor us confia per formar-los en les virtuts cristianes i guiar-los cap a la santedat, no sols els guanyareu per a Crist, sinó que els fareu també protagonistes d'una societat africana renovada. Donada la complexitat de les situacions que heu d'afrontar, us invito a aprofundir en la vida de pregària i en la formació permanent: que aquesta sigui tant espiritual com intel·lectual. Familiaritzeu-vos amb les Escripures, amb la paraula de Déu que me-

¹⁵⁶ *Propositio* 3.

¹⁵⁷ Cf. *Propositio* 4.

¹⁵⁸ Cf. *ibid.*

¹⁵⁹ Cf. *Propositio* 39.

¹⁶⁰ Cf. Missatge final, 20.

¹⁶¹ Cf. *Propositio* 39.

¹⁶² Cf. Discurs a la cúria romana (21 desembre 2009): AAS 102 (2010), 35.

¹⁶³ *Epistula* 66, 1: PL 4, 398.

diteu cada dia per explicar-la als fidels. Desenvolpeu també el vostre coneixement del catecisme i dels documents del Magisteri, així com de la doctrina social de l'Església. D'aquesta manera podreu formar els membres de la comunitat cristiana dels quals sou responsables immediats, perquè arribin a ser autèntics deixebles i testimonis de Crist.

110. Viviu amb senzillesa, humilitat i amor filial l'obediència al bisbe de la vostra diòcesi. «Per respecte a qui ens va estimar, s'ha d'obeir sense cap hipocresia; perquè no s'enganya el bisbe visible, sinó que es menteix a l'invisible.»¹⁶⁴ En el marc de la formació permanent, sembla apropiat que es tornin a llegir i meditar alguns documents, com el Decret conciliar sobre el ministeri i la vida dels preveres, *Presbyterorum ordinis*, l'Exhortació apostòlica postsinodal del papa Joan Pau II, *Pastores dabo vobis*, de 1992, o el *Directori per al ministeri i la vida dels preveres*, de 1994, o, també, la Instrucció *El prevere, pastor i guia de la comunitat parroquial*, de 2002.

111. Edifiquen les comunitats cristianes amb l'exemple, vivint amb veritat i alegria els vostres compromisos sacerdotals: el celibat en castedat i la indiferència dels béns materials. Viscuts amb maduresa i serenitat, aquests signes són particularment conformes a l'estil de vida de Jesús, expressant «la dedicació total i exclusiva a Crist, a l'Església i al regne de Déu».¹⁶⁵ Dediqueu-vos intensament a posar en pràctica la pastoral diocesana de la reconciliació, la justícia i la pau, especialment mitjançant els sagraments de la penitència i l'eucaristia, la catequesi, la formació dels laics i l'acompanyament dels responsables de la societat. Tot sacerdot ha de sentir-se feliç de servir l'Església.

112. Seguir Crist en el camí del sacerdoti requereix prendre decisions. No sempre són fàcils de viure. Les exigències de l'evangeli, formulades durant segles per l'ensenyament del Magisteri, són radicals als ulls del món. A vegades és difícil seguir-les, però no impossible. Crist ens ensenya que no podem servir dos senyors alhora (cf. Mt 6,24). Ell es refereix certament als diners, aquest tresor temporal que pot ocupar el nostre cor (cf. Lc 12,34), però al·ludeix també a tants altres béns que posseïm: per exemple, la nostra vida, la nostra família, la nostra educació, les nostres relacions personals. Es tracta de béns preciosos i magnífics que són constitutius de la nostra persona. Però Crist demana a qui crida que s'abandoni totalment a la Providència. Li demana una decisió radical (cf. Mt 7,13-14), que a vegades ens resulta difícil de comprendre i de viure. Però si Déu és el nostre tresor veritable —aquesta perla fina que es vol adquirir sigui com sigui, encara que calgui fer grans sacrificis (cf. Mt 13,45-46)—, llavors desitjarem que el nostre cor i el nostre cos, el nostre esperit i la nostra ment, siguin només per a ell. Aquest acte de fe ens permetrà veure amb altres ulls el que ens sembla important, i viure respecte al nostre cos, a les nostres relacions humanes amb la família o els amics, a la llum de la crida de Déu i de les seves exigències al servei de l'Església. Convé reflexionar profundament sobre això. I aquesta reflexió començarà des del seminari per continuar-la al llarg de tota la vida sacerdotal. Crist, perquè coneix les forces i les

¹⁶⁴ Sant Ignasi d'Antioquia, *Ad Magnesios*, 3, 2: ed. F. X. Funk, 233.

¹⁶⁵ Exhortació apostòlica postsinodal *Sacramentum caritatis* (22 febrer 2007), 24: AAS 99 (2007), 125.

debilitats del nostre cor, ens diu, com per animar-nos: «Busqueu primer el regne de Déu i feu el que ell té per just, i tot això us ho donarà de més a més» (Mt 6,33).

III. ELS MISSIONERS

113. Els missioners no africans han de respondre generosament a la crida del Senyor amb un zel apostòlic ardent; han vingut a compartir la joia de la Revelació. Per altra part, hi ha missioners africans en altres continents. Com no retre'ls en aquest moment un homenatge especial? Els missioners vinguts a l'Àfrica —sacerdots, religiosos, religioses i laics— han construït esglésies, escoles i hospitals, i han contribuït molt a fer que les cultures africanes siguin conegudes; però han edificat sobretot el cos de Crist i enriquit la casa de Déu. Ells han sabut compartir el gust de «la sal» de la Paraula i fer brillar la llum dels sagraments. I, per damunt de tot, han donat a l'Àfrica allò més preciós que tenien: Crist. Gràcies a ells, moltes cultures tradicionals han estat alliberades de les pors ancestrals i dels esperits impurs (cf. Mt 10,1). De la bona llavor que han sembrat (cf. Mt 13,24) han sorgit molts sants africans, que són encara avui models en els quals s'han d'inspirar sobretot. Cal desitjar que se'n renovi i promogui el culte. El seu compromís amb la causa de l'evangeli ha estat a vegades heroic, pagant un preu fins i tot amb les seves vides. Un cop més s'ha verificat l'afirmació de Tertulià, segons la qual «la sang dels màrtirs és llavor de cristians».¹⁶⁶ Dono gràcies al Senyor per aquests sants, signes de la vitalitat de l'Església a l'Àfrica.

114. Animo els pastors de les Esglésies particulars a identificar aquells servents africans de l'evangeli que poden ser canonitzats segons les normes de l'Església, no sols per augmentar el nombre dels sants africans, sinó també per a tenir nous intercessors en el cel, a fi que acompanyin l'Església en la seva peregrinació terrenal i intercedeixin davant Déu pel continent africà. Encomano a la Mare de Déu de l'Àfrica i als sants d'aquest continent tan estimat l'Església que hi peregrina.

IV. ELS DIAQUES PERMANENTS

115. Mereix subratllar-se la grandesa de la crida rebuda pels diaques permanents. Fidels a la missió rebuda fa segles, els invito a treballar amb humilitat en col·laboració estreta amb els bisbes.¹⁶⁷ Els demano amb afecte que continuïn oferint el que Crist ens ensenya a l'evangeli: la seriositat en el treball ben fet,¹⁶⁸ la força moral en el respecte dels valors, l'honestedat, la lleialtat a la paraula donada, l'alegria d'aportar la seva part en l'edificació de la societat i de l'Església, la protecció de la natura, el sentit del bé comú. Benvolguts diaques, ajudeu la societat africana en tots els seus components a millorar la responsabilitat dels homes com a marits i pares, a respectar la dona, que és igual a l'home en dignitat, i a cuidar dels nens abandonats a la seva sort i sense educació.

¹⁶⁶ Cf. *Apologeticum*, 50, 13; PL 1, 603.

¹⁶⁷ Cf. Congregació per a l'educació catòlica, *Normes bàsiques de la formació dels diaques permanents* (22 febrer 1998), 8; Congregació per al clergat, *Directori per al ministeri i la vida dels diaques permanents* (22 febrer 1998), 6. 8. 48.

¹⁶⁸ Cf. *Lineamenta*, 89.

116. No deixeu de prestar una atenció particular als malalts mentals o físics,¹⁶⁹ als més febles i més pobres de les vostres comunitats. Que la vostra caritat sigui creativa. En la pastoral parroquial, recordeu que una espiritualitat sana permet a l'Esperit de Crist alliberar l'ésser humà perquè actuï amb eficàcia en la societat. Els bisbes vetllaran per completar la vostra formació, perquè contribueixi a l'exercici del vostre carisma.¹⁷⁰ Com sant Esteve, sant Llorenç i sant Vicenç, diaques i màrtirs, esforceu-vos per reconèixer i trobar Crist en l'eucaristia i en els pobres. Aquest servei de l'altar i de la caritat us farà estimar l'encontre amb el Senyor, present a l'altar i en els pobres. Llavors estareu disposats a donar la vida per ell fins a la mort.

V. LES PERSONES CONSAGRADES

117. Pels vots de castedat, pobresa i obediència, la vida de les persones consagrades s'ha convertit en un testimoniatge profètic. Poden ser així exemple per a la reconciliació, la justícia i la pau, fins i tot en circumstàncies de gran tensió.¹⁷¹ La vida de comunitat mostra que és possible viure fraternalment estant units, encara que sigui diferent l'origen ètnic o racial (cf. Sl 133,1). Ella pot i ha de fer veure i creure que en l'actualitat, a l'Àfrica, els qui segueixen Crist Jesús troben en ell el secret de l'alegria de viure plegats, en l'amor mutu i la comunió fraternal, consolidats cada dia en l'eucaristia i la litúrgia de les hores.

118. Benvolguts consagrats, continueu vivint el vostre carisma amb un zel veritablement apostòlic en els diferents camps indicats pels vostres fundadors. Així posareu més atenció a mantenir encesa la vostra llum. Els vostres fundadors van voler seguir Crist de veritat, responent a la seva crida. Les diferents obres en què s'ha plasmat, són joies que adornen l'Església.¹⁷² Convé, doncs, desenvolupar-les seguint el més fidelment possible el carisma dels vostres fundadors, els seus ideals i projectes. Voldria subratllar aquí la part important de persones consagrades en la vida eclesial i missionera. Són una ajuda necessària i preciosa per a l'activitat pastoral, però també una manifestació de la naturalesa íntima de la vocació cristiana.¹⁷³ Per això us invito, benvolgudes persones consagrades, a romandre en estreta comunió amb l'Església particular i amb el seu primer responsable, el bisbe. I us invito també a enfortir la vostra comunió amb el bisbe de Roma.

119. L'Àfrica és el bressol de la vida contemplativa cristiana. Sempre present al nord de l'Àfrica, i particularment a Egipte i a Etiòpia, va arrelar a l'Àfrica subsahariana al segle passat. Que el Senyor beneeixi els homes i dones que han decidit seguir-lo sense condicions. La seva vida oculta és com el llevat dins la massa. La seva pregària constant sostindrà l'esforç apostòlic dels bisbes, dels sacerdots, d'altres persones consagrades, dels catequistes i de tota l'Església.

¹⁶⁹ Cf. *Propositio* 50.

¹⁷⁰ Cf. *Propositio* 41.

¹⁷¹ Cf. *Propositio* 42.

¹⁷² Cf. Concili ecumènic Vaticà II, Constitució dogmàtica *Lumen gentium*, sobre l'Església, 46.

¹⁷³ Cf. *Id.*, Decret *Ad gentes divinitus*, sobre l'activitat missionera a l'Església, 18.

120. Les reunions de les diferents Conferències Nacionals de Superiors Majors i les de la COSMAM, permeten compartir les reflexions i les forces, no sols per a assegurar la finalitat de cadascun dels Instituts, preservant sempre la seva autonomia, el seu caràcter i el seu esperit propi, sinó també per a tractar qüestions comunes en un clima de germanat i solidaritat. Convé conrear un esperit eclesial assegurant una coordinació sana i una cooperació adequada amb les conferències episcopals.

VI. ELS SEMINARISTES

121. Els pares sinodals han prestat una atenció especial als seminaristes. Sense descuidar la formació teològica i espiritual, òbviament prioritària, s'ha destacat la importància del creixement psicològic i humà de cada candidat. Els futurs sacerdots han de desenvolupar en ells una comprensió adequada de les seves cultures sense quedar atrapat dins els seus cercles ètnics i culturals.¹⁷⁴ Han d'arrelar-se igualment en els valors evangèlics per a reforçar el seu compromís en fidelitat i lleialtat a Crist. La fecunditat de la seva futura missió dependrà molt de la seva profunda unió amb Crist, de la qualitat de la seva vida de pregària i vida interior, dels valors humans, morals i espirituals que hagin assimilat durant la seva formació. Tot seminarista ha d'arribar a ser un home de Déu, cercant i vivint «el bé, la pietat, la fe, l'amor, la paciència, la dolcesa» (1Tm 6,11).

122. «Els seminaristes han d'aprendre la vida comunitària, de manera que la vida fraternal entre ells es converteixi més tard en font d'una experiència autèntica del sacerdoci com a fraternitat sacerdotal íntima.»¹⁷⁵ Els directors i formadors del seminari treballaran plegats, seguint les instruccions dels bisbes, a fi d'assegurar una formació integral dels seminaristes que els han estat confiats. En la selecció de candidats, serà necessari un discerniment minuciós i un acompanyament acurat, perquè els admesos al sacerdoci siguin deixebles vertaders de Crist i servidors autèntics de l'Església. Es posarà molta atenció a iniciar-los en la immensa riquesa del patrimoni bíblic, teològic, espiritual, moral, litúrgic i jurídic de l'Església.

123. M'he adreçat als seminaristes amb una Carta després de l'Any sacerdotal, clausurat el juny de 2010.¹⁷⁶ He insistit allí en la identitat, l'espiritualitat i l'apostolat del sacerdot. Recomano vivament a tots els seminaristes que llegeixin i meditin aquest breu document, que està dirigit a cadascun d'ells personalment i que els formadors posaran a la seva disposició. El seminari és un temps de preparació per al sacerdoci, un temps d'estudi; un temps de discerniment, formació i maduració humana i espiritual. Que els seminaristes utilitzin sensatament aquest temps que se'ls ofereix per a acumular reserves espirituals i humanes de les quals podran treure profit durant la seva vida sacerdotal.

124. Estimats seminaristes, sigueu apòstols entre els joves de la vostra generació, invitant-los a seguir Crist en la vida sacerdotal. No tingueu por. Hi ha moltes persones que us acompanyen i us sostenen amb la pregària (cf. Mt 9,37-38).

¹⁷⁴ Cf. *Propositio* 40.

¹⁷⁵ *Ibid.*

¹⁷⁶ Cf. *Carta als seminaristes* (18 octubre 2010), 3-4.

VII. ELS CATEQUISTES

125. Els catequistes són agents de pastoral valuosos en la missió d'evangelitzar. El seu paper ha estat molt important en la primera evangelització, l'acompanyament catecumenal, l'animació i l'ajuda a les comunitats. «Amb tota naturalitat, van dur a terme una inculturació eficaç, que va produir fruits excel·lents (cf. Mc 4,20). Van ser els catequistes els qui van aconseguir que la “llum brilli davant els homes» (cf. Mt 5,16), perquè, veient el bé que feien, poblacions senceres van poder donar glòria al nostre Pare que està en el cel. Africans que van evangelitzar africans.»¹⁷⁷ Aquest paper important en el passat, continua sent crucial per al present i el futur de l'Església. Els dono les gràcies pel seu amor a l'Església.

126. Exhorto els bisbes i sacerdots a cuidar de la formació humana, intel·lectual, doctrinal, moral, espiritual i pastoral dels catequistes, prestant molta atenció a les seves condicions de vida per a salvaguardar la seva dignitat. Que no oblidin les seves necessitats materials legítimes,¹⁷⁸ perquè, com el treballador fidel a la vinya del Senyor, tenen dret a una retribució justa (cf. Mt 20,1-16), a l'espera d'aquella que el Senyor els donarà de manera equitativa, perquè només ell és just i coneix el seu cor.

127. Estimats catequistes, recordeu que, per a moltes comunitats, sou el rostre concret i immediat del deixeble diligent i model de vida cristiana. Us animo a proclamar, per exemple, que la vida familiar mereix una gran consideració, que l'educació cristiana prepara els fills a ser en la societat honestos i fiables en les seves relacions amb els altres. Acolliu a tots sense discriminació: rics i pobres, indígenes i estrangers, catòlics i no catòlics (cf. Jm 2,1). No feu accepció de persones (cf. Ac 10,34, Rm 2,11, Ga 2,6, Ef 6,9). En assimilar vosaltres mateixos les sagrades Escripures i els ensenyaments del Magisteri, podreu oferir una catequesi sòlida, animar els grups de pregària i proposar la *lectio divina* a les comunitats que cuideu. La vostra actuació serà llavors coherent, constant i font d'inspiració. En evocar amb reconeixement el record gloriós dels vostres predecessors, us saludo i animo a treballar avui amb la mateixa abnegació, el mateix ardor apostòlic i la mateixa fe. Si intenteu ser fidels a la vostra missió, contribuïreu no sols a la vostra santificació personal, sinó també a la construcció eficaç del cos místic de Crist, l'Església.

VIII. ELS LAICS

128. L'Església es fa present i activa en la vida del món a través dels seus membres laics. Ells tenen un gran paper per exercir en l'Església i en la societat. Perquè puguin complir bé aquesta funció, convé que s'organitzin a les diòcesis, escoles o centres de formació bíblica, espiritual, litúrgica i pastoral. Desitjo de tot cor que es doti els laics amb responsabilitats en l'ordre polític, econòmic i social d'un coneixement sòlid de la doctrina social de l'Església, que ofereix principis d'acció

¹⁷⁷ Discurs als membres del Consell especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (Yaoundé, 19 març 2009): AAS 101 (2009), 311-312.

¹⁷⁸ Cf. *Propositio* 44; Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 91: AAS 88 (1996), 57.

conformes amb l'evangeli. En efecte, els fidels laics són «ambaixadors de Crist» (2Co 5,20) en l'àmbit públic en el cor del món.¹⁷⁹ El seu testimoniatge cristià només serà creïble si són professionals competents i honestos.

129. Els laics, homes i dones, estan cridats sobretot a la santedat, i a viure aquesta santedat en el món. Benvolguts fidels, conreeu amb cura la vida interior i la relació amb Déu, de manera que l'Esperit Sant us il·lumini en cada circumstància. Per tal que la persona humana i el bé comú romangui efectivament en el centre de l'acció humana, política, econòmica o social, uniu-vos profundament a Crist per conèixer-lo i estimar-lo, consagrant temps a Déu en la pregària i rebent els sacraments. Deixeu-vos il·luminar i instruir per ell i per la seva Paraula.

130. Voldria tornar sobre la peculiaritat de la vida professional del cristià. En poques paraules, es tracta de testimoniar Crist en el món, mostrant mitjançant l'exemple que el treball pot ser un àmbit de realització personal molt positiu, en comptes de ser sobretot un mitjà de lucre. El treball li permet participar en l'obra de la creació i a estar al servei dels seus germans i germanes. En fer-ho així, serà «sal de la terra» i «llum del món», com ens ho demana el Senyor. En la seva vida diària, posarà en pràctica l'opció preferencial pels pobres, independentment de la seva posició en la societat, segons l'esperit de les benaurances (cf. Mt 5,3-12), per veure en ells el rostre concret de Jesús, que el crida a servir (cf. Mt 25,31-46).

131. Pot ser útil organitzar-se en associacions per continuar formant la vostra consciència cristiana i ajudar-vos mútuament en la lluita per la justícia i la pau. Les petites Comunitats Eclesials Vives (CEV) o les *Small Christian Communities* (SCC), així com les «noves comunitats»¹⁸⁰ són institucions útils per a mantenir viva la flama del vostre baptisme. Contribuiu també amb la vostra competència a l'animació de les universitats catòliques que no deixen de desenvolupar-se a partir de les recomanacions de l'Exhortació apostòlica *Ecclesia in Africa*.¹⁸¹ Així mateix, voldria animar-vos a tenir una presència activa i valent en el món de la política, la cultura, les arts, els mitjans de comunicació i les diferents associacions. Que sigui una presència sense complexos ni pors, sinó orgullosa i conscient de la contribució preciosa que pot aportar al bé comú.

CAPÍTOL II

PRINCIPALS CAMPS D'APOSTOLAT

132. El Senyor ens ha confiat una missió particular i mai no ens deixa sense els mitjans necessaris per a complir-la. No sols ha concedit a cadascú dons personals per a l'edificació del seu cos, que és l'Església, sinó que ha confiat també a tota la comunitat eclesial uns dons particulars perquè puguin continuar la seva missió. El do per excel·lència és l'Esperit Sant. Gràcies a ell formem un sol cos i

¹⁷⁹ Cf. Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Christifideles laici* (30 desembre 1988), 15.17: AAS 81 (1989), 413-416. 418-421.

¹⁸⁰ *Propositio* 37.

¹⁸¹ Cf. Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 103: AAS 88 (1996), 62-63.

«només amb la força de l'Esperit Sant podem percebre el que és recte i després posar-ho en pràctica».¹⁸² Els mitjans són necessaris per a la nostra acció, però es tornen insuficients si Déu mateix no ens disposa a col·laborar en la seva obra de reconciliació a través de «les nostres capacitats de pensar, parlar, sentir, actuar».¹⁸³ Gràcies a l'Esperit Sant ens convertim veritablement en «sal de la terra» i «llum del món» (Mt 5,13.14).

I. L'ESGLÉSIA COM A PRESENCIA DE CRIST

133. «L'Església és en Crist com un sacrament, o senyal i instrument de la unió íntima amb Déu i de la unitat de tot el llinatge humà.»¹⁸⁴ En tant que comunitat de deixebles de Crist, podem fer visible i comunicar l'amor de Déu. «L'amor és una llum —en el fons l'única— que il·lumina constantment un món fosc i ens dona la força per a viure i actuar.»¹⁸⁵ Aquesta realitat es manifesta en l'Església universal, diocesana, parroquial, en les CEV/SCC,¹⁸⁶ en els moviments i associacions, i fins i tot en la família cristiana, «cridada a ser una "Església domèstica", un lloc de fe, de pregària i de sol·licitud amorosa pel bé vertader i durador de cadascun dels seus membres»,¹⁸⁷ una comunitat on es viuen els gestos de pau.¹⁸⁸ Les CEV/SCC, els moviments i les associacions poden ser, en el si de les parròquies, llocs propicis per a acollir i viure el do de la reconciliació ofert per Crist, la nostra pau. Cada membre de la comunitat ha de convertir-se en custodi de l'altre: aquest és un dels significats del gest de la pau en la celebració de l'eucaristia.¹⁸⁹

II. EL MÓN DE L'EDUCACIÓ

134. Les escoles catòliques són instruments preciosos per a aprendre a teixir en la societat, des de la infància, llaços de pau i harmonia per a l'educació en els valors africans assumits dels de l'evangeli. Animo els bisbes i els instituts de persones consagrades a treballar perquè els nens en edat escolar puguin assistir a l'escola: és una qüestió de justícia envers tot nen, i, a més, el futur de l'Àfrica en depèn. Que els cristians, en particular els joves, es dediquin a les ciències de l'educació amb vista a transmetre un coneixement imbuït de la veritat, un saber fer i un saber ser animats per una consciència cristiana formada a la llum de la doctrina social de l'Església. S'hauria de posar també atenció per assegurar una remuneració justa al personal de les institucions educatives de l'Església i al conjunt del personal de les estructures eclesials per enfortir la credibilitat de l'Església.

135. En el context actual de gran barreja de poblacions, cultures i religions, el

¹⁸² Meditació a l'inici de la Segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (5 octubre 2009): AAS 101 (2009), 920.

¹⁸³ *Ibid.*

¹⁸⁴ Concili ecumènic Vaticà II, Constitució dogmàtica *Lumen gentium*, sobre l'Església, 1.

¹⁸⁵ Carta encíclica *Deus caritas est* (25 desembre 2005), 39: AAS 98 (2006), 250.

¹⁸⁶ Cf. *Propositio* 35.

¹⁸⁷ Homilia a Natzaret (14 maig 2009): AAS 101 (2009), 480.

¹⁸⁸ Cf. Exhortació apostòlica postsinodal *Sacramentum caritatis* (22 febrer 2007), 49: AAS 99 (2007), 143.

¹⁸⁹ Cf. *Propositio* 36.

paper de les universitats i institucions acadèmiques catòliques és essencial per a la recerca pacient, rigorosa i humil de la llum que ve de la Veritat. Només una veritat que transcendeixi la mesura humana, condicionada per limitacions, dona serenitat a les persones i reconcilia les societats entre elles. En aquest sentit, és oportú crear noves universitats catòliques on no existeixin encara. Benvolguts germans i germanes compromesos a les universitats i institucions acadèmiques catòliques, a vosaltres us correspon, per una part, educar la intel·ligència i l'esperit de les joves generacions a la llum de l'evangeli, i, per una altra, ajudar les societats africanes a comprendre millor els desafiaments que avui afronta l'Àfrica, oferint-los la llum necessària mitjançant les vostres investigacions i anàlisis.

136. La missió confiada per l'Exhortació apostòlica *Ecclesia in Africa* a les institucions universitàries catòliques conserva tot el valor. El meu beat Predecessor ha escrit: «Les universitats i instituts superiors catòlics a l'Àfrica tenen un paper important en la proclamació de la Paraula salvadora de Déu. Són un signe del creixement de l'Església quan incorporen en les seves investigacions les veritats i les experiències de la fe i ajuden a interioritzar-les. Aquests centres d'estudi estan així al servei de l'Església, oferint-li personal ben preparat; estudiant qüestions teològiques i socials importants; desenvolupant la teologia africana; promovent el treball d'inculturació [...]; publicant llibres i difonent el pensament catòlic; emprenent les investigacions que els encarreguen els bisbes i contribuint a un estudi científic de les cultures [...]. Els centres culturals catòlics ofereixen a l'Església possibilitats singulars de presència i acció en el camp dels canvis culturals. En efecte, aquests són uns fòrums públics que permeten, mitjançant el diàleg creatiu, una àmplia difusió de conviccions cristianes sobre l'home, la dona, la família, el treball, l'economia, la societat, la política, la vida internacional i l'ambient. Són així un lloc d'escolta, de respecte i de tolerància.»¹⁹⁰ Els bisbes han de vetllar perquè aquests centres universitaris conservin la naturalesa catòlica, assumint sempre orientacions fidels als ensenyaments del Magisteri de l'Església.

137. Per a contribuir d'una manera decidida i qualificada a la societat africana, és indispensable oferir als estudiants una formació en la doctrina social de l'Església. Això ajudarà així a l'Església a l'Àfrica a preparar amb serenitat una pastoral que arribi a ser de l'africà i que el reconciliï amb ell mateix en l'adhesió a Crist. Correspon als bisbes també donar suport a una pastoral de la intel·ligència i la raó que creï l'hàbit d'un diàleg racional i d'una anàlisi crítica en la societat i en l'Església. Com vaig dir a Yaoundé: «Potser aquest segle permeti, amb la gràcia de Déu, un renéixer en el vostre continent, encara que certament d'una manera diferent i nova, de la prestigiosa Escola d'Alexandria. ¿Per què no esperar que pugui oferir als africans d'avui i a l'Església universal grans teòlegs i mestres espirituals que contribueixin a la santificació dels habitants d'aquest continent i de tota l'Església?»¹⁹¹

¹⁹⁰ Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 103: AAS 88 (1996), 62-63.

¹⁹¹ Discurs als membres del Consell especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (Yaoundé, 19 març 2009): AAS 101 (2009), 312.

138. Convé que els Bisbes donin suport a les capellanies a les universitats i institucions educatives de l'Església, i que les creïn en les estructures educatives públiques. La capella serà com el seu cor. Permetrà els estudiants de trobar Déu i posar-se sota la seva mirada. I donarà també la possibilitat al capellà, que serà atentament escollit per les seves virtuts sacerdotals, d'exercir el ministeri pastoral d'ensenyament i santificació.

III. EL MÓN DE LA SALUT

139. L'Església de totes l'èpoques s'ha preocupat per la salut. Segueix l'exemple de Crist mateix, el qual, després d'haver proclamat la Paraula i guarit els malalts, va donar als seus deixebles l'autoritat per a «guarir malalties i xacres de tota mena» (Mt 10,1; cf. 14,35; Mc 1,32.34; 6,13.55). L'Església manifesta als qui pateixen aquesta mateixa preocupació pels malalts a través de les seves institucions sanitàries. Com ho han assenyalat els pares sinodals, l'Església està fermament compromesa en la lluita contra les malalties, les xacres i les grans pandèmies.¹⁹²

140. Que les institucions sanitàries de l'Església i totes les persones que hi treballen s'esforcin a veure en cada malalt un membre sofrent del cos de Crist. Són moltes les dificultats que sorgeixen en el vostre camí: el nombre creixent de malalts, la manca de mitjans materials i financers, la deserció d'organismes que durant molt de temps us han ajudat i que us abandonen... tot això us provoca a vegades la impressió d'un treball sense resultats tangibles. Estimats operadors sanitaris, sigueu portadors de la compassió de Jesús als qui pateixen. Sigueu pacients, sigueu forts i tingueu ànim. Pel que fa a les pandèmies, els mitjans financers i materials són indispensables, però insistiu també a informar i educar la població, i sobretot els joves.¹⁹³

141. Cal que les institucions sanitàries es regulin d'acord amb les normes ètiques de l'Església, assegurant els serveis d'acord amb el seu ensenyament i exclusivament en favor de la vida. Que no es converteixin en una font d'enriquiment per als privats. La gestió dels fons concedits ha de ser transparent i servir sobretot al bé del malalt. Cada institució sanitària, en fi, ha de comptar amb una capella. La seva presència recordarà al personal (direcció, gestors, metges, infermeres...) i al malalt que només Déu és el Senyor de la vida i de la mort. Convé així mateix multiplicar, en la mesura que sigui possible, petits dispensaris que assegurin a les proximitats una atenció de primers auxilis.

IV. EL MÓN DE LA INFORMACIÓ I DE LA COMUNICACIÓ

142. L'Exhortació apostòlica *Ecclesia in Africa* considerava que els mitjans moderns no són només instruments de comunicació, sinó també un món que cal evangelitzar.¹⁹⁴ Han d'oferir una comunicació autèntica, que és una prioritat a l'Àfrica,

¹⁹² Cf. Missatge final, 31.

¹⁹³ Cf. *ibid.*

¹⁹⁴ Cf. Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 124: AAS 88 (1996), 72-73.

perquè són un instrument important per a l'evangelització i el desenvolupament del continent.¹⁹⁵ «Els mitjans poden oferir una ajuda valuosa a l'augment de la comunió en la família humana i a l'*ethos* de la societat, quan es converteixen en instruments que promouen la participació universal en la recerca comuna del que és just.»¹⁹⁶

143. Tots sabem que les noves tecnologies de la informació poden arribar a ser instruments potents de cohesió i de pau o, contràriament, promotors eficaços de destrucció i divisió. Poden ajudar o perjudicar a nivell moral, propagar tant la veritat com la falsedat, proposar el que és bonic o el que és indecorós. La massa de notícies o d'antinotícies, així com el gran volum d'imatges, poden ser interessants, però poden portar també a una forta manipulació. La informació pot convertir-se molt fàcilment en desinformació, i la formació en deformació. Els mitjans poden promoure una humanització autèntica, però poden comportar al mateix temps una deshumanització.

144. Els mitjans evitaran aquest escull si «s'organitzen i orienten sota la llum d'una imatge de la persona i el bé comú que en reflecteixi els valors universals. El mer fet que els mitjans de comunicació social multipliquin les possibilitats d'interconnexió i de circulació d'idees no afavoreix la llibertat ni globalitza el desenvolupament i la democràcia per a tots. Per aconseguir aquests objectius cal que els mitjans de comunicació estiguin centrats en la promoció de la dignitat de les persones i dels pobles, que estiguin expressament animats per la caritat i que es posin al servei de la veritat, del bé i de la fraternitat natural i sobrenatural».¹⁹⁷

145. L'Església ha d'estar més present en els mitjans, no sols per fer-ne un instrument de difusió de l'evangeli, sinó també una eina per a formar els pobles africans en la reconciliació en la veritat, en la promoció de la justícia i en la pau. Per a això, una formació ètica sòlida i de respecte a la veritat ajudarà els periodistes a evitar l'atracció del sensacionalisme, així com la temptació de la manipulació de la informació i dels diners fàcils. Que els periodistes cristians no tinguin por de manifestar la seva fe. Que se'n sentin cofois. És bo també animar la presència i l'activitat de fidels laics competents en el món de les comunicacions públiques i privades. Com el llevat dins la massa, continuaran donant testimoniatge de l'aportació positiva i constructiva que l'ensenyament de Crist i de la seva Església ofereix al món.

146. A més, l'opció que va prendre la Primera Assemblea especial per a l'Àfrica de considerar la comunicació com un dels eixos principals de l'evangelització s'ha demostrat fructífera per al desplegament dels mitjans catòlics. Convindrà també, potser, coordinar les estructures existents, com ja es fa en alguns llocs. La millora en aquest sentit de l'ús dels mitjans contribuirà a una major promoció dels valors defensats pel Sínode: la pau, la justícia i la reconciliació a l'Àfrica,¹⁹⁸ i permetrà a aquest continent participar en el desenvolupament actual del món.

¹⁹⁵ Cf. *Propositio* 56.

¹⁹⁶ Carta encíclica *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 73; AAS 101 (2009), 705.

¹⁹⁷ *Ibid.*, 73; AAS 101 (2009), 704-705.

¹⁹⁸ Cf. *Propositio* 56.

CAPÍTOL III

«AIXECA'T, PREN LA LLITERA I CAMINA» (Jn 5,8)

I. JESÚS A LA PISCINA DE BETESDA

147. Benvolguts germans en l'episcopat, benvolguts fills i filles de l'Àfrica, després d'haver repassat les principals accions i alguns mitjans proposats per l'Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes per a complir la missió de l'Església, voldria tornar sobre certs punts ja abordats precedentment de manera general.

148. L'Evangeli de sant Joan, ens presenta, en el capítol 5 una escena al costat de la piscina de Betesda que impressiona. «Sota aquells pòrtics hi jeia una multitud de malalts: cecs, coixos, paralítics», que esperaven el moviment de l'aigua (v. 3), és a dir, l'ocasió de ser guarits. «Entre ells hi havia un home, malalt des de feia trenta-vuit anys» (v. 5), però que no tenia ningú que l'ajudés a ficar-se a la piscina. I aquí entra Jesús en la seva vida. Tot canvia quan li diu: «Aixeca't, pren la llitera i camina» (v. 8). «A l'instant», diu l'evangelista, «aquell home va quedar curat» (v. 9). Ja no necessitava l'aigua de la piscina.

149. L'acollida de Jesús ofereix a l'Àfrica una curació més eficaç i més profunda que qualsevol altra. Com l'apòstol Pere va declarar en els Fets dels Apòstols (3,6), repeteixo que no és or o argent el que l'Àfrica necessita en primer lloc; vol aixecar-se com l'home de la piscina de Betesda; vol tenir confiança en ella mateixa, en la seva dignitat de poble estimat pel seu Déu. Aquest encontre amb Jesús, doncs, és el que l'Església ha d'oferir als cors afligits i ferits, anhelosos de reconciliació i de pau, assedegats de justícia. Hem d'oferir i anunciar la paraula de Crist que guareix, allibera i reconcilia.

II. PARAULA DE DÉU I SAGRAMENTS

A. La sagrada Escriptura

150. Segons sant Jeroni, «qui no coneix les Escriptures no coneix Crist».¹⁹⁹ La lectura i meditació de la paraula de Déu no sols ens proporciona «el bé suprem que és conèixer Jesucrist» (Fl 3,8), sinó que també ens arrela més profundament en Crist i orienta el nostre servei de reconciliació, de justícia i de pau. La celebració de l'eucaristia, la primera part de la qual és la litúrgia de la Paraula, en constitueix la font i el cim. Així doncs, recomano que es promogui l'apostolat bíblic en tota comunitat cristiana, en la família i en els moviments eclesials.

151. Que tot fidel de Crist adquireixi l'hàbit de la lectura quotidiana de la Bíblia. Una lectura atenta de la recent Exhortació apostòlica *Verbum Domini* oferirà indicacions pastorals útils. Es procurarà iniciar els fidels en la tradició venerable i fructífera de la *lectio divina*. La paraula de Déu pot ajudar a conèixer Jesucrist i suscitar conversions que portin a la reconciliació, ja que ella jutja «les intencions i els pensaments del cor» (He 4,12). Els pares sinodals han animat les comunitats cristianes parroquials, les CEV/SCC, les famílies i les associacions i moviments

¹⁹⁹ *Commentariorum in Isaiam prophetam, Prologus: PL 24, 17.*

eclesials, a tenir moments per compartir la paraula de Déu.²⁰⁰ Així es convertiran cada cop més en àmbits en què la paraula de Déu, que edifica la comunitat dels deixebles de Crist, es llegeixi en comú, es mediti i se celebri. Aquesta Paraula regenera contínuament la comunió fraternal (cf. 1Pe 1,22-25).

B. L'eucaristia

152. Per edificar una societat reconciliada, justa i pacífica, el mitjà més eficaç és una vida d'íntima comunió amb Déu i amb els altres. En efecte, al voltant de la taula del Senyor es congreguen homes i dones de diferent origen, cultura, raça, llengua i ètnia. Formen una unitat única i igual gràcies al cos i a la sang de Crist. A través de Crist-eucaristia, es fan consanguinis i, per tant, autènticament germans i germanes, gràcies a la paraula, al cos i a la sang de Jesucrist mateix. Aquest vincle de fraternitat és més fort que el de les nostres famílies humanes, de les nostres tribus. «Perquè ell, que els coneixia des de sempre, els ha destinat a ser imatge del seu Fill, que així ha estat el primer d'una multitud de germans» (Rm 8,29). L'exemple de Jesús els fa capaços d'estimar-se, de donar la vida els uns pels altres, perquè l'amor amb què cadascú és estimat s'ha de comunicar amb obres i en veritat.²⁰¹ És indispensable, per tant, celebrar en comunitat el diumenge, Dia del Senyor, així com també les festes de precepte.

153. No és la meva intenció fer aquí una exposició teològica sobre l'eucaristia. L'he esbossat a grans línies en l'Exhortació apostòlica postsinodal *Sacramentum caritatis*. Exhorto aquí a tota l'Església a l'Àfrica a tenir cura molt particularment de la celebració de l'eucaristia, memorial del sacrifici de Crist Jesús, signe d'unitat i vincle de caritat, banquet pasqual i penyora de la vida eterna. L'eucaristia s'ha de celebrar amb dignitat i bellesa, seguint les normes establertes. L'adoració eucarística, personal i comunitària, permet aprofundir aquest gran misteri. En aquest sentit, es podria celebrar un congrés eucarístic continental, que ajudaria a sostenir el treball dels cristians en el seu esforç per testimoniar valors fonamentals de comunió en totes les societats africanes.²⁰²

154. Perquè es respecti el misteri eucarístic, els pares sinodals recorden que les esglésies i capelles són llocs sagrats que s'han de reservar únicament a les celebracions litúrgiques, evitant quan sigui possible que es converteixin en simples espais culturals o de socialització. Convé promoure'n la funció primordial de ser lloc privilegiat d'encontre entre Déu i el seu poble, entre Déu i la seva criatura fidel. Convé, a més, vetllar perquè l'arquitectura d'aquests edificis de culte sigui digna del misteri que s'hi celebra i conforme a la legislació eclesiàstica i a l'estil local. Aquestes construccions han de realitzar-se sota la responsabilitat dels bisbes, després d'haver escoltat el consell de persones competents en litúrgia i arquitectura. Que, en franquejar-ne el llindar, pugui dir-se: «Realment el Senyor és present en aquest lloc [...]. És la casa de Déu i la porta del cel» (Gn 28,16-17). I també

²⁰⁰ Cf. *Propositio* 46.

²⁰¹ Cf. Exhortació apostòlica postsinodal *Sacramentum caritatis* (22 febrer 2007), 82: AAS 99 (2007), 168-169; Carta encíclica *Deus caritas est* (25 desembre 2005), 14: AAS 98 (2006), 228-229.

²⁰² Cf. *Propositio* 8.

aconseguiran la seva comensal si constitueixen una ajuda a la comunitat, regenerada en l'eucaristia i en els altres sagraments, per a prolongar la celebració en la vida social, perpetuant l'exemple de Crist mateix (cf. Jn 13,15).²⁰³ Aquesta «coherència eucarística»²⁰⁴ interpel·la a totes les consciències cristianes (cf. 1Co 11,17-34).

C. La reconciliació

155. Per ajudar les societats africanes a guarir les ferides de la divisió i de l'odi, els pares sinodals han invitat l'Església a recordar que ella mateixa porta en si les mateixes ferides i amargors. Per tant, necessita que el Senyor la guareixi per donar un testimoni creïble del fet que el sagrament de la reconciliació cuida i guareix els cors ferits. Aquest sagrament renova els llaços trencats entre la persona humana i Déu, i restaura els vincles en la societat. Educa així els nostres cors i esperits perquè aprenguem a viure «en esperit d'unió, amb compassió, amor fraternal, misericòrdia, esperit d'humilitat» (cf. 1Pe 3,8).

156. Recordo la importància de la confessió individual, que no pot ser reemplaçada per cap altre acte de reconciliació o per alguna altra paralitúrgia. Animo, doncs, a tots els fidels de l'Església, sacerdots, persones consagrades i laics, a posar novament el sagrament de la penitència en el seu lloc vertader, en la seva doble dimensió personal i comunitària.²⁰⁵ Les comunitats que no tenen sacerdot, per les distàncies o per altres raons, poden viure el caràcter eclesial de la penitència i de la reconciliació mitjançant formes no sacramentals. També els cristians en situació irregular poden unir-se així al camí penitencial de l'Església. Com han indicat els pares sinodals, la forma no sacramental pot ser considerada com un mitjà de preparació dels fidels per a una recepció fructífera del sagrament,²⁰⁶ però no pot convertir-se en una norma habitual ni de bon tros substituir al sagrament mateix. Exhorto de tot cor els sacerdots a viure personalment aquest sagrament, i a estar veritablement disponibles per a celebrar-lo.

157. Per encoratjar la reconciliació amb esperit comunitari, recomano vivament, com ho han desitjat els pares sinodals, celebrar tots els anys en cada país africà «un dia o una setmana de reconciliació, particularment durant l'Advent o la Quaresma».²⁰⁷ La SCEAM podrà contribuir a la realització i, d'acord amb la Santa Seu, promoure un Any de la reconciliació d'abast continental, per demanar a Déu un perdó especial per tots els mals i ofenses que els éssers humans s'han infligit a l'Àfrica els uns als altres, i perquè es reconciliïn les persones i els grups que han estat ferits en l'Església i en el conjunt de la societat.²⁰⁸ Es tractaria d'un Any jubilar extraordinari «durant el qual l'Església a l'Àfrica i a les illes veïnes donin

²⁰³ Cf. Exhortació apostòlica postsinodal *Sacramentum caritatis* (22 febrer 2007), 51: AAS 99 (2007), 144.

²⁰⁴ *Ibid.*, 83: AAS 99 (2007), 169.

²⁰⁵ Cf. *Propositio* 5.

²⁰⁶ Cf. *Propositio* 6; Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Reconciliatio et Pœnitentia* (2 desembre 1984), 23: AAS 77 (1985), 233-235.

²⁰⁷ *Propositio* 8.

²⁰⁸ Cf. *ibid.*

gràcies amb l'Església universal i preguin per rebre els dons de l'Esperit Sant»,²⁰⁹ especialment el do de la reconciliació, de la justícia i de la pau.

158. Serà útil seguir el consell dels pares sinodals per a aquestes celebracions: «Que es guardi i recordi fidelment la memòria dels grans testimonis que han donat la vida al servei de l'evangeli i del bé comú, o per la defensa de la veritat i dels drets humans.»²¹⁰ Pel que fa a això, els sants són les estrelles veritables de la nostra vida, els «qui han sabut viure rectament. Elles són llums d'esperança. Jesucrist és certament la llum per antonomàsia, el sol que brilla sobre totes les tenebres de la història. Però per arribar fins a ell necessitem també llums properes, persones que donin llum reflectint la llum de Crist, oferint així orientació per a la nostra travessia».²¹¹

III. LA NOVA EVANGELITZACIÓ

159. Abans de concloure aquest document, vull tornar novament sobre la tasca de l'Església a l'Àfrica, que és la d'esforçar-se en l'evangelització, en la *missio ad gentes*, així com en la nova evangelització, perquè la fisonomia del continent africà sigui modelada cada cop més per l'ensenyament sempre actual de Crist, «llum del món» vertadera i «sal de la terra» autèntica.

A. Portadors de Crist «Llum del món»

160. L'obra urgent de l'evangelització es du a terme de manera diferent segons les situacions que viu cada país. «En sentit estricte es parla de *missio ad gentes* adreçada als qui no coneixen Crist. En sentit ampli es parla d'*evangelització* per referir-se a l'aspecte ordinari de la pastoral, i de *nova evangelització* quan es tracta dels qui han abandonat la vida cristiana».²¹² Només l'evangelització que està animada per la força de l'Esperit Sant es converteix en «lleï nova de l'evangeli» i dóna fruits espirituals.²¹³ El cor de qualsevol activitat evangelitzadora és l'anunci de la persona de Jesús, el Verb de Déu encarnat (cf. Jn 1,14), mort i ressuscitat, sempre present en la comunitat dels fidels, en la seva Església (cf. Mt 28,20). Es tracta d'una tasca urgent, no sols per a l'Àfrica, sinó per a tot el món, ja que la missió que Crist redemptor va confiar a la seva Església encara no s'ha acomplert plenament.

161. L'«evangeli de Jesús, [...] Fill de Déu» (Mc 1,1) és el camí segur per trobar la persona del Senyor Jesús. L'estudi profund de les Escripures ens permet descobrir cada cop més el rostre veritable de Jesús, revelació de Déu Pare (cf. Jn 12,45), i la seva obra de salvació. «Redescobrir el lloc central de la Paraula divina en la vida cristiana ens fa retrobar novament així el sentit més profund del que el papa Joan Pau II havia demanat amb vigor: continuar la *missio ad gentes* i emprendre amb totes les forces la nova evangelització.»²¹⁴

²⁰⁹ *Ibid.*

²¹⁰ *Propositio* 9.

²¹¹ Carta encíclica *Spe salvi* (30 novembre 2007), 49: AAS 99 (2007), 1025.

²¹² Congregació per a la doctrina de la fe, *Nota doctrinal sobre alguns aspectes de l'evangelització* (3 desembre 2007), 12: AAS 100 (2008), 501.

²¹³ Cf. Sant Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, III, q. 106, a. 1.

²¹⁴ Exhortació apostòlica postsinodal *Verbum Domini* (30 setembre 2010), 122: AAS 102 (2010), 785.

162. L'Església a l'Àfrica, guiada per l'Esperit Sant, ha d'anunciar —vivint-lo— el misteri de la salvació als qui encara no el coneixen. L'Esperit Sant, que els cristians han rebut en el baptisme, és el foc d'amor que impulsa l'acció evangelitzadora. Els deixebles, després de Pentecosta, «plens de l'Esperit Sant» (Ac 2,4), van sortir del Cenacle, on es trobaven tancats per por, per proclamar la Bona Nova de Jesucrist. L'esdeveniment de Pentecosta ens permet comprendre millor la missió dels cristians, «llum del món» i «sal de la terra» al continent africà. És propi de la llum difondre's i il·luminar molts germans i germanes que estan encara en la foscor. La *missio ad gentes* compromet tots els cristians de l'Àfrica. Animats per l'Esperit, han de ser portadors de Jesucrist, «llum del món», a tot el continent, en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social. Els pares sinodals han indicat «la urgència i necessitat de l'evangelització, que és la missió i la identitat vertadera de l'Església».²¹⁵

B. Testimonis de Crist ressuscitat

163. El Senyor Jesús exhorta també avui els cristians de l'Àfrica a predicar en nom seu «a tots els pobles la conversió i el perdó dels pecats» (Lc 24,47). Per això, estan cridats a ser testimonis del Senyor ressuscitat (cf. Lc 24,48). Els pares sinodals han assenyalat que l'evangelització «consisteix essencialment a donar testimoni de Crist amb el poder de l'Esperit, a través de la vida, després per la paraula, en un esperit d'obertura als altres, de respecte i de diàleg amb ells, atenint-se als valors de l'evangeli».²¹⁶ Pel que fa a l'Església a l'Àfrica, aquest testimoniatge ha d'estar al servei de la reconciliació, de la justícia i de la pau.

164. L'anunci de l'evangeli ha de retrobar l'ardor dels començaments de l'evangelització del continent africà, atribuït a l'evangelista Marc, seguit per una «plèiade innombrable de sants, màrtirs, confessors i verges».²¹⁷ Cal acudir amb gratitud a l'escola de tants missioners que, durant molts segles i amb entusiasme, han sacrificat les vides per portar la Bona Nova als seus germans i germanes africans. Al llarg d'aquests últims anys, l'Església ha commemorat a diferents països el centenari de l'evangelització i s'ha compromès a difondre l'evangeli als qui encara no coneixen el nom de Jesucrist.

165. A fi que aquest esforç sigui cada cop més eficaç, la *missio ad gentes* ha d'anar alhora amb la nova evangelització. També a l'Àfrica hi ha moltes situacions que reclamen una nova presentació de l'evangeli, «nova en el seu ardor, en els seus mètodes, en la seva expressió».²¹⁸ En particular, la nova evangelització ha d'integrar la dimensió intel·lectual de la fe amb l'experiència viva de l'encontre amb Jesucrist, que està present i actiu en la comunitat eclesial, perquè l'origen de l'ésser cristià

²¹⁵ *Propositio* 34.

²¹⁶ *Ibid.*; cf. Pau VI, Exhortació apostòlica *Evangelii nuntiandi* (8 desembre 1975), 21: AAS 68 (1976), 19-20.

²¹⁷ Joan Pau II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa* (14 setembre 1995), 31: AAS 88 (1996), 21.

²¹⁸ *Id.*, Discurs als bisbes del Consell Episcopal Llatinoamericà (Port-au-Prince, 9 març 1983): AAS 75 (1983), 778.

no resideix en una decisió ètica o en una gran idea, sinó en l'encontre amb un esdeveniment, amb una persona, que dona un nou horitzó a la vida i, amb això, una orientació decisiva. La catequesi, doncs, ha d'integrar la part teòrica, constituïda per nocions apreses de memòria, amb la pràctica viscuda en l'àmbit litúrgic, espiritual, eclesial, cultural i caritatiu, perquè la llavor de la paraula de Déu, en caure sobre una terra fèrtil, arrelhi profundament, creixi i maduri.

166. Perquè això s'esdevingui, és indispensable emprar els nous mètodes que avui estan a la nostra disposició. Pel que fa als mitjans de comunicació social, dels quals ja he parlat, cal no oblidar el que ja he subratllat recentment en l'Exhortació apostòlica postsinodal *Verbum Domini*: «Insisteix amb força sant Tomàs d'Aquino, esmentant sant Agustí: “També la lletra de l'evangeli mata si falta la gràcia interior de la fe que guareix”.»²¹⁹ Conscients d'aquesta exigència, cal recordar sempre que no hi ha cap mitjà que pugui ni hagi de substituir el contacte personal, l'anunci verbal, així com el testimoniatge d'una vida cristiana autèntica. Aquest contacte personal i aquest anunci verbal han d'expressar la fe viva que compromet i transforma l'existència, l'amor de Déu que aconsegueix i toca cadascú tal com és.

C. Missioners seguidors de Crist

167. L'Església que camina a l'Àfrica està cridada a contribuir a la nova evangelització també en els països secularitzats, d'on provenien abans nombrosos missioners i en els quals avui lamentablement hi ha manca de vocacions al sacerdoti i a la vida consagrada. Mentrestant, un gran nombre d'africans i africanes han acollit la invitació de l'amo dels sembrats (cf. Mt 9,37-38) a treballar a la seva vinya (cf. Mt 20,1-16). Sense disminuir l'impuls missioner *ad gentes* en els diferents països, i també a tot el continent, els bisbes de l'Àfrica han d'acollir amb generositat la invitació dels seus germans dels països on escassegen les vocacions i ajudar els fidels que no tenen sacerdots. Aquesta col·laboració, que ha d'estar ordenada per acords entre l'Església que envia i la que rep, es converteix en un signe concret de fecunditat de la *missio ad gentes*. Beneïda pel Senyor, Bon Pastor (cf. Jn 10,11-18), sosté així de manera preciosa la nova evangelització en els països d'antiga tradició cristiana.

168. L'anunci de la Bona Nova va fer néixer en l'Església noves expressions, apropiades a les necessitats dels temps, de les cultures i de les esperances dels homes. L'Esperit Sant no deixa de suscitar també a l'Àfrica homes i dones que, reunits en diferents associacions, moviments i comunitats, consagren la vida a la difusió de l'evangeli de Jesucrist. Segons l'exhortació de l'Apòstol dels gentils —«no sufoqueu l'Esperit, no menyspreu els dons de profecia. Examineu-ho tot i quedeu-vos amb el que és bo. Allunyeu-vos de tota mena de mal» (1Te 5,19-22)—, els Pastors han de vetllar perquè aquestes noves expressions de la fecunditat perenne de l'evangeli s'integrin en l'acció pastoral de les parròquies i les diòcesis.

169. Benvolguts germans i germanes, a la llum del tema de la Segona Assemblea especial per a l'Àfrica, la nova evangelització està particularment relacionada

²¹⁹ N. 29: AAS 102 (2010), 708.

amb el servei de l'Església amb vista a la reconciliació, a la justícia i a la pau. Per consegüent, cal acollir la gràcia de l'Esperit Sant que ens fa aquesta invitació: «Us ho demanem en nom de Crist: reconcilieu-vos amb Déu!» (2Co 5,20). Per tant, s'invita a tots els cristians a reconciliar-se amb Déu. Estareu llavors en condicions de convertir-vos en artífexs de la reconciliació en el si de les comunitats eclesials i socials on viviu i treballeu. La nova evangelització suposa la reconciliació dels cristians amb Déu i entre ells mateixos. Exigeix la reconciliació amb el proïsme, la superació de qualsevol tipus de barreres, com les provinents de la llengua, de la cultura o de la raça. Tots som fills d'un mateix Déu i Pare «que fa sortir el sol sobre bons i dolents i fa ploure sobre justos i injustos» (Mt 5,45).

170. Déu beneirà un cor reconciliat concedint-li la seva pau. Així doncs, el cristià serà artífex de pau (cf. Mt 5,9) en la mesura que, arrelat en la gràcia divina, col·labori amb el Creador en la construcció i la promoció del do de la pau. El fidel reconciliat serà també promotor de la justícia arreu, sobretot en les societats africanes dividides, víctimes de la violència i de la guerra, que tenen fam i set de la justícia vertadera. El Senyor ens invita: «Busqueu primer el regne de Déu i feu el que ell té per just, i tot això us ho donarà de més a més» (Mt 6,33).

171. La nova evangelització és una empresa urgent per als cristians a l'Àfrica, ja que també ells han de renovar el seu entusiasme pel fet de pertànyer a l'Església. Inspirats per l'Esperit del Senyor ressuscitat, estan cridats a viure, en l'àmbit personal, familiar i social, la Bona Nova i a anunciar-la amb zel renovat a les persones properes i llunyanes, emprant per a la seva difusió els nous mètodes que la providència divina posa a la nostra disposició. Lloant Déu Pare per les meravelles que continua realitzant en cadascun dels membres de la seva Església, els fidels estan invitats a revifar la seva vocació cristiana en fidelitat a la Tradició viva de l'Església. Oberts a la inspiració de l'Esperit Sant, que continua suscitant diferents carismes en l'Església, els cristians han de continuar o emprendre amb determinació el camí de la santedat per arribar a ser cada dia més apòstols de la reconciliació, de la justícia i de la pau.

CONCLUSIÓ

«CORATGE! AIXECA'T, QUE ET CRIDA» (Mc 10,49)

172. Benvolguts germans i germanes, l'última paraula del Sínode ha estat una crida d'esperança dirigida a l'Àfrica. Aquesta crida serà vana si no rau en l'amor trinitari. De Déu, Pare de tots, rebem la missió de transmetre a l'Àfrica l'amor amb què ens estima Crist, el Fill primogènit, per tal que la nostra acció, animada per l'Esperit Sant, sigui impregnada per l'esperança i es converteixi en font d'esperança. A fi de facilitar la posada en pràctica de les orientacions del Sínode sobre temes tan candents com la reconciliació, la justícia i la pau, voldria que els «teòlegs continuessin estudiant avui la profunditat del misteri trinitari i el significat que té per al dia a dia africà».²²⁰ Ja que la vocació de l'home és única, no deixem que decaigui

²²⁰ Discurs als membres del Consell especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (Yaoundé, 19 març 2009): AAS 101 (2009), 312.

en nosaltres l'impuls vital de la reconciliació de la humanitat amb Déu, gràcies al misteri de la nostra salvació en Crist. La redempció és la raó de la fiabilitat i fermesa de la nostra esperança, «gràcies a la qual podem afrontar el nostre present: el present, encara que sigui un present fatigós, es pot viure i acceptar si porta a una meta, si podem estar segurs d'aquesta meta i si aquesta meta és tan gran que justifiqui l'esforç del camí».²²¹

173. Ho repeteixo: «Aixeca't, Església a l'Àfrica, família de Déu, perquè et crida el Pare celestial al qual els teus avantpassats invocaven com a Creador abans de conèixer la seva proximitat misericordiosa, que es va revelar en el seu Fill unigènit, Jesucrist. Emprèn el camí d'una nova evangelització amb la valentia que procedeix de l'Esperit Sant.»²²²

174. El rostre de l'evangelització porta avui el nom de reconciliació, «condició indispensable per instaurar a l'Àfrica relacions de justícia entre els homes i per construir una pau justa i duradora en el respecte de cada individu i de cada poble; una pau que [...] s'obre a l'aportació de totes les persones de bona voluntat més enllà de les pertinences religioses, ètniques, lingüístiques, culturals i socials que tinguin».²²³ Que tota l'Església catòlica acompanyi amb el seu afecte els germans i germanes del continent africà. Que els sants de l'Àfrica els sostinguin amb la seva pregària d'intercessió.²²⁴

175. Que «el bon senyor de la casa, sant Josep, que personalment coneix bé què significa ponderar, amb actitud de sol·licitud i d'esperança, els camins futurs de la família, [i que] ens va escoltar amb amor i ens va acompanyar fins a l'interior del Sínode mateix»,²²⁵ protegeixi i acompanyi l'Església en la seva missió al servei de l'Àfrica, terra on va trobar per a la Sagrada Família refugi i protecció (cf. Mt 2,13-15). Que la Santíssima Mare de Déu, Mare del Verb de Déu i Mare de Déu de l'Àfrica, continuï acompanyant a tota l'Església amb la seva intercessió i la seva invitació a fer tot el que el seu Fill ens digui (cf. Jn 2,5). Que la pregària de Maria, Reina de la Pau, el cor de la qual atén sempre la voluntat de Déu, sostingui qualsevol esforç de conversió, consolidi cada iniciativa de reconciliació i faci efectes tots els esforços en favor de la pau, en un món que té fam i set de justícia (cf. Mt 5,6).²²⁶

176. Estimats germans i germanes, mitjançant la Segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes, el Senyor bo i misericordiós us recorda encariadament que «vosaltres sou la sal de la terra [...], la llum del món» (Mt 5,13.14). Que aquestes paraules rememorin la dignitat de la vostra vocació de fills de Déu, membres de l'Església una, santa, catòlica i apostòlica. Aquesta vocació consisteix

²²¹ Carta encíclica *Spe salvi*, 1: AAS 99 (2007), 985.

²²² Homilia en la missa de clausura de la Segona Assemblea especial per a l'Àfrica del Sínode dels Bisbes (25 octubre 2009): AAS 101 (2009), 918.

²²³ *Ibid.*

²²⁴ Cf. *ibid.*

²²⁵ Discurs a la cúria romana (21 desembre 2009): AAS 102 (2010), 34.

²²⁶ Cf. *Propositio* 57.

a difondre, en un món a vegades enfosquit, la claredat de l'evangeli, l'esplendor de Jesucrist, llum veritable que «il·lumina tots els homes» (Jn 1,9). Els cristians, a més, han d'oferir als homes el gust per Déu Pare, el goig de la seva presència creadora en el món. Estan cridats també a col·laborar amb la gràcia de l'Esperit Sant perquè el miracle de Pentecosta prossegueixi en el continent africà, i qual-sevol fill de l'Església sigui cada cop més apòstol de la reconciliació, de la justícia i de la pau.

177. Que l'Església catòlica a l'Àfrica sigui sempre un dels pulmons espirituals de la humanitat i es converteixi cada dia més en una benedicció per al noble continent africà i per a tot el món.

Benedictus pp. XVI

Ouidah (Benín), 19 de novembre de 2011, setè any del meu Pontificat.

secció de notes i comunicacions

VETLLA DE PREGÀRIA DE LA IMMACULADA PER LES VOCACIONS

Dia: 7 de desembre de 2011

Hora: 22.00 h

Lloc: Capella major del Seminari Pontifici de Tarragona

Activitats: — Eucaristia
— Pregària per les vocacions
— Portes obertes a les dependències del Seminari Menor

Organitza: Seminari Menor i Secretariat diocesà de vocacions

CELEBRACIÓ DE LES NOCES D'ARGENT I D'OR MATRIMONIALS

Dia: 1 de gener de 2012

Hora: 11.00 h

Lloc: Capella del Santíssim Sagrament de la Catedral

Activitats: Eucaristia
Lliurament de records

Organitza: Delegació diocesana de pastoral familiar

Rambla Nova, 125
 Tel. 977 21 91 57 - Fax 977 22 53 46
43001 TARRAGONA

RÈTOLS DE LLAUTÓ
METACRILAT I LLUMINOSOS
PLAQUES DE MATRÍCULA
 (a l'acte)
SEGELLS DE CAUTXÚ
 (entrega ràpida)
SENYALS DE TRÀNSIT
I D'OBRES
EXTINTORS
SERIGRAFIA

Taller de Arts Religioses

Julian del Olmo Lara

Poligono industrial Finca Lacy
 C/ Contrafuerte, G-23. Apdo. 832.
 Tels. 96 538 35 03 - 608 07 19 79
 03600 ELDA (ALICANTE)

www.artedelolmo.com
 c/e correo@artedelolmo.com

Urbanizació Eurovillas
 C/ Cinco, 70
 Tel. 91 872 53 25
 28512 VILLAR DEL OLMO (MADRID)

- DECORACION DE IGLESIAS.
- REALIZACION DE RETABLOS, ANDAS Y TRONOS.
- REALIZACION DE MOBILIARIO RELIGIOSO (SEDES, CAJONERAS DE SACRISTIA, BANCOS, ETC.)
- RESTAURACION Y CONSERVACION DEL PATRIMONIO ARTISTICO (LIENZOS, TALBAS, MURALES, RETABLOS, IMAGENES...)
- REALIZAMOS SU PROYECTO SIN COSTE ALGUNO.

RETABLO RESUCITADO DE CASTELLVELL (TARRAGONA)

RETABLO Y RESTAURACION DE BOVEDA CAPILLA DEL ROSARIO. SAN ANTONY DE PORTMANY (EIVISSA)

